

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav translatologie

Diplomová práce

Šárka Zouzalíková

Anticipace při simultánním tlumočení z němčiny do češtiny
Anticipation in Simultaneous Interpreting from German into Czech

Praha 2020

Vedoucí práce: PhDr. Petra Mračková Vavroušová, Ph.D.

Poděkování

Ráda bych poděkovala PhDr. Petře Mračkové Vavroušové, Ph.D. za vedení práce a veškeré rady a připomínky, díky nimž tato práce mohla být úspěšně dokončena. Poděkování patří také Mgr. Silke Klein za pomoc s přípravou experimentu a studentům, kteří projev tlumočili.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 18. července 2020

Šárka Zouzalíková

Abstrakt

Tato teoreticko-empirická diplomová práce se zabývá anticipací při simultánním tlumočení z němčiny do češtiny. Teoretická část nabízí přehled často používaných tlumočnických strategií, následně se blíže zaměřuje na anticipaci, její druhy a dosavadní výzkum k tomuto tématu. V teoretické části jsou také popsány hlavní syntaktické znaky němčiny, které budou pravděpodobně nutit tlumočnicka k anticipaci.

Cílem empirické části je zjistit, zda studenti tlumočení tuto tlumočnickou strategii využívají. Pokud ano, zajímá nás, jak často k anticipaci dochází a o jaký druh anticipace se jedná. Součástí empirické části je experiment na dvou skupinách studentů tlumočnictví, přičemž jedna skupina má se simultánním tlumočením o rok více zkušeností než ta druhá. Následně jsou analyzovány a srovnávány jejich tlumočnické výkony.

Klíčová slova

simultánní tlumočení, tlumočnické strategie, anticipace, pravděpodobnostní prognózování

Abstract

This theoretical-empirical thesis focuses on anticipation in simultaneous interpreting from German into Czech. The theoretical part presents an overview of commonly used interpreting strategies and subsequently concentrates on anticipation, its types, and findings of previous studies on this topic. The theoretical part also describes the main syntactic attributes of German that are likely to lead an interpreter to use anticipation.

The aim of the empirical part is to find out if students of interpreting use this strategy. If so, the question is how often anticipation occurs and which type of anticipation is used. The empirical part includes an experiment on two groups of interpreting students, one group having one year worth of experience more with simultaneous interpreting than the other. Their interpretations are subsequently analyzed and compared.

Keywords

simultaneous interpreting, interpreting strategies, anticipation, probability prognosis

OBSAH

SEZNAM GRAFŮ A TABULEK	1
SEZNAM ZKRATEK.....	4
ÚVOD	5
TEORETICKÁ ČÁST.....	6
1. SIMULTÁNNÍ TLUMOČENÍ.....	6
1.1 GILŮV MODEL ÚSILÍ.....	7
1.2 STRATEGIE V SIMULTÁNNÍM TLUMOČENÍ.....	9
1.2.1 Časový posuv	10
1.2.2 Segmentace	10
1.2.3 Reformulace	11
1.2.4 Rekonstrukce segmentu na základě kontextu	11
1.2.5 Příprava	12
1.2.6 Vynechání informace	12
2. ANTICIPACE	13
2.1 ANTICIPACE V SIMULTÁNNÍM TLUMOČENÍ.....	14
2.2 REDUNDANCE A PRAVDĚPODOBNOSTNÍ PROGNÓZOVÁNÍ	16
2.3 DRUHY ANTICIPACE	17
2.3.1 Dělení anticipace dle stimulů.....	17
2.3.1.1 Anticipace lingvistická a extralingvistická	19
2.3.2 Dělení anticipace dle přesnosti	21
2.3.3 Dělení anticipace dle času	22
2.3.4 Kategorizace dle anticipovaného prvku	22
3. STAV ZKOUMANÉ PROBLEMATIKY	23
3.1 ZÁVISLOST ANTICIPACE NA JAZYKOVÉ KOMBINACI.....	23
3.1.1 Přístup univerzalistů.....	23
3.1.2 Přístup bilateralistů.....	24
3.2 DALŠÍ STUDIE	30
4. SPECIFIKA TLUMOČENÍ Z NĚMČINY	32
4.1 POZICE PŘÍSUDKU A NEGATIVNÍ ČÁSTICE <i>NICHT</i> V NĚMECKÉ VĚTĚ.....	33

EMPIRICKÁ ČÁST	36
5. POPIS VÝZKUMU.....	36
5.1 CÍLE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	36
5.2 ÚČASTNÍCI.....	37
5.3 PŘÍPRAVA EXPERIMENTU A TEXT PROJEVU.....	38
5.4 INSTRUKCE PRO STUDENTY PŘED ZAHÁJENÍM EXPERIMENTU.....	42
5.5 POPIS EXPERIMENTU.....	44
5.6 TRANSKRIPCE.....	44
5.7 PŘESNOST ANTICIPACE	46
5.8 STIMULY VEDOUCÍ K ANTICIPACI	47
5.9 ANALÝZA CÍLOVÝCH TEXTŮ	47
5.9.1 Sloveso <i>wilkommen heißen</i>	48
5.9.2 Sloveso <i>befindet</i>	49
5.9.3 Sloveso <i>stehen</i>	50
5.9.4 Sloveso <i>leben können</i>	51
5.9.5 Sloveso <i>übernommen hat</i>	52
5.9.6 Sloveso <i>senken</i>	53
5.9.7 Sloveso <i>setzen müssen</i>	54
5.9.8 Sloveso <i>festgelegt</i>	55
5.9.9 Sloveso <i>vorgenommen</i>	56
5.9.10 Sloveso <i>gespielt</i>	56
5.9.11 Sloveso <i>vorhanden sind</i>	57
5.9.12 Sloveso <i>lösen müssen</i>	58
5.9.13 Sloveso <i>verwendet</i>	59
5.9.14 Sloveso <i>diskutieren müssen</i>	60
5.9.15 Sloveso <i>beschlossen</i>	61
5.9.16 Sloveso <i>formiert</i>	61
5.9.17 Sloveso <i>unterstreicht</i>	62
5.9.18 Sloveso <i>bietet</i>	63
5.9.19 Sloveso <i>geworden sind</i>	64
5.9.20 Sloveso <i>steigt</i>	65

5.9.21 Sloveso <i>zugutekommen</i>	66
5.9.22 Sloveso <i>unterstützen</i>	67
5.9.23 Sloveso <i>vorgesehen haben</i>	68
5.9.24 Sloveso <i>eingeladen hat</i>	69
5.9.25 Sloveso <i>darstellt</i>	71
5.9.26 Sloveso <i>(zur Verfügung) gestellt</i>	71
5.9.27 Sloveso <i>helfen können</i>	72
5.9.28 Sloveso <i>gegründet haben</i>	73
5.9.29 Sloveso <i>angewachsen ist</i>	74
5.9.30 Sloveso <i>wünschen</i>	75
6. VYHODNOCENÍ A ZODPOVĚZENÍ OTÁZEK	77
6.1 VYHODNOCENÍ PŘESNOSTI ANTICIPACE	79
6.2 VYHODNOCENÍ STIMULŮ VEDOUCÍCH K ANTICIPACI	81
7. DISKUZE	82
ZÁVĚR.....	84
BIBLIOGRAFIE.....	85
PŘÍLOHY	89

SEZNAM GRAFŮ A TABULEK

Tabulka 1: Poziční pole v německé větě	33
Tabulka 2: Zkoumané pasáže	39
Tabulka 3: Ukázka rozhraní programu EXMARaLDA.....	45
Tabulka 4: Sloveso <i>wilkommen heißen</i> – druhý ročník	48
Tabulka 5: Sloveso <i>wilkommen heißen</i> – první ročník	49
Tabulka 6: Sloveso <i>befindet</i> – druhý ročník	49
Tabulka 7: Sloveso <i>befindet</i> – první ročník	50
Tabulka 8: Sloveso <i>stehen</i> – druhý ročník	50
Tabulka 9: Sloveso <i>stehen</i> – první ročník	51
Tabulka 10: Sloveso <i>leben können</i> – druhý ročník	51
Tabulka 11: Sloveso <i>leben können</i> – první ročník	52
Tabulka 12: Sloveso <i>übernommen hat</i> – druhý ročník	53
Tabulka 13: Sloveso <i>übernommen hat</i> – první ročník	53
Tabulka 14: Sloveso <i>senken</i> – druhý ročník	53
Tabulka 15: Sloveso <i>senken</i> – první ročník	54
Tabulka 16: Sloveso <i>setzen müssen</i> – druhý ročník	54
Tabulka 17: Sloveso <i>setzen müssen</i> – první ročník	55
Tabulka 18: Sloveso <i>festgelegt</i> – druhý ročník	55
Tabulka 19: Sloveso <i>festgelegt</i> – první ročník	55
Tabulka 20: Sloveso <i>vorgenommen</i> – druhý ročník	56
Tabulka 21: Sloveso <i>vorgenommen</i> – první ročník	56
Tabulka 22: Sloveso <i>gespielt</i> – druhý ročník	57
Tabulka 23: Sloveso <i>gespielt</i> – první ročník	57
Tabulka 24: Sloveso <i>vorhanden sind</i> – druhý ročník	57
Tabulka 25: Sloveso <i>vorhanden sind</i> – první ročník	58
Tabulka 26: Sloveso <i>lösen müssen</i> – druhý ročník	58
Tabulka 27: Sloveso <i>lösen müssen</i> – první ročník	59
Tabulka 28: Sloveso <i>verwendet</i> – druhý ročník	59
Tabulka 29: Sloveso <i>verwendet</i> – první ročník	60
Tabulka 30: Sloveso <i>diskutieren müssen</i> – druhý ročník	60
Tabulka 31: Sloveso <i>diskutieren müssen</i> – první ročník	60

Tabulka 32: Sloveso <i>beschlossen</i> – druhý ročník	61
Tabulka 33: Sloveso <i>beschlossen</i> – první ročník	61
Tabulka 34: Sloveso <i>formiert</i> – druhý ročník	62
Tabulka 35: Sloveso <i>formiert</i> – první ročník	62
Tabulka 36: Sloveso <i>unterstreicht</i> – druhý ročník	63
Tabulka 37: Sloveso <i>unterstreicht</i> – první ročník	63
Tabulka 38: Sloveso <i>bietet</i> – druhý ročník	64
Tabulka 39: Sloveso <i>bietet</i> – první ročník	64
Tabulka 40: Sloveso <i>geworden sind</i> – druhý ročník	65
Tabulka 41: Sloveso <i>geworden sind</i> – první ročník	65
Tabulka 42: Sloveso <i>steigt</i> – druhý ročník	66
Tabulka 43: Sloveso <i>steigt</i> – první ročník	66
Tabulka 44: Sloveso <i>zugutekommen</i> – druhý ročník	67
Tabulka 45: Sloveso <i>zugutekommen</i> – první ročník	67
Tabulka 46: Sloveso <i>unterstützen</i> – druhý ročník	68
Tabulka 47: Sloveso <i>unterstützen</i> – první ročník	68
Tabulka 48: Sloveso <i>vorgesehen hat</i> – druhý ročník	68
Tabulka 49: Sloveso <i>vorgesehen hat</i> – první ročník	69
Tabulka 50: Sloveso <i>eingeladen hat</i> – druhý ročník	70
Tabulka 51: Sloveso <i>eingeladen hat</i> – první ročník	70
Tabulka 52: Sloveso <i>darstellt</i> – druhý ročník	71
Tabulka 53: Sloveso <i>darstellt</i> – první ročník	71
Tabulka 54: Sloveso <i>(zur Verfügung) gestellt</i> – druhý ročník	72
Tabulka 55: Sloveso <i>(zur Verfügung) gestellt</i> – první ročník	72
Tabulka 56: Sloveso <i>helfen können</i> – druhý ročník	72
Tabulka 57: Sloveso <i>helfen können</i> – první ročník	73
Tabulka 58: Sloveso <i>gegründet haben</i> – druhý ročník	73
Tabulka 59: Sloveso <i>gegründet haben</i> – první ročník	74
Tabulka 60: Sloveso <i>angewachsen ist</i> – druhý ročník	75
Tabulka 61: Sloveso <i>angewachsen ist</i> – první ročník	75
Tabulka 62: Sloveso <i>wünschen</i> – druhý ročník	76
Tabulka 63: Sloveso <i>wünschen</i> – první ročník	77
Tabulka 64: Počet případů anticipace	78

Graf 1: Počet vynechaných segmentů v 1. ročníku	79
Graf 2: Počet vynechaných segmentů v 2. ročníku	79
Graf 3: Celková anticipace v 2. ročníku	79
Graf 4: Přesnost anticipace v 2. ročníku	80
Graf 5: Celková anticipace v 1. ročníku	80
Graf 6: Přesnost anticipace v 1. ročníku	81
Graf 7: Anticipace dle stimulů	82

SEZNAM ZKRATEK

SVO – podmět – přísudek – předmět

SOV – podmět – předmět – přísudek

ÚVOD

Ačkoli si většina lidí pod pojmem anticipace nic nepředstaví, jedná se o nástroj, který běžně využíváme v každodenním životě, ať už při řeči, sportu či v hudbě. Tato teoreticko-empirická diplomová práce se zabývá anticipací (můžeme narazit také na pojmy pravděpodobnostní prognózování či divinace) při simultánním tlumočení z němčiny do češtiny, kde představuje užitečnou strategii, která tlumočnickovi umožňuje převést významový úsek, který zatím od řečníka nezazněl.

Studii a experimentů zabývajících se právě anticipací při simultánním tlumočení lze najít mnoho (především u strukturně odlišných jazyků), ale dosud se zřejmě žádný odborník nezaměřil na anticipaci u jazykového páru němčina – čeština. Jelikož se jedná o jazyky s velice odlišnými syntaktickými pravidly, očekáváme, že i u této jazykové kombinace tlumočníci anticipaci uplatňují.

Teoretická část této práce nejdříve stručně definuje simultánní tlumočení a Gilův model úsilí, následně se zabývá často používanými strategiemi. Po tomto obecnějším uvedení do tematiky se již soustředíme konkrétně na anticipaci, nejdříve obecně a poté v kontextu simultánního tlumočení. Zajímají nás druhy anticipace a dosavadní stav bádání. Na konci teoretické části vysvětlujeme specifika německé syntaxe, především umístění přísudku ve větě.

Empirická část obsahuje experiment, kterým se snažíme zjistit, zda anticipaci jako strategii využívají i studenti tlumočení. Experiment je realizován na dvou skupinách studentů – jedna má za sebou jediný semestr simultánního tlumočení, druhá se po třech semestrech výuky simultánního tlumočení připravuje na státní závěrečné zkoušky. Obě skupiny mají tlumočit oficiální projev z němčiny do češtiny, přičemž text projevu byl pro účely experimentu zkrácen a upraven. Výkony obou skupin budou porovnány, abychom zjistili, jak často studenti anticipovali a o jaký druh anticipace se jednalo. Výsledky experimentu jsou následně srovnány s výsledky jiných autorů při tlumočení do angličtiny, řečtiny a španělštiny. Závěr práce nabídne shrnutí poznatků, k nimž jsme došli.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Simultánní tlumočení

Tlumočnická profese je stará tisíce let a můžeme se jí dopátrat mimo jiné i ve starověkém Egyptě, Řecku či Římě. Tlumočení představuje zvláštní druh komunikace, při níž využívají řečníci a recipienti s odlišnou jazykovou výbavou služeb jazykového prostředníka, aby se dorozuměli. Tlumočník slyší výchozí text a následně ho konsekutivně či simultánně (toto je samozřejmě zcela základní rozdělení a je možné hovořit také například o komunitním tlumočení, tlumočení v médiích, tlumočení na dálku apod.) převádí do jazyka cílového (Kohn; Kalina 1996: 118). Jak říká Pöchhacker (2004:10), tlumočení se vyznačuje především svou bezprostředností a umožňuje účastníkům komunikace okamžitě se dorozumět, ačkoli každý mluví jiným jazykem.

Asi nejčastěji citovaná definice tlumočení pochází od Kadeho z roku 1968: *Tlumočením rozumíme translaci jedinečně (zpravidla ústně) nabídnutého textu ve výchozím jazyce do pouze podmíněně kontrolovatelného a v důsledku nedostatku času neopravitelného textu v cílovém jazyce* (Kade 1968: 35).¹

Tlumočení se začalo blíže zkoumat až ve 20. století, kdy se také díky rozvoji nových technologií začalo rozmáhat tlumočení simultánní. První akcí, kde bylo simultánně tlumočeno ve větším měřítku, byl Norimberský proces, který následoval po konci druhé světové války v letech 1945 až 1946. V dnešní době jsou již simultánní tlumočníci neodmyslitelnou součástí mezinárodních konferencí a setkání (Riccardi 2005).

Konkrétně se simultánním tlumočením jsou spojeny specifické výzvy, kvůli nimž je proces pro tlumočníka velmi náročný. Prvním problémem je již samotná skutečnost, že tlumočník musí neustále „přepínat“ mezi jazykem originálu a jazykem cílovým. Tlumočník navíc musí originál poslouchat a analyzovat, zatímco již řečené významové celky převádí do cílového jazyka (Kalina 1998: 19n.). Studie ukazují, že simultánní tlumočníci během

¹ Český překlad definice byl převzat z diplomové práce Rút Benešové *Otto Kade a jeho přínos translatologii* (2019: 29).

projevu zhruba 70 % doby zároveň poslouchají a mluví (Černov 1994: 139). Takovéto dělení pozornosti může způsobit, že tlumočník nějakou informaci přeslechne.

V porovnání s řečníkem a posluchači mívá tlumočník zároveň vědomostní deficit, který lze sice částečně vykompenzovat řádnou přípravou, ale tím se z tlumočníka ještě nestává odborník (Kalina 1998: 113). Ledererová (Lederer 1981: 213) upozorňuje na klíčovou roli tlumočnickovy znalosti tematiky, protože odborné výrazy, jména organizací či zkratky pro něj představují obzvlášť velkou výzvu.

Aby tlumočník všechny tyto výzvy navzdory velkému časovému tlaku a tempu udávanému řečníkem úspěšně překonal a nedocházelo k interferencím mezi oběma jazyky, je potřeba tlumočení intenzivně a cíleně procvičovat. Kromě toho si tlumočník vypomáhá různými strategiemi (Riccardi 2012: 73).

V této souvislosti je vhodné zmínit Pařížskou školu a teorii smyslu Seleskovitchové (Seleskovitch 1978), která tvrdí, že se tlumočníci nemají soustředit na jednotlivá slova, ale smysl sdělení. Pokud tedy tlumočník dostatečně ovládá výchozí i cílový jazyk, dokáže bez větších problémů přetlumočit jakýkoli text. Také Ledererová (Lederer 1981) souhlasí, že tlumočníci přesné znění originálu zapomenou a převádějí do cílového jazyka čistě obsah.

Ve zbylé části této kapitoly budou jednotlivé procesy odehrávající se během simultánního tlumočení ještě o něco blíže popsány na Gilově modelu úsilí. Následně bude vysvětlen význam tlumočnických strategií a několika z nich se bude práce zabývat blíže. Druhá kapitola už se bude soustředit čistě na téma této práce, tedy anticipaci.

1.1 Gilův model úsilí

Gilův (2009: 2) model úsilí shrnuje procesy odehrávající se během tlumočení, od vyslechnutí a analýzy informace až po produkci výchozího textu, jako čtyři úsilí (*efforts*). Prvotním cílem modelu bylo vysvětlit studentům, proč tlumočnickům způsobují prvky jako čísla, vlastní jména, výčty, rychlost, přízvuk nebo špatná akustika problémy a jak si mohou například v kabině poradit s obtížnými úseky textu a následně se dopustit chyby při úsecích zdánlivě snadných (Gile 2009: 157). Vzhledem k původní cílové skupině Gile v rámci modelu jednotlivé procesy zjednodušuje.

Model vychází z předpokladu, že simultánní tlumočení vyžaduje velké množství mentální energie, které Gile říká procesní kapacita – někdy jí vyžaduje více, než má tlumočnická k dispozici. Tlumočnická kapacita musí tuto kapacitu dělit mezi jednotlivé úkony, a pokud ji vyčerpá (například na obtížném úseku), dojde vlivem tohoto deficitu ke zhoršení výkonu (například u úseku jednoduššího) – to se projeví třeba vynecháním informace nebo chybami.

Když se podíváme na popis modelu, nachází se na počátku procesu simultánního tlumočení úsilí poslechu a analýzy. Tlumočnická vyslechne výchozí text, rozpozná jednotlivá slova, zpracuje jejich význam a analyzuje smysl výpovědi. Už v tomto stadiu hraje klíčovou roli úsilí paměti, konkrétně hovoříme o té krátkodobé, která je během tlumočení nepřetržitě zatěžována. Tlumočnická si totiž musí neustále ukládat vyslechnuté fonémy, z nichž se tvoří slova a následně celé významové úseky, aby je mohl analyzovat a přetlumočit. Velmi náročná je pro krátkodobou paměť vysoká hustota informací v projevu. Následuje úsilí produkce řeči, kdy se tlumočnická musí rozhodnout, jak originál převede do cílového jazyka, učinit tak a nakonec provést zpětnou kontrolu vlastního projevu (případně se opravit). Zde představuje velkou výzvu skutečnost, že musí tlumočnická převádět cizí myšlenky do jiného jazyka, než který poslouchá, přitom v dané problematice na rozdíl od řečníka nejspíš není odborníkem, a musí se sice držet výchozího textu, ale zároveň přizpůsobit finální produkt kvůli syntaktickým a gramatickým rozdílům struktury jazyka cílového. Jedná se tedy o převod smyslu (srov. Seleskovitch 1978), nikoli jednotlivých slov.

Nároky na jednotlivé kapacity se mohou měnit podle situace a celý proces řídí úsilí koordinace, které zajišťuje spolupráci ostatních tří úsilí – poslech s analýzou, ukládání informací do krátkodobé paměti a produkce řeči totiž při simultánním tlumočení probíhá souběžně.²

Jelikož tlumočnická převádí vyslechnutý výchozí text, zatímco již poslouchá další úsek, může jeho vlastní tlumočení odvést jeho pozornost od poslechu. Je tudíž potřeba, aby neustále monitoroval jak proces porozumění, tak souvislý a jazykově i obsahově správný jazykový převod (Kohn; Kalina 1996: 129n.).

² Celý proces simultánního tlumočení popsal v roce 1979 Širjajev (1979) ve svém komplexním modelu, který sestává ze tří souběžně probíhajících fází: fáze orientace, fáze vytyčení programu a fáze realizace programu.

1.2 Strategie v simultánním tlumočení

Jak již bylo popsáno v předchozí kapitole, představuje simultánní tlumočení velmi náročnou a komplexní aktivitu, při níž je nutné aktivovat ty správné mentální procesy, aby mohlo dojít k úspěšné analýze a produkci. Pokud se toto tlumočnickovi nepodaří, hrozí přetížení nebo chybný převod. Aby tlumočníci dosáhli optimálního výsledku, osvojuje si již během studia užívat různé strategie, které jim mají pomoci. Zkušený tlumočník automaticky uplatňuje celou řadu strategií, aniž by si to uvědomoval. A jak získává nové zkušenosti, automatizuje si strategie čím dále více a zlepšuje zároveň svou schopnost vybrat tu nejvhodnější (Riccardi 2012). Podle Stenzlové (Stenzl 1983) závisí výběr tlumočnické strategie na jazykové kombinaci a jejím cílem je vypořádat se s lexikálními, syntaktickými a sémantickými rozdíly mezi výchozím a cílovým jazykem.

Slovo „strategie“ pochází ze starořeckého „στρατηγική“ [stratigikí] a znamená *plánování vojenské aktivity a umění nejlépe využít veškerou dostupnou (vojenskou) sílu* (Liontou 2002: 15).³ Účelem strategií je překonat nějaké obtíže nebo vyřešit problém. Někteří badatelé mluví místo o strategiích o taktikách (Gile) nebo metodách a technikách (Ledererová). Ačkoli se odborníci neshodují na názvu ani kategorizaci, nezpochybňuje nikdo z nich jejich důležitost při tlumočení. Kirchhoffová (Kirchhoff 1978: 60) tvrdí, že praktickým cílem empirického výzkumu procesu tlumočení je stanovit optimální tlumočnickou strategii, s níž tlumočník dosáhne největšího úspěchu za co nejmenšího úsilí. Seeber (2005) však varuje, že každá strategie má své výhody a nevýhody. Výběr vhodné strategie je individuálním a intuitivním rozhodnutím každého tlumočníka.

Jednou z tlumočnických strategií je i anticipace, tedy předjímání toho, kam řečník svým projevem směřuje. Pokud tlumočník anticipuje správně, může mu anticipace velmi usnadnit práci. Jones (2014: 106) ve své publikaci *Conference Interpreting Explained* upozorňuje, že obzvlášť u jazyků jako němčina, ve kterých se často sloveso vyskytuje až na konci věty, je někdy anticipace ze strany tlumočníka nezbytná, aby na sloveso nemusel čekat. Využitím anticipace může tlumočník místy až předběhnout řečníka. Anticipaci se blíže věnuje celá druhá kapitola.

³ Překlad citace pochází od autorky práce.

Tlumočnické strategie však nelze sledovat izolovaně, protože spolu úzce souvisejí a tlumočníci jich často uplatňují několik zároveň. Proto se v této části práce zaměřím na několik strategií, které se často používají společně s anticipací. V popisu jednotlivých strategií jsme vycházeli především z Kaliny (1998) a Jonese (2014), který je ve své knize nejen vysvětluje, ale zároveň svá vysvětlení doplňuje radami a tipy z vlastní tlumočnické praxe.

1.2.1 Časový posuv

V simultánním tlumočení sice tlumočnick provádí několik úkonů simultánně, ale většinu času je mezi originálem a tlumočením několikavteřinový časový odstup. Tomu se říká časový posuv neboli *décalage*.

Jaký časový posuv bude tlumočnick od řečníka mít, závisí v podstatě na něm. Rozhodně by to ale neměla být celá věta. Při delším časovém posuvu stoupá riziko přetížení krátkodobé paměti, které může vést k vynechávkám. Jedna možnost je začít tlumočit, jakmile tlumočnick vyslechne celou jednotku významu, tedy úsek textu, který dává sám o sobě nějaký význam. Vycházet z jednotek významu však může být nepraktické, protože to někdy vede k dlouhému čekání. Jones (2014: 72nn.) preferuje začít s tlumočením v okamžiku, kdy má dostatečné informace k dokončení věty. Časový posuv by měl zůstat v průběhu tlumočení zhruba stejný, ale tlumočnick musí být flexibilní a snížit ho například při tlumočení čísel.

Bevilacqua (2009) upozorňuje, že při tlumočení z němčiny bývá časový posuv delší, protože tlumočnick často čeká, až zazní sloveso umístěné na konci věty. V takovém případě může *décalage* představovat alternativu k anticipaci nebo syntaktické transformaci.

1.2.2 Segmentace

Další důležitou strategií je segmentace neboli salámová technika, tedy dělení dlouhých složitých vět na krátké a jednoduché. Za účelem zjednodušení je možné zkracovat či vynechávat opakující se úseky, případně je sumarizovat. Vždy je nutné posoudit podle kontextu, zda si může tlumočnick v dané situaci takové vynechávky či zkracování dovolit. Zjednodušení odborných textů může cílovému posluchači umožnit projevu lépe porozumět. Někdy je však tlumočnick donucen takový text zjednodušit, protože je i na něj příliš

odborný. K zjednodušení může tlumočník uplatnit metodu zobecňování, která dobře poslouží také při tlumočení výčtů (pokud nejsou jednotlivé položky důležité) a projevů velmi rychlých řečníků (Jones 2014: 91nn.).

Totéž uvádí mimo jiné i Kalina (1998: 117). Segmentací originálu tlumočník odlehčí paměti a výsledný produkt bude pro posluchače srozumitelnější.

1.2.3 Reformulace

Klíčová je při tlumočení deverbilizace (Jones však nepoužívá tento konkrétní pojem a hovoří o zprostředkování smyslu), tedy tlumočení smyslu, nikoli jednotlivých slov. Aby toho tlumočník dosáhl, musí výchozí text reformulovat. Reformulace je nezbytná nejen kvůli tomu, že v cílovém jazyce ne vždy existují adekvátní termíny, ale také proto, aby byly zohledněny jazykové konvence cílového jazyka. Přestože se jedná o tlumočení, musí znít tlumočený projev autenticky, aby se recipientovi dobře poslouchal. Z tohoto důvodu by měl tlumočník text zjednodušit a přizpůsobit syntax i styl cílovému jazyku. Pokud bude tlumočník převádět text příliš doslovně, zvyšuje se riziko interference. Reformulováním se tlumočník navíc vyhne slovům, kterým nerozumí. Neznámé slovo lze většinou pochopit z kontextu a případně je možné ho zobecnit či opsat (Jones 2014: 80nn.).

Pod reformulaci spadá také syntaktická transformace (tedy přeskupení větné skladby), která je dle Kucharské (2009: 77) u strukturně odlišných jazyků nevyhnutelná.

1.2.4 Rekonstrukce segmentu na základě kontextu

Inferencing, tedy rekonstrukce segmentu na základě kontextu⁴, má velice blízko k anticipaci. Jedná se o strategii sloužící k překonání mezer ve znalostech nebo vnímání a stejně jako k anticipaci k ní běžně dochází v monolingvální komunikaci. Její užití je totiž velmi široké: např. když řečník u posluchačů předpokládá vědomosti, které tlumočnickovi chybí; nebo když tlumočník kvůli rychlosti, rozptýlení, dialektu řečníka, přetížení paměti nebo technickým problémům části výchozího textu nezaznamená (Kalina 1998: 116), může si tlumočník na základě obecných vědomostí, zkušeností, kontextu, logiky, koherence nebo redundance význam chybějících slov domyslet a převést do cílového jazyka (Wörlein 2007: 33). Tato strategie tedy slouží jako jistý předstupeň anticipace.

⁴ České označení jsme si vypůjčili z diplomové práce Alžběty Malkovské *KISS: strategie tlumočnicka při simultánním tlumočení do mateřštiny a do aktivního cizího jazyka* (2012: 48).

1.2.5 Příprava

Jak říká Gile (2009), představuje dobrá příprava před akcí základní předpoklad pro tlumočení. Kalina (1998: 113) uvádí, že realizace tlumočnické zakázky začíná již přípravou, nikoli až samotnou tlumočenou akcí. Řádnou přípravou se tlumočník může vyhnout problémům s porozuměním a zvyšuje pravděpodobnost, že bude správně rekonstruovat chybějící segmenty a anticipovat.

Tlumočníci konec konců na rozdíl od účastníků konference nebývají v dané tematice odborníky, takže pracují již od začátku se znalostním deficitem. Ten mohou překonat studováním podkladů ke konferenci, pročítáním paralelních textů a rešerší k danému tématu. Na základě sesbíraných materiálů si mohou vytvářet glosáře. V rámci obecné přípravy se měl tlumočník zajímat o řadu témat a neustále se vzdělávat, protože nikdy neví, kam ho příští zakázka dovede.

1.2.6 Vynechání informace

Pod vynecháním informace se v tlumočení rozumí absence některých segmentů výchozího textu v textu cílovém. Může k němu dojít, když tlumočník některým prvkům neporozumí nebo je nezachytí. V takovém případě lze vynechání informace vnímat jako chybu. Pokud však tlumočník informaci vědomě vypustí, aby dosáhl kvalitnějšího cílového textu, jedná se o tlumočnickou strategii (Gile 2009). Jones (2014: 102n.) se domnívá, že vědomé vynechání nové informace si může tlumočník dovolit pouze u projevu velmi rychlého řečníka, kdy je lepší méně důležité informace vynechat než se pokoušet rychlého řečníka dohnat. Tak totiž může dojít k chybám a nepřesnostem, které posluchači znemožní textu porozumět. K takovým situacím dochází často u čtených textů, hlavně když tlumočník nemá text k dispozici.

2. Anticipace

Slovo anticipace pochází z latinského *anticipatio*, což znamená pojem předem utvořený. Tímto termínem se v průběhu let nezabývala pouze translatologie, ale také lingvistika, biologie a psychologie.

Černov (2004: 91) uvádí, že jeden z prvních příspěvků k anticipační teorii pochází od psychologů tzv. ruské školy v souvislosti s teorií jednání, jejíž základní princip zní, že „mentální aktivity, konkrétně percepce, je řízena základním principem *anticipačního odrazu reality*“.⁵ Konkrétně Černov odkazuje na ruského biologa Anokina, podle něhož hrála anticipace klíčovou roli při evoluci a je nezbytná pro přežití. Jedná se o vrozenou schopnost člověka, kterou všichni využíváme v běžném životě, aniž bychom si to uvědomovali (Anokin 1978: 18. cit. dle Černov 2004: 91).

Seeber (2001: 61) píše, že se anticipace obecně vztahuje na očekávání nějakého výsledku. Vztahuje se třeba i na předpověď počasí nebo prognózu vývoje inflace.

Anticipace tedy nepředstavuje pouze tlumočnickou strategii. Jedná se o předjímání, s nímž se můžeme setkat mimo jiné i v hudbě, kde podle Hurona (2007) existují podobně jako v řeči vzorce, které lze dopředu předvídat, nebo ve sportu – když se hráči nacházejí v časové tísní, musejí velmi rychle reagovat a předvídat, jak se zachová soupeř. Tréninkem může sportovec anticipaci zlepšit, a tím zrychlit i vlastní reakce, což vede k lepšímu výkonu (Wright et al. 2011: 216). Při zkoumání anticipace na poli psychologie a psychofyziologie byla měřena srdeční frekvence u lidí, kteří očekávali nějakou událost (např. nebezpečnou situaci) nebo určitou aktivitu (např. čtení, hraní tenisu nebo jízdu autem). Anticipaci lze sledovat na přípravě těla na určité jednání v reakci na stimul – tak například když zleva letí míček, hráč tenisu se připraví na odpálení tím, že správně nastaví raketu (Vandepitte 2001: 326).

V lingvistice je anticipace jednou z podmínek úspěšného porozumění textu. Člověk řeč vnímá po jednotkách (*chunks*) a každé nové slovo aktivuje řadu tematicky souvisejících lexémů, které umožní anticipaci dalších slov. To může vést až k tomu, že posluchač na základě podvědomé syntaktické anticipace slyší výpověď, která vůbec nezazněla (Rost

⁵ Kurzivu používá v textu sám Černov.

1994: 32). K anticipaci dochází na základě našich vědomostí o světě a jazyce na 4 úrovních – kontextové, syntaktické, lexikální a intonační (Wiemer 1999: 39).

Aitchisonová (Aitchison 1998) při svém bádání na poli psycholingvistiky došla k závěru, že existují dva možné důvody, proč může mít posluchač problém s porozuměním: buď výpověď odporuje lingvistickému očekávání, nebo výpověď přesahuje určité psychologické hranice. Lidé nevnímají věty pouze pasivně, nýbrž aktivně rekonstruují hlásky a celou syntax podle vlastních očekávání pravděpodobné struktury a obsahu. Pokud výpověď odpovídá těmto očekáváním, bude pro posluchače snazší jí porozumět.

Nichols a Stevens (1954) tvrdí, že aktivní posluchač předjímá řečníka a snaží se anticipovat, kam řeč směřuje a jaké závěry vyplynou z pronášených slov.

Tato kapitola se zaměřuje na definici anticipace v kontextu simultánního tlumočení, význam redundance a dělení anticipace dle stimulů, přesnosti, času a anticipovaného prvku. Ve třetí kapitole pak budou popsány vybrané empirické studie, které se anticipací zabývaly.

2.1 Anticipace v simultánním tlumočení

V kontextu tlumočení byla anticipace zmíněna poprvé v roce 1952, a sice v Herbertově (1952) knize *The interpreter's handbook: How to become a conference interpreter*. Anticipace znamená, že tlumočník jednotku převeze do cílového jazyka ve stejnou chvíli nebo dříve, než ji řečník vysloví v originálu (Setton 1999; Gile 2009). Děje se tak na základě neustálé tvorby hypotéz, jak bude projev pokračovat (Van Besien 1999: 250).

Často uváděná definice anticipace pochází od Wilsse (1978: 348n.), který ji popisuje jako reakci na dříve získané a již zpracované strukturní a sémantické stimuly. Jedná se tedy o výsledek inteligentní textové prognózy, která je vyvolána řečovými jednotkami. Podobně anticipaci vysvětluje také Jörg (1995: 5), a sice jako předpověď nebo interpretaci jednotek výchozího textu dříve, než je řečník vysloví, a to na základě dříve zaznamenaných jazykových a mimojazykových stimulů.

Le Ny (1978: 295) definuje anticipaci jako očekávání významu. Zatímco tlumočník analyzuje výchozí text, dochází současně k anticipaci v jazyce cílovém. Když se očekávání tlumočníka shoduje s obsahem výchozího textu, dochází k převodu do cílového jazyka. Anticipace tedy v tlumočnickově hlavě probíhá neustále a nelze ji vždy časově měřit. Stejný

názor zastává také Ledererová (Lederer 1978: 330n.), která definuje anticipaci jako tlumočnickovu předpověď zatím nevyřčené výpovědi. K anticipaci podle ní dochází jak v případech, kdy zazní výpověď v cílovém jazyce dříve než v originále, tak v situaci, kdy zazní výpověď v cílovém jazyce bezprostředně po vyřčení v originálu – tlumočnick již musel cílový text předjímat, jinak by nemohl reagovat s takovou rychlostí a přesností.

Wörrleinová (Wörrlein 2007: 28nn.) zdůrazňuje klíčovou roli anticipace při simultánním tlumočení a dodává, že se nejedná pouze o strategii, která tlumočnickovi pomáhá s porozuměním textu, ale zároveň o strategii textové produkce. Je důležité si také uvědomit, že anticipace neznamena, že tlumočnick předjímá přesná slova, která řečník zvolí, nýbrž obsah sdělení. Cílem anticipace je podle badatelky přeskočit proces spojený s porozuměním originálu a přejít přímo k převodu do cílového jazyka. Tím si tlumočnick ušetří zátěž spojenou s poslechem a zpracováním výchozího sdělení.

V simultánním tlumočení představuje anticipace nepostradatelnou strategii, obzvlášť při překonávání syntaktické asymetrie mezi výchozím a cílovým jazykem (Setton 1999: 53). V jedné z předchozích kapitol již byly stručně vysvětleny jiné tlumočnické strategie, mimo jiné i časový posuv. Několikavteřinový odstup od řečníka však v mnohých případech nestačí k tomu, aby získal tlumočnick všechny potřebné informace, aby mohl tlumočit dále. V takovém případě lze odstup od řečníka prodloužit, čímž však tlumočnick velmi zatěžuje krátkodobou paměť a riskuje, že bude muset některé informace vynechat. Tento postup může navíc frustrovat posluchače, pokud řečník dále povídá, ale tlumočnick mlčí (Jones 2014: 72nn.). V takovéto situaci si tlumočnick může vypomoci anticipací.

Jak uvádí Seeber (2011: 196), můžeme v anticipaci spatřovat dvě hlavní výhody: tato strategie není nijak kognitivně náročná a zároveň pomáhá minimalizovat časový posuv. Obzvlášť důležitá je podle něj anticipace při tlumočení z němčiny, v nichž nalezneme mnoho dlouhých vět zakončených slovesem. Totéž uvádí i Wills (1978).

Někteří autoři však při používání této tlumočnické strategie nabádají k opatrnosti, protože vždy existuje nebezpečí, že bude tlumočnick anticipovat chybně (Ilg 1959 cit. Seeber 2011; Kalina 1998). S tímto souhlasí i Riccardiová (Riccardi 2012: 79nn.) a nabízí řešení: Podle ní by měli tlumočnicki anticipaci trénovat a měli by být seznámeni s jejími pozitivními a negativními aspekty, aby předešli rizikům s ní spojených.

2.2 Redundance a pravděpodobnostní prognózování

Jedním z prvních badatelů, kteří se anticipací detailně zabývali, byl Černov (1994, 2004), který považuje anticipaci verbální a sémantické struktury mluveného textu za nejdůležitější psycholingvistický faktor, který simultánnost při tlumočení umožňuje. Černov vymyslel model pravděpodobnostního prognózování (*probability anticipation model for SI*) vycházející z redundance textů, bez níž by podle autora simultánní tlumočení a anticipace nebyly možné – poukazuje například, že kvůli chybějící redundanci nelze úspěšně simultánně tlumočit básně, právní texty nebo projevy s nadměrným množstvím čísel. Určitá míra redundance je podle něj nezbytná kvůli extrémním podmínkám, za nichž simultánní tlumočení probíhá: Tlumočnick je v časové tísní a má k dispozici omezené množství informací, které musí zpracovávat za tempa, které určuje řečník. Černov uvádí, že mluvené texty vykazují nehledě na jazyk redundanci mezi 80 a 95 procenty.

Černov (1994: 140nn.) rozlišuje mezi redundancí objektivní a subjektivní. Objektivní redundance je nezávislá na posluchači a spočívá v opakování a vzájemné závislosti jednotlivých prvků výpovědi. Subjektivní redundance je naopak zcela individuální a záleží na posluchačově znalosti tématu a komunikační situace. Tento druh redundance tedy souvisí také s přípravou tlumočnicka na akci. Černov ve svém bádání zdůrazňuje důležitost znalosti situačního kontextu a uvádí, že když tlumočnick řečníka zná, dokáže prognózovat, jak bude text vystavěn a jaký bude jeho obsah. Čím je text redundantnější (ať po objektivní, či subjektivní stránce), o to vyšší je pravděpodobnost, že bude tlumočnick anticipovat správně. A naopak.

Model pravděpodobnostního prognózování vychází z myšlenky, že tlumočnickův mozek během poslechu vytváří hypotézy, jak anticipuje jistý verbální a sémantický vývoj textu (Černov 2004: 93). Pravděpodobnostní prognózování je popsáno jako proces víceúrovňový – dochází k němu na úrovni slabik, slov, syntagmat, sdělení a komunikační situace – a hierarchicky uspořádaný – směrem vpravo se v tomto řetězci míra redundance zvyšuje.

2.3 Druhy anticipace

2.3.1 Dělení anticipace dle stimulů

Nejčastěji používané kritérium ke kategorizaci anticipace jsou tzv. stimuly (*triggers/cues*), tedy příčinné faktory, které ji vyvolávají.

Jedním z prvních, kdo se pokusil dělit anticipaci dle stimulů, byl Wilss (1978: 348n.), a to na syntaktickou a sémantickou. Při svém bádání vycházel z diplomové práce Matternové (Mattern 1974). Jak Wilss uvádí, jsou stimuly nepostradatelné pro oba druhy anticipace. Následně přišel autor s dělením stimulů na tři druhy. První kategorií jsou stimuly kotextuální/intralingvální (*cues of a co-textual, intralingual nature*), které jsou pevně spjaty s jazykem a textem. Tyto jazykové stimuly pomáhají tlumočnickovi předvídat, kam se bude řeč dále ubírat. Druhou kategorií jsou extralingvistické/situační stimuly (*cues of an extralinguistic, situational nature*), tedy stimuly vycházející ze znalosti světa a informací uložených v dlouhodobé paměti. Poslední kategorií jsou stimuly vycházející z jazykově a situačně standardizovaných komunikačních procesů (*cues that occur in linguistically and situationally standardized communication processes*), čímž má Wills na mysli slovní spojení a idiomy, ale zároveň i standardní fráze podmíněné situací. Když se podíváme na příklad, který Wills udává – přetlumočení spojení *namens meiner Fraktion*⁶ jako *on behalf of my political group* – vidíme, že se u třetí kategorie jedná o kombinaci intralingválních a extralingvistických faktorů.

Wilss mimochodem konstatuje, že nehledě na syntaktické a sémantické stimuly je klíčové, aby tlumočnick neustále doplňoval své znalosti na poli politiky, ekonomiky a kultury, protože díky průběžné přípravě jazykové problémy snáze překoná.

Klasifikací anticipačních stimulů (*anticipation triggers*) se blíže zabývala také Lontouová (Lontou 2012: 57) ve své dizertační práci. Jako jednu kategorii označila anticipaci vyvolanou syntaktickým stimulem (*syntactic cue triggered anticipation*), např. substantivem nebo zájmenem, které se v daném pádu pojí jen s určitými slovesy. Druhou uváděnou kategorií je anticipace vyvolaná lexikálním stimulem (*lexical cue triggered anticipation*), čímž myslí například ustálené fráze. Za třetí udává anticipaci vyvolanou

⁶ *jménem své skupiny* (překlad autorky)

extralingvistickým stimulem (*extralinguistic cue triggered anticipation*), tedy mimojazykovými prvky – například lze anticipovat sdělení řečníka na základě emocí, které dává najevo. Nakonec zmiňuje anticipaci vyvolanou prozodicky (*prosodically triggered anticipation*), to znamená zvukovými vlastnostmi jazyka – např. intonací nebo přízvukem. Liontouová poukazuje na to, že k anticipaci často dochází na základě kombinace těchto stimulů.

Při analýze přetlumočených textů stažených ze stránek Evropského parlamentu se však Liontouová (Liontou 2012: 204nn) rozhodla pro trochu odlišnou klasifikaci. První kategorii tvoří anticipace vyvolaná znalostí standardních situací (*procedural cliché-triggered anticipation*). Například na plenárních zasedáních Evropského parlamentu se obvykle debatuje o návrzích a dochází k hlasování. V tomto kontextu je zvykem, že řečník poděkuje osobě, která návrh připravila, případně může vyjádřit nesouhlas s návrhem. Při tomto druhu anticipace jde tedy o znalost konvencí a obvyklých postupů. Druhou kategorií je anticipace vyvolaná kolokacemi (*collocation-triggered anticipation*). Autorka zde zmiňuje ustálené německé fráze a idiomy (např. *Gewicht legen auf etwas* nebo *jemandem am Herzen liegen*), u nichž dokáže často tlumočník předvídat zbytek. Podobná je anticipace vyvolaná syntaktickými stimuly (*syntactic cue triggered anticipation*). U ní však nejde jen o kombinaci slovních jednotek, ale také gramatických – k anticipaci tedy může vést třeba gramatický pád (např. u spojení *ich möchte dir* omezuje pád zájmena počet sloves, která by mohla následovat). Jako čtvrtou kategorii uvádí Liontouová anticipaci vyvolanou vědomostmi tlumočníka (*knowledge-triggered anticipation*), které mohou být lingvistické i extralingvistické. Tato poslední kategorie v důsledku představuje základ pro všechny druhy anticipace – tlumočník nemůže anticipovat standardní situace, kolokace ani syntaktické prvky, pokud je nezná.

Pařížská škola navrhla o něco jasnější dělení anticipace na základě jazykové predikce vs. na základě očekávání smyslu (Lederer 1978, Seleskovitch 1978). Jazyková predikce se váže na lingvistické vzorce, protože tlumočník předjímá výskyt slov, která se v řeči často objevují společně. Jako příklad uvádí Ledererová anticipaci sloves při tlumočení z němčiny. Druhý typ anticipace je považován za výsledek analýzy informací, které se nahromadily v tlumočnickově kognitivní paměti, a pomáhá tlumočnickovi rychle pochopit obsah a smysl nadcházejícího sdělení (Lederer 1978).

Ledererová (Lederer 1981) své dělení později upravila na anticipaci kognitivní (neboli smyslovou) a lingvistickou. První druh vychází z kognitivních asociací uložených v dlouhodobé paměti, zatímco lingvistická anticipace je vázaná na text, který tlumočnick právě zpracovává.

Mnoho pozdějších badatelů rozlišuje mezi anticipací lingvistickou a extralingvistickou, případně jazykovou a mimojazykovou (Jörg 1995; Van Besien 1999; Setton 1999; Gile 2009), proto se na tyto dva typy zaměříme detailněji.

2.3.1.1 Anticipace lingvistická a extralingvistická

Lingvistickou anticipaci umožňuje jazyková struktura výchozího textu, v níž tlumočnick rozpozná prvky, které se vyskytují pouze ve spojení s omezeným počtem jiných prvků (Riccardi 2012: 81). Jedná se tedy o strategii zdola nahoru (*bottom-up*). Důležitou roli zde hraje tlumočnickova znalost výchozího jazyka uložená v dlouhodobé paměti. Podle pařížské školy znamená lingvistická anticipace předjímání slov. Uspořádání slovních druhů ve větě řídí jazyková syntax, není tedy náhodné a lze ho s určitou mírou přesnosti předjímat. Například v angličtině bude s velkou pravděpodobností po členu následovat substantivum nebo adjektivum; naopak je velmi nepravděpodobné, že by po členu následoval další člen nebo sloveso. Gile (2009) uvádí, že vysoká jazyková kompetence neznámá pouze čistou znalost slov a jazykových struktur, ale také schopnost rozpoznat pravděpodobnostní struktury a využít je k porozumění. Tlumočnick si mnohdy ani neuvědomuje, že při práci znalosti syntaktických pravidel využívá. Tato znalost mu však pomáhá odhadnout, jak bude sdělení pokračovat. Tlumočnickovi však v anticipaci nepomáhají jen syntaktické prvky, ale také prvky sémantické. Sémantická znalost jazyka se vztahuje především na ustálená spojení a kolokace, tedy slovní jednotky, které bývají často kombinovány. Ledererová (Lederer 1981) hovoří o tom, že v mozku dochází k asociaci slov, která se v jazyce často vyskytují společně. Konkrétně v němčině můžeme uvést jako typický příklad verbonominální vazby, které sestávají z funkčního slovesa a substantiva. Funkční slovesa v kombinaci se substantivem tvoří jednu významovou jednotku a nelze je zaměňovat s frazeologismy nebo slovními spojeními, protože budou s velkou pravděpodobností vyžadovat specifický slovosled (Gile 2009: 173; Riccardi 2012: 81). S něčím podobným se však můžeme setkávat i v jiných jazycích. Jörg (1995: 217) poukazuje na častou anticipaci

anglických kolokací, v nichž dochází ke spojení slovesa s předmětem. Jako příklad uvádí anglické sloveso *pay*, které dle kontextu vyžaduje substantivum *a visit* nebo *a bill*.

Pro úspěšnou anticipaci jsou však důležité i extralingvistické prvky. V takovém případě mluvíme o strategii shora dolů (*top-down*), kdy k anticipaci nedochází díky jazykovým stimulům. K extralingvistickým faktorům, které umožňují anticipaci, patří presupozice a znalost tématu. Gile (2009) definuje extralingvistickou anticipaci jako vědomí o pravděpodobnosti, že bude řečník reagovat či hovořit určitým způsobem na základě daného kontextu či situace. Nemusí to však znamenat přesnou predikci řečnickova světa. Ledererová (Lederer 1981) tento druh anticipace vysvětluje jako pochopení některých smyslových jednotek v průběhu sdělení. Pöschhacker (2004) poukazuje, jak důležitá je pro anticipační proces důsledná příprava – konkrétně zmiňuje povědomí o organizátorovi, typu konference, účelu a tématu konference, účastnících, ale i obecné porozumění lidským záměrům. Zásadní roli zde hrají společné vědomosti řečníka a tlumočníka. Když se vrátíme k významu řádné přípravy na tlumočnickou akci, dopomůže tlumočnickovi ke správné anticipaci, když si dohledá příspěvky a názory řečníka na dané téma, aby měl z čeho vycházet. Během tlumočení pak může dle kontextu svá očekávání upravovat či doplňovat. Znalost tématu a situace může tlumočnickovi umožnit anticipovat nejen obecný obsah sdělení, ale i například některá jména a čísla.

Význam extralingvistických znalostí a sdíleného povědomí mezi řečníkem a tlumočníkem zdůrazňuje i Moser-Mercerová (Moser-Mercer 1978). Podle ní pomůže znalost tématu tlumočnickovi anticipovat více a rychleji. S tímto souhlasí rovněž Giles (2009), který uvádí, že dobrá znalost situace, tématu a řečníka umožňuje anticipovat myšlenky vyjádřené v původním textu. Mimo jiné také Van Besien (1999: 258) zdůrazňuje klíčový význam obecných vědomostí a analýzy kontextu, díky nimž může tlumočník předjímat, jak se bude obsah řeči vyvíjet. Tyto faktory jsou podle Van Besiena k úspěšné anticipaci důležitější než čistě jazykové znalosti.

Vandepittová ve své práci zmiňuje specifický druh extralingvistické anticipace, a sice rituální anticipaci, s níž přišel Goodale (1987 cit. Vandepitte 2001: 325). Jedná se o ustálené fráze používané např. při pozdravech, loučení, poděkování, souhlasu apod.

Kalina (1998: 191nn.) však upozorňuje na to, že nelze jednoznačně rozlišovat mezi anticipací lingvistickou vs. extralingvistickou a lexikální vs. syntaktickou, protože v mnoha případech je anticipace úspěšná díky kombinaci několika stimulů.

Pro úspěšný převod však musí tlumočnický lingvistickou a extralingvistickou anticipaci kombinovat, tedy vnímat sémantické/syntaktické prvky i širší kontext. Je také nutno zmínit, že extralingvistickou anticipaci nelze na rozdíl od té lingvistické spolehlivě kvantifikovat či měřit, jelikož do presupozic tlumočnicka nevidíme.

2.3.2 Dělení anticipace dle přesnosti

Dle slovenské tlumočnice a teoretičky Novákové (1993: 45nn.) lze rozlišovat mezi čtyřmi typy anticipace. V ideálním případě předvídá tlumočnický přesný ekvivalent či synonymum původního sdělení, jedná se pak o anticipaci exaktní. Pokud při tlumočení zůstane zachován význam, ale prognóza tlumočnicka není zcela správná, mluvíme o anticipaci aproximativní. Když tlumočnický neanticipuje vůbec, jedná se o anticipaci nulovou. Posledním typem je anticipace negativní, tedy chybná. V takovém případě se význam sdělení liší od originálu a tlumočnický se musí opravit.

S podobným dělením (na správnou, přibližnou, zástupné slovo a špatnou) přišel i Seeber (2001: 78), který se zaměřoval na anticipaci při tlumočení německých sloves. Správná anticipace znamená, že tlumočnický použil přesný ekvivalent nebo synonymum původního slovesa. Jako přibližnou anticipaci označil případy, kdy bylo tlumočnickem vybrané sloveso sémanticky blízké originálu, i když se nejednalo o přímý ekvivalent. Třetí kategorií je zástupné slovo (*placeholder*), tedy použití obecného slovesa, aby mohl tlumočnický dokončit větu. V některých případech tlumočnický sloveso následně konkretizuje, až zazní v originálu. Poslední kategorií je špatná anticipace, tedy významový posun.

Jörg (1995: 223) sice rozlišuje pouze tři kategorie, ale úspěšnou anticipaci dále dělí na exaktní a obecnou. Obě podkategorie významově odpovídají originálu, ale exaktní anticipace je výsledkem inteligentní predikce, která je založena na jazykových i mimojazykových indiciích. Obecná anticipace si tolik nezakládá na takovýchto indiciích a vychází spíše z jiných strategií. Jako nesprávnou indikaci označuje Jörg případy, kdy došlo k významovému posunu. Poslední možností je žádná anticipace, kdy tlumočnický tuto strategii vůbec neuplatňuje.

Z Jörga později vycházel Bevilacqua (2009), který dělí anticipaci na exaktní, generickou a chybnou. Generickou anticipací má na mysli případy, kdy tlumočnickem zvolené slovo plně neodpovídá originálu, ale jedná se spíše o generalizaci sdělení, při níž se tlumočnick spoléhá na mimojazykové vědomosti.

2.3.3 Dělení anticipace dle času

Anticipaci lze dělit také podle toho, kdy k ní dochází. Jedním z prvních badatelů, kteří systematicky analyzovali proces simultánního tlumočení, a to včetně anticipace, byla Ledererová (Lederer 1978). Během analýzy německých textů a jejich simultánního přetlumočení do francouzštiny došla k závěru, že lze dělit anticipaci dle času přetlumočení na dva druhy. O pravé/ryzí anticipaci jsme hovořili výše. Znamená to, že dojde k produkci prvku v cílovém jazyce dříve, než řečník prvek vyřkne v originálu. Chronologickou analýzou výchozího a cílového textu lze jednoduše vypátrat, zda se opravdu jednalo o tento druh anticipace.

Naopak *freewheeling* anticipace znamená, že je anticipovaný prvek přetlumočen současně s originálem nebo bezprostředně po zaznění v originálu. Striktně vzato se v takovém případě nejedná o anticipaci. Jelikož je však časový rozdíl mezi zazněním originálu a tlumočení minimální, lze předpokládat, že tlumočnick smyslovou jednotku anticipoval, ale vyčkal, než zazní od řečníka, aby si byl jistý její správností. Kdyby tak prognózoval chybně, měl by ještě možnost se opravit (Lederer 1981: 253).

2.3.4 Kategorizace dle anticipovaného prvku

Anticipaci je možné dělit také podle toho, jaký prvek je anticipován. Většina badatelů se soustředí na anticipaci slovesa, ale lze mluvit také o anticipaci substantiv nebo záporných částic (Liontou 2012: 56). Setton (1999) upozorňuje na výzvy spojené s negací v němčině – tlumočnick musí při anticipaci slovesa zvážit také, zda se na konci věty nevyskytne záporná částice *nicht*.

3. Stav zkoumané problematiky

Tato kapitola pojednává z velké části o závislosti anticipace na jazykové kombinaci a popisuje několik zajímavých empirických studií, v nichž byla většinou anticipace zkoumána mezi němčinou a strukturně odlišným jazykem (angličtinou, francouzštinou, italštinou, řečtinou, španělštinou). Jak je z nich patrné, volí většina badatelů při zkoumání anticipace němčinu jako výchozí jazyk, jelikož se domnívají, že její slovosled vede tlumočníky k častějšímu užívání anticipace.

3.1 Závislost anticipace na jazykové kombinaci

Translatologové se již léta zabývají otázkou, zda závisí výběr tlumočnických strategií na jazykové kombinaci a zda je simultánní tlumočení u některých jazykových párů obtížnější než u jiných (Setton 1999: 53n.). Jednou z nejvíce zkoumaných strategií je v tomto ohledu právě anticipace. Mezi badateli nalezneme dva tábory: tzv. univerzalisty neboli *liberal arts community* (srov. Moser-Mercer 1994), kteří odmítají závislost užívání anticipace na jazykové kombinaci, a tzv. bilateralisty neboli *natural science community* (srov. Moser-Mercer 1994), kteří tvrdí pravý opak.

3.1.1 Přístup univerzalistů

Univerzalisté označují anticipaci za univerzální jev, k němuž při simultánním tlumočení dochází neohledně na výchozí a cílový jazyk. Je všudypřítomná a týká se všech větných členů. K tomuto stanovisku se přiklání především pařížská škola zastoupená Seleskovitchovou a Ledererovou. Vycházíme-li totiž při zkoumání anticipace z teorie smyslu (srov. Seleskovitch 1978), znamená to, že dochází k deverbilizaci výchozího textu a tlumočnickovi zůstává v paměti pouze smysl výchozího sdělení, který následně tlumočí do cílového jazyka. Syntaktické ani sémantické rozdíly mezi jazyky tím pádem nehrají při tlumočení roli a anticipace je zcela nezávislá na struktuře jazyka. Z teorie smyslu navíc vyplývá, že pokud tlumočník své pracovní jazyky dobře ovládá, nemá jazyková kombinace žádný vliv na obtížnost tlumočení.

Ledererová (1981) se pokusila dokázat platnost univerzalistického přístupu pomocí analýzy 55 minut textu tlumočeného z němčiny do francouzštiny dvěma profesionálními tlumočníky. Badatelka tvrdí, že se sice někdy sloveso v německých větách nachází až na

konci, ale to lze v jiných jazycích říct o jiných větných členech a neznamená to, že je tlumočení z němčiny obtížnější. Ledererová v anticipaci spatřuje přirozenou řečovou funkci – ve zkoumaných textech je uplatňována každých 85 vteřin a oba tlumočníci ji aplikovali v podobné míře.

Studii, kterou Ledererová (1981) uvedla k obhajobě univerzalistického přístupu, však lze interpretovat i opačně. Van Besien (1999) znovu analyzoval materiál, který pro svůj výzkum Ledererová shromáždila a na základě něhož přišla s dělením anticipace dle času (více na straně 22 této práce). I Van Besien potvrdil význam anticipace při simultánním tlumočení. Analýza však ukázala, že se u 80 % anticipací z němčiny jednalo o sloveso a pouze u 20 % o jiné větné členy. To lze snadno vysvětlit skutečností, že ve francouzštině zaznívají slovesa ve větě dříve než v němčině. Zatímco se tedy Ledererová domnívá, že hraje anticipace důležitou roli u všech jazykových kombinací a všech větných členů, podle Van Besiena výsledek analýzy dokazuje, že užití této tlumočnické strategie závisí na strukturních rozdílech mezi zdrojovým a cílovým jazykem (Van Besien 1999: 257).

Podobně jako Seleskovitchová a Ledererová smýšlí i De Bot (2000: 75n.), který analyzoval anticipaci na základě Leveltova modelu produkce a porozumění řeči (Levelt 1989 cit. De Bot 2000). De Bot tak dospěl k závěru, že tlumočník veškerý výchozí text delexikalizuje, takže při produkci nehrají rozdíly mezi gramatickými vzorci ve výchozím a cílovém jazyce tak důležitou roli. Jako obzvlášť důležité pro úspěšnou anticipaci označil stávající vědomosti tlumočníka (více k tomuto tématu na straně 20). Autor však uznává, že bývají tlumočníci často ovlivněni strukturou výchozího jazyka, která je svádí ke kopírování v jazyce cílovém, tedy interferencím.

3.1.2 Přístup bilateralistů

Většina translatologů zastává názor bilateralistů, že anticipace není univerzální strategií, ale že ji tlumočníci využívají k překonání strukturních rozdílů u konkrétních jazykových kombinací. Podle nich je tlumočení např. z němčiny nebo čínštiny do angličtiny nebo italštiny problematičtější než tlumočení opačným směrem. Proto si tlumočníci musejí vypomáhat specifickými strategiemi. Bilateralisté nemají jednu nosnou teorii, ale jejich hypotézy podkládá řada teoretických i empirických studií (Čeňková 2001). Podívejme se nyní na několik z nich.

První experiment zaměřený na anticipaci provedla Matternová (Mattern 1974), která ve své diplomové práci *Anticipation in German–English simultaneous interpretation* automaticky vycházela z toho, že anticipace je závislá na jazykové kombinaci. Na její práci navázal Wilss (1978), který se ve svém výzkumu přiklání k bilateralistům a souhlasí s jejich tvrzením, že je jednodušší tlumočit mezi jazyky s podobnou strukturou, jelikož tlumočnick nemusí strukturu výchozího textu tolik měnit a nepředstavuje to pro něj tak velkou kognitivní zátěž. Wilss se ve svém výzkumu věnovat syntaktické anticipaci a zaměřoval se především na syntaktické změny při tlumočení z němčiny do angličtiny. Tvrdí, že strukturní asymetrie u této jazykové kombinace způsobuje značné problémy při převodu. Wilss uvádí několik konkrétních problémů, kterým je při simultánním tlumočení třeba čelit a kvůli nimž je například převod komplexních větných struktur z němčiny velmi obtížný: Při simultánním tlumočení je možné slyšet zdrojový text jen jednou, takže každá informace, která se při převodu ztratí, bude v cílovém textu chybět. Při simultánním tlumočení navíc dochází k poslechu a produkci zároveň. Jako třetí překážku pro tlumočníky Wilss uvádí, že jakmile se rozhodnou pro jednu tlumočnickou strategii, není snadné ji v průběhu změnit.

Kalina provedla celou řadu experimentů zabývajících se tlumočnickými strategiemi a výsledky zveřejnila ve své publikaci (1998). Během výzkumu zjistila, že při tlumočení z angličtiny do němčiny rodilými mluvčími němčiny docházelo k anticipaci jen velmi zřídka. Výsledek její analýzy tak potvrdil, že užití anticipace závisí na zdrojovém jazyce.

Stejným jazykovým párem se zabýval i Jörg (1995: 220nn.), ale při tlumočení v opačném směru. V rámci svého experimentu použil jako výchozí text státní obřad, který byl namluven rychlostí 115 slov za minutu. Jörg v něm identifikoval 26 potenciálních případů anticipace slovesa. Cílem experimentu bylo porovnat anticipaci u německých vs. anglických rodilých mluvčích a zároveň analyzovat rozdíly mezi studenty a profesionálními tlumočníky. Celkem se účastnilo 12 osob, 6 studentů před státní závěrečnou zkouškou a 6 profesionálních tlumočnicků s několikaletou zkušeností na trhu. Polovina probandů byli rodilí mluvčí němčiny a polovina rodilí mluvčí angličtiny. Jörg při hodnocení výsledků rozlišoval mezi anticipací úspěšnou (exaktní a obecnou), nesprávnou a žádnou (viz 2.3.2 *Dělení anticipace dle přesnosti* na straně 22). Výsledek studie ukázal, že k anticipaci došlo v 57 % z celkových 312 možných případů anticipace. V 50 % se

jednalo o úspěšnou anticipaci (v 30 % exaktní, ve 20 % obecnou). Analýza tlumočnických výkonů odhalila, že nejvíce anticipovali profesionální tlumočníci, přičemž u rodilých mluvčích němčiny byla anticipace úspěšnější. Studenti obecně anticipovali méně často a s nižší mírou úspěšnosti. Na základě této studie lze dojít k závěru, že anticipace v simultánním tlumočení představuje strategii, kterou tlumočníci zdokonalují praxí. Zároveň je očividné, že mají tlumočníci při práci z jazyka A větší úspěšnost – lepší výsledky při tlumočení z mateřštiny do jazyka B potvrdil později i De Bot (2000). Kromě toho Jörg poznamenává, že při oralizovaném projevu bude nejspíš výskyt anticipace stoupat, protože bude obsahovat více redundancí. Seeber (2005: 126) studii vytknul, že studenti a profesionálové tlumočili za úplně jiných podmínek – studenti z tlumočnických kabin na univerzitě, profesionální tlumočníci se nahrávali doma.

Riccardiová (Riccardi 1996) na základě osobních zkušeností tvrdí, že simultánní tlumočení mezi strukturně odlišnými jazyky vyžaduje syntaktické přeskupení, které představuje velkou zátěž na krátkodobou paměť. Simultánní tlumočení z němčiny do italštiny je tak podle ní výrazně náročnější než převod z angličtiny do italštiny. Proto dochází u asymetrických jazyků k anticipaci častěji. Tuto hypotézu si ověřila analýzou textu přetlumočeného 12 studenty, 6 čerstvými absolventy a 6 zkušenými tlumočnicemi z němčiny do italštiny. Jednalo se o tlumočení dvou politických projevů bývalého německého kancléře Kohla o délce zhruba 15 minut. Primárním cílem studie bylo zjistit, zda představují prvky, které Riccardiová považuje za obtížné (např. komplexní syntax a slovosled nebo umístění slovesa na konci věty) opravdu při simultánním tlumočení problém a jaký budou mít na řešení těchto problémů vliv zkušenosti tlumočnicka. Sekundárním cílem bylo identifikovat anticipační strategie určené k řešení těchto problémů a rozdělit je podle jazykových a mimojazykových faktorů. Výsledky ukázaly, že tlumočníci opravdu ve velké míře užívali anticipaci. Projevily se ale značné rozdíly mezi zkušenými tlumočnicemi a studenty. Studenti často místo exaktní anticipace volili neutrální slovesa (*placeholders*), takže jejich tlumočení bylo méně přesné a častěji se uchylovali k vynechávkám. Kromě toho se více spoléhali na jazykové stimuly, zatímco jejich zkušenější kolegyně více pracovali s mimojazykovými stimuly a kontextem.

Zanettiová (Zanetti 1999) se pokusila ve své studii dokázat, že anticipaci nelze vždy časově změřit, ale přesto k ní dochází. Jejího experimentu se účastnilo 33 studentů těsně před

ukončením studia. 22 účastníků mělo simultánně tlumočit anglický text o délce zhruba 10 minut do italštiny, zbývajících 11 osob mělo pouze stínovat originální projev. Ve zdrojovém textu se nacházelo 15 chyb na lexikální úrovni (např. *human rights* byly změněny na *human nights*), v důsledku nichž věty postrádaly smysl. Následně účastníci vyplnili dotazník, kde měli uvést, jestli si abnormalit v textu všimli. V 55 % případů studenti při tlumočení chyby opravili, což Zanettiová považuje za důkaz anticipace, kterou nelze časově měřit. Aby totiž tlumočníci chyby opravili, musejí podle autorky anticipovat, kam se bude projev dál ubírat. Kontrolní skupina stínující originál opravila chyb mnohem méně než tlumočící skupina. Důvodem bude nejspíš to, že při stínování se studenti soustředili tolik na akustické prvky zdrojového textu, že příliš nevnímali obsah, a tím ani sémantické chyby. Dotazníky ukázaly, že si ani jedna skupina většiny sémantických chyb nevšimla, tlumočící skupina chyb zaznamenala více než skupina kontrolní. Zanettiová z experimentu vyvozuje, že k časově měřitelné anticipaci jako produkci prvků v cílovém textu před vyřčením v textu zdrojovém dochází na základě syntaktických rozdílů mezi zdrojovým a cílovým jazykem. Pokud však budeme anticipaci vnímat jako porozumění významu před vyřčením ve zdrojovém textu, není v takovém případě podmíněna jazykovou kombinací a je neodmyslitelnou součástí tlumočnického procesu, kdy se tlumočníci snaží dekodovat řečnickovo sdělení co nejdříve.

Další experiment, kterého se účastníci studenti, provedly Kurzová a Färberová (Kurz; Färber 2003). Chtěly zjistit, zda studenti při simultánním tlumočení z němčiny do angličtiny anticipují, s jakou úspěšností a o jaké větné členy se jedná. Celkem autorky vycházely z tlumočnických výkonů sedmi rodilých mluvčích němčiny a sedmi rodilým mluvčích angličtiny. Studenti měli tlumočit zkrácený projev starosty (zhruba 11 minut) na téma životní prostředí, který byl vybrán kvůli velkému množství prvků, k jejichž přetlumočení by byla vhodná anticipace. Těsně před experimentem obdrželi studenti krátký glosář s odbornými termíny. Výsledky studie ukázaly, že studenti při tlumočení z němčiny do angličtiny anticipaci využívají – ve všech případech se jednalo o předjímání slovesa, což je podle autorek způsobeno specifickými syntaktickými rozdíly mezi oběma jazyky. V průměru docházelo k anticipaci v každé třetí větě, většinou úspěšné (z téměř 96 % se tedy jednalo o anticipaci exaktní či obecnou nebo o *placeholder*). Autorky na základě tohoto usuzují, že studenti užívají anticipaci pouze, když jsou přesvědčeni o její správnosti.

Lépe si při anticipaci vedli rodilí mluvčí němčiny a také tuto strategii užívali častěji, což odpovídá výsledkům Jörgovy studie (1995). Kromě toho autorky ve vztahu ke kvalitě tlumočení zjistily, že čím dříve k anticipaci dojde, tím lépe je sdělení převedeno.

Donatová (Donato 2003) zkoumala, jak (pokud vůbec) ovlivňuje jazyková kombinace výběr tlumočnických strategií. V rámci studie analyzovala badatelka strategie při simultánním tlumočení z angličtiny do italštiny a němčiny do italštiny. Studie se účastnilo 20 studentů, kteří měli za mateřštinu italštinu. Deset jich tlumočilo z angličtiny a deset z němčiny. Tlumočený projev pocházel ze zasedání Evropského parlamentu a originál byl pronesen ve švédštině. K tlumočení byly použity oficiální překlady do angličtiny a němčiny. Mezi anglickou a německou skupinou se ukázaly značné rozdíly. Studenti tlumočící z němčiny anticipovali výrazně častěji – ve 49 případech – zatímco studenti tlumočící z angličtiny pouze v pěti případech. U tlumočení z němčiny docházelo ve většině případů o předjímání slovesa, zatímco z angličtiny anticipovali studenti výhradně jiné lexikální jednotky. Donatová svým experimentem potvrdila hypotézu, že se při tlumočení z němčiny využívá anticipace častěji než u jiných jazyků. Autorka se domnívá, že k anticipaci z angličtiny možná došlo náhodou, protože vzhledem k syntaktické podobnosti mezi angličtinou a italštinou zde tato strategie nehraje tak důležitou roli. Zároveň je možné, že byli studenti anticipující při tlumočení z angličtiny ovlivněni skutečností, že měli všichni jako pracovní jazyk i němčinu.

Tlumočnickými strategiemi dle jazykové kombinace se zabýval také Bevilacqua (2009), kterého zajímalo, jak tlumočníci řeší problémy spojené s větnou strukturou SOV (podmět – předmět – sloveso). Připravil experiment, během něhož byly tlumočeny čtyři autentické texty o rozšíření EU do italštiny, dva z němčiny, dva z nizozemštiny. Experimentu se účastnilo 15 profesionálních tlumočnicků, kteří byli rozděleni do tří skupin podle toho, jestli ovládali pouze němčinu/nizozemštinu nebo oba jazyky. V tlumočených textech byly identifikovány věty s typickou strukturou SOV. Bevilacqua se ve studii zaměřil na čtyři tlumočnické strategie, u nichž čekal, že jich budou tlumočníci využívat. Jednou z nich byla i anticipace. Jelikož je nizozemská syntax flexibilnější než německá, očekával Bevilacqua, že budou účastníci experimentu tlumočící z němčiny anticipovat více. A jeho hypotéza se potvrdila. Tlumočníci se však často uchýlovali k anticipaci při práci z němčiny i nizozemštiny, ze zkoumaných tlumočnických strategií byla u obou jazyků uplatňována

nejvíce, celkem v 45 % problematických vět. A většinou tlumočníci anticipovali správně – v 63,5 % případů se jednalo o anticipaci exaktní, v 33,7 % o anticipaci generickou a pouze v 2,8 % o chybnou anticipaci. Bevilacqua se domnívá, že bylo celkové množství případů anticipace tak vysoké, protože měli tlumočníci díky svým zkušenostem mnoho konceptů a ustálených vazeb uložených ve své dlouhodobé paměti. Vycházeli tedy především z extralingvistických stimulů. Občas však tento postup vedl k chybné anticipaci. Bevilacqua z výsledků studie usuzuje, že užití tlumočnických strategií záleží na struktuře jazyka, proto účastníci tlumočící z němčiny anticipovali více a udržovali větší časový posuv. Anticipace německých sloves snižuje zátěž na krátkodobou paměť a zlepšuje kvalitu tlumočnického výkonu.

Liontouová (Liontou 2012) si ve své dizertační práci dala za cíl dokázat, že při simultánní tlumočení z němčiny do řečtiny uplatňují tlumočníci jako strategii anticipaci. Navíc zkoumá, jak často a s jakou přesností tlumočníci anticipují, o jaké větné prvky se jedná a jaké stimuly k anticipaci vedly. Vychází z 5,5 hodiny německých projevů na téma životní prostředí stažených ze stránek Evropského parlamentu⁷, které byly simultánně přetlumočeny do řečtiny. Analýza přetlumočeného materiálu potvrdila, že docházelo k anticipaci – celkem autorka našla 187 případů anticipace, což odpovídá jedné anticipaci na 105 vteřin. Anticipace byla použita v 62 % vět, které Liontouová označila za problematické ze strukturního či syntaktického hlediska. Kromě toho výsledky experimentu potvrdily, že se s anticipací setkáváme hlavně u strukturně asymetrických jazyků – v 94 % případů anticipovali tlumočníci sloveso, v 4 % případů substantivum a ve 2 % případů zápornou částici. A z 93 % anticipovali úspěšně (56 % představovala exaktní anticipace, 37 % obecná). Liontouová ještě zmiňuje, že u většiny případů chybné anticipace se tlumočníci následně opravili. Jako nejčastější příčinné faktory anticipace označila autorka vědomosti tlumočníka (*knowledge-triggered anticipation cases*), které hrají při anticipaci jistou roli vždy. Na základě této analýzy a také studií jiných autorů došla Liontouová k závěru, že anticipace jako tlumočnická strategie ve většině případů nepředstavuje velké riziko významového posunu.

⁷ Na oficiálních stránkách Evropského parlamentu je možné stahovat originální projevy ze zasedání a jejich přetlumočení ve všech jazycích EU. Texty lze navíc filtrovat dle data a tématu.

Texty na téma životní prostředí z databáze Evropského parlamentu využila pro svůj výzkum také Götzová (Götz 2014), která se ve své diplomové práci zabývala anticipací při simultánním tlumočení z němčiny do španělštiny. Autorka se snažila potvrdit svou hypotézu, že budou tlumočníci při převodu z němčiny do španělštiny využívat anticipaci, aby překonali syntaktické a strukturní rozdíly mezi oběma jazyky. Dále ji zajímalo, jak často a s jakou přesností budou tlumočníci anticipovat, jaké větné členy budou anticipovat a jaký bude mít anticipace příčinný faktor. Celkem Götzová vycházela ze zhruba 70 minut projevu (polovinu z toho představovalo tlumočení), v němž identifikovala 45 syntakticky problematických míst. Výsledky studie potvrdily hypotézu Götzové, že tlumočníci s touto jazykovou kombinací opravdu anticipaci využívají, a sice každých 97 vteřin. K anticipaci došlo ve 49 % dle autorky problematických případů, v 91 % byla anticipace úspěšná (50 % exaktní a 41 % obecná). U naprosté většiny (95 %) se jednalo o anticipaci slovesa. Příčinným faktorem anticipace byly nejčastěji kolokace (46 %). Z této diplomové práce následně vycházelo hned několik dalších studií.

Bilateralistický přístup zastává i mnoho dalších badatelů, kteří v této kapitole nebyly zmíněni: například Kirchhoffová (1976) nebo Le Ny (1978).

3.2 Další studie

Seeber (2001) se ve svém výzkumu velmi zajímal o prozodii, kterou považoval za důležitý faktor vedle lingvistických a extralingvistických stimulů. Jeho studie zkoumala vliv intonace řečníka na anticipaci při simultánním tlumočení z němčiny do angličtiny. Během experimentu, při němž byly tlumočeny dva projevy německého kancléře Schrödera na stejné téma, se snažil dokázat, že budou profesionální tlumočníci při tlumočení monotónního projevu mezi strukturně asymetrickými jazyky anticipovat hůře. Seeberova hypotéza se však nepotvrdila. Naopak anticipovali tlumočníci při monotónním projevu přesněji a dříve než při projevu s živou intonací. Autor experimentu si to vysvětluje tím, že monotónní projev od tlumočnicků vyžadovat více koncentrace a analýzy, proto u něj byla anticipace úspěšnější. Tím potvrdil názor své dlouholeté spolupracovnice Moser-Mercerové (Moser-Mercer 1994), že při zhoršených podmínkách se tlumočník více soustředí na jazyk a kontext, aby nedostatek prozodických prvků vykompenzoval.

Výpovědní hodnotu experimentu omezuje skutečnost, že se ho účastnili pouze čtyři tlumočníci (všichni rodilí mluvčí angličtiny).

Podle Seebera (2005) má přímý dopad na anticipaci také rychlost projevu. Ve své práci předložil hypotézu, že větší rychlost řečníka by měla anticipaci podpořit. V rámci studie převedl profesionální tlumočník dva texty z němčiny do francouzštiny, první text byl namluven rychlostí 120 slov za minutu, druhý rychlostí 145 slov za minutu. Oba projevy pojednávaly o stejném tématu a neobsahovaly žádné komplexní syntaktické ani sémantické prvky. Výsledek studie potvrdil Seeberovu hypotézu, ale nejednalo se o rozdíl velký a navíc je výpovědní hodnota experimentu omezena skutečností, že měl experiment jen jednoho účastníka.

4. Specifika tlumočení z němčiny

Jak bylo již zmíněno v předchozích kapitolách, poukazuje velké množství autorů na to, že strategie zvolené tlumočnickem závisejí značně na zdrojovém a cílovém jazyce. Strategie, pro které se tlumočnick rozhodne, musejí vykompenzovat asymetrii mezi jazyky, tedy strukturní, syntaktické a sémantické rozdíly. K vyrovnání těchto rozdílů je velmi často vhodné použít anticipaci (Wilss 1978), aby tlumočnick nemusel tolik zatěžovat pracovní paměť a přizpůsobovat strukturu cílového jazyka tomu zdrojovému (Le Ny 1978: 294nn.).

U zde zkoumaného jazykového páru němčina – čeština je anticipace velmi důležitá při tlumočení z němčiny, a to především kvůli německému slovosledu, v němž se často sloveso nachází na konci věty. Na obtíže při tlumočení z němčiny jakožto jazyka s častým výskytem větné struktury podmět – předmět – přísudek (SOV) do jazyků s větnou strukturou podmět – přísudek – předmět (SVO) poukazuje mimo jiné i Liantouová (Liantou 2012). Pokud sloveso nelze včas předjímat, je možné větu dokončit za užití neutrálního slovesa a podle potřeby následně sdělení upřesnit (Wörlein 2007: 28nn.).

Výše uvedenému částečně protiče Seeber (2011), který tvrdí, že je výběr slovesa zúžen předchozími větnými členy a kontextem, takže může v některých případech proběhnout zpracování věty se slovesem na konci dokonce rychleji, než když je sloveso druhým větným členem. Poukazuje při tom na jednoduchou opakující se síť (*simple recurrent network*) Konieczneho a Döringa (2003 cit. Seeber 2011), podle nichž je anticipace otázkou cviku. Čím více má tlumočnick v paměti uložených šablon, tím větší je jeho schopnost anticipovat, jak bude věta pokračovat.

Umístění slovesa v německé větě však pro tlumočnický není jedinou problematickou oblastí. Kromě nich představují při tlumočení z němčiny výzvu také složená substantiva, do sebe vkládané věty (*Schachtelsätze*), dlouhé nominální či předložkové fráze nebo negace na konci věty (Riccardi 1996). Ačkoli by bylo zajímavé zkoumat tlumočnické strategie u všech jmenovaných jevů, není na to v této práci prostor a v této kapitole se budu soustředit pouze na německý slovosled s důrazem na umístění přísudku a negaci.

4.1 Pozice přísudku a negativní částice *nicht* v německé větě

Syntaktické asymetrie mezi němčinou a řadou jiných jazyků si povšimne každý již u jednoduchých vět, jak uvádí Wilss (1978: 343): 1) *Ich habe das Buch gelesen*. 2) *I have read the book*. 3) *J'ai lu le livre*. K anglickému a francouzskému příkladu bychom mohli přidat i češtinu: 4) *Četl jsem tu knihu*.

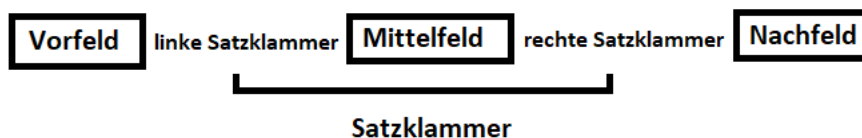
Při výuce němčiny se studenti velice brzy seznamují se třemi typy umístění finitního slovesa (následující příklady z Helbig; Buscha 2001: 473).

1. Pozice jako druhý větný člen: *Er liest das Buch heute*. (oznamovací věta)
2. Pozice jako první větný člen: *Liest er das Buch heute?* (tázací věta)
3. Pozice jako poslední větný člen: *..., dass er das Buch heute liest*. (vedlejší věta)

Prísudek se však ne vždy skládá z jediného slova, jak lze vidět níže na příkladu perfekta. Verbální fráze (v níže uvedených příkladech ji tvoří dvě slova označená žlutě) tvoří tzv. větný rámec (*Satzklammer*).

1. *Er hat das Buch gelesen*.
2. *Hat er das Buch gestern gelesen?*
3. *..., dass er das Buch gestern gelesen hat*.

Každou německou větu tak lze rozdělit na tři poziční pole: před větným rámcem se nachází *Vorfeld*⁸, mezi levou a pravou částí větného rámce *Mittelfeld*⁹ a po větném rámci následuje *Nachfeld*¹⁰ (Duden 2009: 862).

Tabulka 1: Poziční pole v německé větě¹¹

Z pohledu simultánního tlumočení záleží obtížnost výpovědi na délce tzv. *Mittelfeld*, které může obsahovat podmět, předmět, příslovečné určení i zápornou částici. Pokud by se tedy

⁸ přední pole

⁹ střední pole

¹⁰ zadní pole

¹¹ Tabulku vytvořila autorka práce dle vzoru v Duden (2009: 862).

tlumočník chtěl vyvarovat anticipace a čekat na pravou část větného rámce (*rechte Satzklammer*), mohlo by to být z časového hlediska náročné a zdlouhavé.

Helbig a Buscha (2001: 476) uvádějí celkem sedm druhů víceslovného větného rámce:

1. Spojení pomocného a plnovýznamového slovesa:

Er wurde von den Freunden nach dem Befinden einer Frau gefragt. (trpný rod)

Ich werde morgen wegen meiner Erkältung zum Arzt gehen. (budoucí čas)

Er hat das Buch gestern gelesen. (perfektum)

2. Modální slovesa a slovesa s modálním významem:

Du solltest dir unbedingt den neuen französischen Film ansehen. (modální sloveso)

Sie scheint den Mann schon von früher zu kennen. (sloveso s modálním významem)

3. Slovesa s odlučitelnou předponou (tj. slovesa, jejichž předpona mění jejich význam; při časování se předpona odlučuje a nachází na konci věty) a slovesa, která se tak chovají:

Sie las die Geschichte den Kindern an einem Abend vor. (předpona)

*Er fährt wegen seiner Knieverletzung nicht Rad.*¹² (substantivum)

4. Přísudek jmenný se sponou:

Er wird wegen eines Herzfehlers nicht Soldat. (sponou je substantivum)

Sie ist wahrscheinlich schon seit einiger Zeit nicht ganz gesund. (sponou je adjektivum)

5. Slovesa směru ve spojení s příslovci nebo předložkovými spojeními substantiv:

Ich komme wegen dringender Arbeiten in letzter Zeit nur selten dorthin (ins Kino).

6. Verbonominální vazby (spojení funkčního slovesa a substantiva):

Mit dem Experiment stellt der Kandidat die Richtigkeit der Thesen unter Beweis.

7. Záporná částice *nicht*

Er besucht den Lehrer trotz der Einladung nicht.

Jak ale autoři uvádějí, k výskytu přísudku na konci věty dochází v němčině také ve vedlejších větách a větách s infinitivem *zu* (např. *Erst nach einer Woche war er imstande, sich allein in der Stadt zurechtzufinden.*). Takovéto věty mohou být velmi dlouhé a pro rodilého mluvčího češtiny také náročné, protože v české syntaxi není mezi hlavními a vedlejšími větami žádný rozdíl. Podívejme se třeba na jednu vedlejší větu, kterou měli přetlumočit studenti v experimentu, který je popsán v empirické části této práce: ..., ob

¹² Spojení *Rad fahren* se před změnou německého pravopisu v roce 1996 psalo *radfahren*. Ačkoli se podle nového pravopisu již nejedná o sloveso s odlučitelnou předponou, stále se tak při časování chová.

Menschen angesichts des Meeresspiegelanstiegs auch in Zukunft noch zum Beispiel auf den Pazifikinseln – Inseln wie Fidschi oder Tonga – leben können.

Velký rozdíl mezi němčinou a češtinou představuje také negace. Pokud totiž záporná částice *nicht* neguje celou větu, nachází se většinou v její zadní části, zatímco v češtině je zápor součástí slovesa (např. věta 7 výše by česky zněla: *Navzdory pozvání učitele nenavštíví.*)

EMPIRICKÁ ČÁST

Empirická část této práce se zaměřuje na experiment, který jsme uskutečnili. Nejdříve vysvětlíme cíle výzkumu a výzkumné otázky, následně se zaměříme na metodologii, účastníky, výchozí text a průběh experimentu. Největší část této kapitoly jsme věnovali analýze materiálu, který jsme během experimentu získali. V závěru kapitoly jsou představeny výsledky našeho výzkumu, které následně porovnáваме s jinými badateli.

5. Popis výzkumu

5.1 Cíle a výzkumné otázky

Jak bylo popsáno v kapitole soustředící se na výzkum bilateralistů, nalezneme velké množství badatelů, kteří se snažili zjistit, zda tlumočníci při simultánním tlumočení používají jako strategii anticipaci a jestli se tak děje častěji při tlumočení mezi strukturně odlišnými jazyky. Dále se mnoho odborníků zabývalo přesností anticipace, rozdíly v míře anticipace podle zkušeností tlumočnicka a stimuly, které k anticipaci vedou.

Otázky tohoto typu si v empirické části budeme klást i my. Zdá se, že u jazykového páru němčina – čeština podobný výzkum zatím neproběhl – přinejmenším se nám nepodařilo žádný dohledat.

Při psaní empirické části této práce jsme se inspirovali experimenty, které provedli Jörg (1995: 217nn.) na páru němčina – angličtina, Götzová (Götz 2014: 57nn.) na páru němčina – španělština a Liantouová (Liantou 2012: 96nn.) na páru němčina – řečtina. V rámci našeho experimentu jsme rovněž použili jako výchozí text oficiální politický projev a po vzoru Jörga jsme jej nechali přetlumočit dvěma skupinami tlumočnicků. Na rozdíl od Jörga, který porovnával studenty před státními závěrečnými zkouškami s profesionálními tlumočníky, jsme však porovnávali magisterské studenty, kteří během výuky absolvovali jeden vs. tři semestry simultánního tlumočení. Při hodnocení studentských nahrávek jsme si kladli následující otázku:

1. Užívají studenti při simultánním tlumočení z němčiny do češtiny strategii anticipace, aby překonali syntaktické a strukturní rozdíly mezi jazyky?

Na základě výzkumu popsaného v teoretické části této práce předpokládáme, že bude odpověď kladná. Pro tento případ dodáváme ještě následující otázky:

2. V jaké míře dochází k anticipaci v této jazykové kombinaci a jak se míra bude lišit u studentů tlumočení v prvním vs. druhém ročníku?
3. S jakou přesností studenti anticipují a jak se přesnost bude lišit u studentů tlumočení v prvním vs. druhém ročníku?
4. Jaké stimuly k anticipaci vedou?

5.2 Účastníci

Všichni účastníci experimentu byli studenty dvouletého navazujícího magisterského oboru *Tlumočnictví: čeština – němčina* na Ústavu translatologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Jednalo se o celkem 12 osob, z nichž bylo 6 na konci druhého ročníku magisterského studia (skupina A) a 6 osob na konci prvního ročníku magisterského studia (skupina B)¹³. Vzhledem k nepříliš velkému počtu účastníků byla o nahrávku požádána i osoba z druhého ročníku, která v den experimentu nebyla na výuce přítomna (tzn. na semináři bylo přítomno 5 osob z druhého ročníku). Tento proband projev odtlumočil doma a nahrávku zaslal; veškeré ostatní parametry experimentu se vztahují i na tuto osobu.

Všichni studenti měli němčinu jako cizí jazyk a češtinu jako jazyk mateřský (jedinou výjimkou byla rodilá mluvčí slovenštiny). Tlumočníci si byli vědomi, že jsou nahráváni za účelem experimentu v rámci diplomové práce¹⁴, ale nebyli informováni o tématu práce ani cíli experimentu, aby nemohlo dojít k jeho zkreslení.

Skupina A projev odtlumočila v rámci semináře *Simultánní tlumočení III (DE-CS-DE)*, který byl veden Mgr. Michaelou Řeřichovou. Všichni studenti tak měli za sebou tři semestry simultánního tlumočení, minimálně jeden seminář (90 minut týdně) za semestr. V rámci povinně volitelných předmětů však měli možnost navštěvovat i další hodiny simultánního tlumočení, kromě toho již možná někteří simultánně tlumočili mimo výuku, a sice v rámci povinné tlumočnické praxe. Skupina A se nacházela těsně před státními závěrečnými zkouškami, po nichž by měla být připravena tlumočit na trhu práce.

¹³ V ročníku bylo celkem 12 studentů. Probandi byli vybráni náhodně.

¹⁴ Souhlasy se zpracováním dat se nacházejí v osobním archivu diplomantky. Vzor souhlasu lze nalézt v příloze práce.

Skupina B projev odtlumovala v rámci povinného semináře *Simultánní tlumočení I (DE-CS-DE)*, který vyučovala také Mgr. Michaela Řeřichová a konal se tentýž den. Jednalo se o první seminář simultánního tlumočení, který studenti navštěvovali (90 minut týdně). Do té doby měli studenti pouze hodiny konsekutivního tlumočení, takže byli v simultánním tlumočení začátečníky. Den experimentu byl jejich 13. cvičením.

Jelikož měla skupina A o rok více zkušeností se simultánním tlumočením, lze od ní na základě stávajícího výzkumu očekávat větší míru a přesnost anticipace.

5.3 Příprava experimentu a text projevu

Při vybírání výchozího textu, který bude tlumočen, jsme se dlouhou dobu zamýšleli, jakou by měl mít obtížnost. Jelikož jsme si však přáli, aby bylo možné výsledky analýzy porovnávat s experimenty provedenými jinými badateli, například Jörgem (1995), který použil státní projev spolkového prezidenta k výročí konce druhé světové války, nebo Götzovou (Götz 2014) a Lontouovou (Lontou 2012), které materiál čerpaly z projevů pronesených v Evropském parlamentu, rozhodli jsme se také použít jako výchozí text oficiální politický projev.

Od studentů prvního ročníku jsme samozřejmě neočekávali, že budou všechny informace a sledovaná slovesa opravdu přetlumočeny, natož anticipovány. Jelikož jsou však studenti na seminářích simultánního tlumočení již od první hodiny neustále nabádáni, aby vždy věty dokončovali, předpokládali jsme, že i oni budou v jisté míře anticipaci uplatňovat, aby se vyhnuli mlčení a zároveň jejich sdělení obsahovala přísudek.

Originál výchozího textu pronesla německé spolková kancléřka Angela Merkelová na klimatické konferenci OSN COP 23 dne 15. listopadu 2017 v Bonnu. Projev byl následně zveřejněn v psané formě na stránkách německé spolkové vlády, kde má text 1535 slov.

Jelikož byl původní text velmi dlouhý a náročný i pro zkušenější tlumočníky (jako celek by byl vhodný spíše k tlumočení s textem), byl pro účely experimentu výrazně zkrácen – na 977 slov. Především jsme se snažili vynechat abstraktní pasáže, které by mohly způsobovat obtíže. Kromě toho byl také na některých místech text poupraven, mimo jiné změněn slovosled, aby více sváděl k anticipaci, bez níž by tlumočník musel dlouho čekat, než zazní sloveso.

Tlumočnickům se ve většině zkoumaných vět nabízely tři možnosti, jak se s postavením slovesa na konci věty mohli vypořádat. 1) Mohli sloveso anticipovat (u většiny zkoumaných vět asi nejlepší postup, ale hrozí zde chybná anticipace a nutnost následné opravy). 2) Mohli prodloužit časový posuv a na sloveso počkat (zde hrozí přetížení krátkodobé paměti a následné vynechání informací). 3) A nebo mohli kopírovat německou syntax (v tomto případě by však mnohé věty zněly v češtině nepřirozeně).

Upravená verze (zde bude nazývána výchozím textem) byla následně namluvena a nahrána německou rodilou mluvčí Mgr. Silke Klein, která na Ústavu translatologie v době experimentu působila jako vyučující konsekutivního tlumočení, tudíž by měl být její hlas a přízvuk probandům dobře známý. Nahrávka trvala 9 minut a 54 vteřin. Namluvena byla velice srozumitelně rychlostí 98 slov za minutu, což je tempo spíše pomalejší. V němčině je při spontánní řeči považováno za normu 90 až 120 slov za minutu (Hartje; Poeck 2006: 196).

Téma projevu představovala změna klimatu a obsah byl spíše obecný. Projev sice zazněl již v roce 2017, ale byl stále aktuální i v době experimentu, tj. o dva roky později. V textu se nachází minimum výčtů a čísel, ale přesto v něm nalezneme několik obsahově složitějších úseků, které by mohly bez řádné přípravy na akci vést k problémům. Proto obdrželi všichni studenti v předstihu krátký glosář (viz následující kapitola).

Ve výchozím textu jsme označili celkem 30 sloves, u nichž bylo vzhledem k délce vět a umístění sloves na samém konci pravděpodobné, že tlumočníci použijí strategii anticipace. Ve 28 větách představovalo sledované sloveso přísudek, ve dvou případech se jednalo o přívlastek rozvíjející substantivum (věty 6 a 22).

Níže jsou uvedeny relevantní části výchozího textu¹⁵. Zkoumané sloveso je vždy tučně vyznačeno a přeloženo v pravém sloupci tabulky.

	Originál	Překlad slovesa
1.	... ich möchte Sie alle ganz herzlich hier in Bonn – und damit in der Bundesrepublik Deutschland – willkommen heißen .	přivítat
2.	... dass sich der Sitz des UN-Klimasekretariats gerade hier, in	nacházet se

¹⁵ Celý výchozí text lze nalézt v příloze práce.

	einer der ältesten Städte Deutschlands, befindet .	
3.	... weil wir in diesem Moment vor einer Herausforderung, wenn nicht sogar vor der zentralen Herausforderung der Menschheit, stehen .	stát (před výzvou)
4.	... ob Menschen angesichts des Meeresspiegelanstiegs auch in Zukunft noch zum Beispiel auf den Pazifikinseln – Inseln wie Fidschi oder Tonga – leben können .	moci žít
5.	... dass die Republik Fidschi als Inselstaat die Präsidentschaft der UN-Klimakonferenz COP 23 übernommen hat .	převzít (předsednictví)
6.	Das europäische Ziel, das Ziel der Europäischen Union, die Treibhausgasemissionen gegenüber 1990 um mindestens 40 Prozent bis 2030 zu senken , setzen wir in der Europäischen Union rechtsverbindlich um.	snížit (emise)
7.	... dass wir dazu die entsprechenden Regeln, zum Beispiel im Emissionshandel, setzen müssen .	muset stanovit (pravidla)
8.	Mit dem Klimaschutzplan 2050 hat Deutschland seine mittel- und langfristige Strategie für die Zukunft festgelegt .	stanovit (strategii)
9.	Wir haben uns Ziele für 2020, 2030 und eben auch 2050 vorgenommen .	vytyčít si / stanovit si (cíle)
10.	Gerade auch in den Gesprächen zur Bildung einer neuen Regierung hat diese Frage in den letzten Tagen eine zentrale Rolle gespielt .	hrát (roli)
11.	... dass auch in einem reichen Land, wie wir es sind, natürlich erhebliche Konflikte in der Gesellschaft vorhanden sind , ...	být přítomen
12.	... die wir vernünftig und verlässlich, aber vor allem friedlich lösen müssen .	řešit (konflikty)
13.	... das noch in hohem Maße Kohle, insbesondere Braunkohle, verwendet , ...	používat (uhlí)
14.	Aber wie genau, darüber werden wir in den nächsten Tagen auf dieser Konferenz miteinander präzise diskutieren müssen .	diskutovat
15.	In diesem Jahr hat Deutschland in seiner G20-Präsidentschaft den G20-Aktionsplan zu Klima und Energie für ein nachhaltigeres Wirtschaftswachstum beschlossen .	přijmout (plán)

16.	Vor diesem Hintergrund hat sich auch in den Vereinigten Staaten von Amerika ein breites Bündnis aus zahlreichen Staaten, Städten und Unternehmen formiert , ...	vytvořit se / zformovat se (spolek)
17.	... weil es die Bedeutung des Klimaschutzes in weiten Teilen der USA ... ungeachtet der Entscheidung von Präsident Trump, aus dem Klimaabkommen von Paris auszusteigen, unterstreicht .	podtrhnout (význam)
18.	... dass die Transformation hin zu einer emissionsarmen Wirtschaftsweise große Wachstumschancen für die ganze Welt bietet .	nabízet (možnosti)
19.	... dass in Deutschland erneuerbare Energien bereits zur stärksten Säule der Energieversorgung geworden sind ...	stát se (pilířem)
20.	... dass in einem relativ schnellen Tempo die Unterstützung für erneuerbare Energien wie zum Beispiel Solarenergie oder Windenergie weiter steigt .	stoupat (podpora)
21.	Die Innovationschancen sollen selbstverständlich möglichst allen Ländern auf der Welt, gerade auch den ärmeren, zugutekommen .	prospět (zemím)
22.	Daher steht Deutschland gemeinsam mit den anderen Industrieländern zu der Zusage, Entwicklungsländer ab 2020 jährlich mit 100 Milliarden US-Dollar an öffentlichem und privatem Kapital zu unterstützen .	podporovat (země)
23.	... warum wir in Deutschland eine Verdoppelung der öffentlichen Klimafinanzierung bis 2020 vorgesehen haben .	plánovat (zdvojnásobení)
24.	... dass Staatspräsident Macron gemeinsam mit dem UN-Generalsekretär und dem Präsidenten der Weltbank zu einem Gipfel mit dem Schwerpunkt Klimafinanzierung in Paris am 12. Dezember eingeladen hat .	pozvat (na summit)
25.	... dass der 12. Dezember für Paris und den Klimaschutz ein ganz spezielles, magisches Datum darstellt .	představovat (magické datum)
26.	... hat Deutschland im Jahr 2016 1,4 Milliarden Euro zur Verfügung gestellt .	dát (k dispozici)
27.	... damit wir den am wenigsten entwickelten Ländern, vor allem Ländern in Afrika, bei dieser schwierigen Aufgabe helfen können .	pomoci (zemím)
28.	... dass wir gestern mit der Weltbank eine globale Partnerschaft für Klimarisikoversicherungen in Entwicklungsländern als eine gemeinsame Initiative der G20 und der vom Klimawandel	založit (partnerství)

	besonders betroffenen Länder gegründet haben .	
29.	... dass die von Marokko und Deutschland initiierte „Nationally Determined Contributions“-Partnerschaft mittlerweile auf 70 Entwicklungs- und Schwellenländer, 17 Industrieländer sowie 20 internationale Organisationen angewachsen ist .	rozdíl se (partnerství)
30.	Daher möchte ich allen, die sich für den Klimaschutz engagieren – sei es, dass Sie als Vertretung Ihrer Staaten hier sind, sei es, dass Sie sich als Nichtregierungsorganisationen für dieses Ziel stark machen –, guten Mut, guten Willen und viel Tatkraft wünschen .	přát (odvahu)

Tabulka 2: Zkoumané pasáže

5.4 Instrukce pro studenty před zahájením experimentu

Navzdory obecnému obsahu se ve výchozím textu nacházelo několik termínů, které by mohly studenty zarazit, především ty v prvním ročníku. Aby bylo minimalizováno riziko, že některá slovesa nebudou anticipována, nebo vůbec přetlumočena čistě proto, že student nebude významu sdělení rozumět nebo nebude znát český ekvivalent termínů, byl všem studentům předem zaslán na email krátký glosář s vysvětlivkami. Cílem glosáře bylo nahradit chybějící přípravu na akci a zvýšit pravděpodobnost, že budou mít tlumočníci (obzvláště ti z prvního ročníku) na anticipaci ještě volnou kapacitu.

Instrukce pro studenty¹⁶ vypadaly následovně:

„Milé kolegyně, milí kolegové,

chtěla bych vás poprosit o pomoc s diplomovou prací. V rámci empirické části jsem připravila experiment a potřebuji od vás během semináře přetlumočit německy namluvený projev o délce zhruba 10 minut. Tématem je klima a mluvčí je Silke Klein.

Níže jsem pro vás připravila krátký glosář a poprosila bych vás, abyste svoji přípravu omezili pouze na jeho pročetí, aby měli všichni stejné výchozí podmínky. Text je dost obecný a vše, co by vás mohlo zaskočit, je v glosáři.

Budu ráda, když se dostavíte v co největším počtu, abych měla dost materiálu ke zkoumání.

Předem díky!

Šárka Zouzalíková

¹⁶ Instrukce a glosář lze v původní podobě nalézt v příloze práce.

Je rok 2017 a jste v Bonnu na mezinárodní konferenci COP 23, jejímž tématem jsou klimatické změny. V této době bylo Německo po volbách a projednávalo se sestavení vlády.“

Studenti tedy dopředu znali téma a kontext projevu. Zároveň již očekávali, že uslyší dobře známý hlas vyučující Mgr. Silke Klein, která na Ústavu translatologie vedla semináře konsektivního tlumočení. Aby měli všichni studenti stejné výchozí podmínky a aby si nikdo nemohl projev na základě glosáře předem dohledat, byli studenti požádáni, aby omezili svou přípravu pouze na pročetí zaslaných materiálů.

Takto vypadal glosář s vysvětlivkami (včetně tučného písma a kurzivy); termíny byly navíc seřazeny v pořadí, v němž zazněly v projevu:

UN-Klimasekretariat, s = **sekretariát úmluvy OSN o změně klimatu / sekretariát UNFCCC**

institute OSN se sídlem v Německu, jejímž cílem je bojovat proti klimatickým změnám

Klimawandel, r = **klimatické změny**

Meeresspiegelanstieg, r = **zvyšující se hladina oceánů**

UN-Klimakonferenz COP 23, e = **konference OSN o klimatu COP 23**

Treibhausgasemissionen, e = **emise skleníkových plynů**

G20-Aktionsplan zu Klima und Energie = **akční plán skupiny G20 pro klima a energii**
výsledek summitu zemí G20 v Hamburku roku 2017

nachhaltig = **udržitelný**

Lebensgrundlagen, e = **životní podmínky**

America's Pledge [əˈmerɪkəs pledʒ]

Když se Trump rozhodl vystoupit z pařížské klimatické dohody, vyvolalo to v USA mnoho kritiky. Některé subjekty ze soukromého i veřejného sektoru se zavázaly přesto usilovat o snížení emisí v USA. Jejich společný závazek je nazýván America's Pledge (= Američin slib).

Klimaabkommen von Paris, s = **pařížská klimatická dohoda**

emissionsarme Wirtschaftsweise, e = **nízkouhlíkové hospodářství**

erneuerbare Energien, e = **obnovitelné energie**

Industrieländer, e = **rozvinuté země**

Entwicklungsländer, e = **rozvojové země**

Entwicklungsbank, e = **rozvojová banka**

UN-Generalsekretär, r = **generální tajemník OSN**

Anpassungsfonds, r = **adaptační fond**

fond na pomoc s přizpůsobením se klimatickým změnám

globale Partnerschaft für Klimarisikoversicherungen, e = **globální partnerství pro pojištění proti klimatickým rizikům**

finanční pomoc pro jedince v rozvojových zemích, které zasáhnou přírodní katastrofy způsobené klimatickými změnami

„Nationally Determined Contributions“-Partnerschaft = **partnerství Nationally Determined Contributions** [næʃnəli dɪ'tɜːmind kɒntrɪ'bjuːʃns]

partnerství, v jehož rámci si příslušné země stanovily individuální cíle, o kolik plánují snížit emise

Schwellenländer, e = **rozvíjející se ekonomiky**

5.5 Popis experimentu

Experiment se konal na konci letního semestru 2019, konkrétně 23. května, a to v rámci povinných seminářů *Simultánní tlumočení I (DE-CS-DE)* a *Simultánní tlumočení III (DE-CS-DE)* na Ústavu translatologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Místem konání byla učebna 104 ve Šporkově paláci (sídlo Ústavu translatologie), v níž se nachází celkem 6 tlumočnických kabin. U obou seminářů se jednalo o poslední hodinu před zkouškovým obdobím.

Studentům byl puštěn originální projev do sluchátek a ve stejnou chvíli začal záznamový systém v kabinách nahrávat jejich výstup. Originál i cílové texty tedy byly časově synchronizovány, aby bylo anticipaci možné analyzovat.

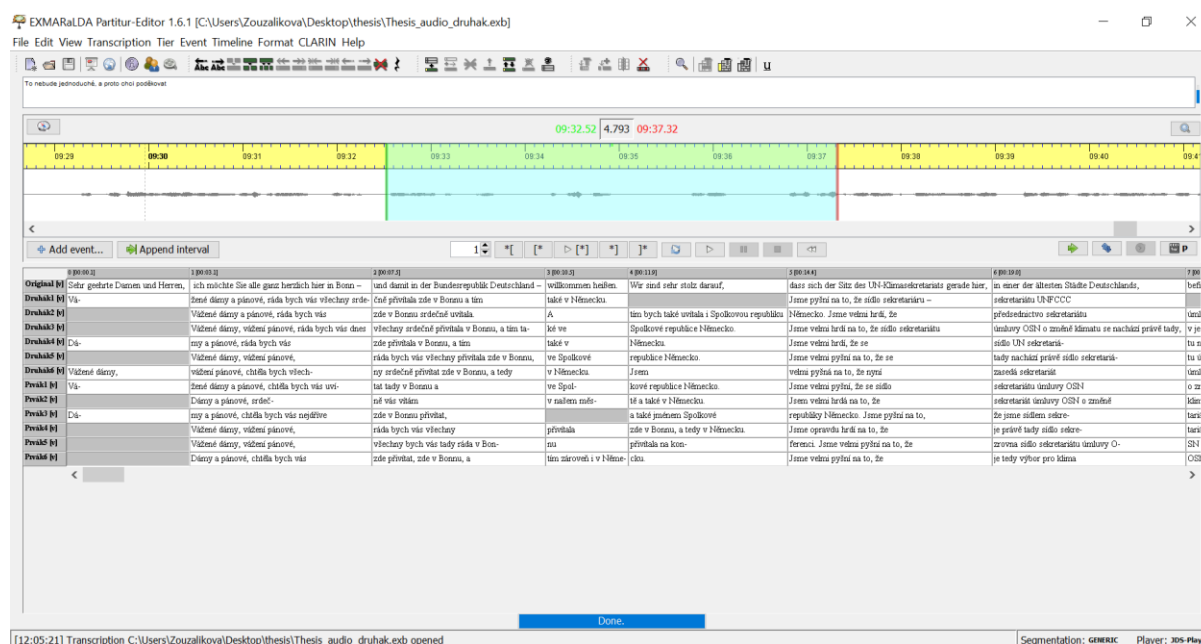
Jak již bylo vysvětleno, cílem experimentu bylo pozorovat, jestli a případně jak budou studenti během simultánního tlumočení z němčiny do češtiny anticipovat slovesa umístěná na konci vět.

5.6 Transkripce

Výsledkem experimentu bylo zhruba 120 minut audio materiálu. Namluvený text byl transkribován pomocí programu EXMARaLDA Partitur-Editor, který je volně ke stažení

v angličtině online na <https://exmaralda.org> [cit. 2019-05-13]. Název EXMARaLDA je akronymem EXtensible MARKup Language for Discourse Annotation.

Tento program umožňuje vytvořit pro každého řečníka vlastní horizontální linii (*tier*), do níž je zleva doprava transkribován text, který lze dle libosti segmentovat. Projevy jednotlivých řečníků je tedy možné vidět pod sebou, což umožňuje vizuálně porovnávat čas promluvy (viz níže). Z výše uvedených důvodů je program ideální ke zkoumání anticipace.

Tabulka 3: Ukázka rozhraní programu EXMARaLDA

Během transkripce byly věrně zaznamenány přeroky i opravy, ale pro snazší čtení výchozího textu byly vynechány hezitační zvuky, jelikož pro tento experiment neměly žádný význam. Výchozí text byl v programu nasegmentován podle významových celků. Sledovaným slovesům byl vždy přidělen vlastní segment, abychom usnadnili orientaci v tom, co tlumočník pronesl před zazněním slovesa, co pronesl ve chvíli zaznění slovesa a co pronesl po zaznění slovesa.

Všechny relevantní úseky nahrávek jsou v rámci empirické části vyobrazeny a stručně popsány. Transkribované texty byly z programu následně vyexportovány do formátu html a výsledný dokument jsme zkonvertovali na soubor PDF. Celé znění nahrávek lze nalézt v příloze.

5.7 Přesnost anticipace

Všechny nalezené případy anticipace v přetlumočených nahrávkách byly rozděleny dle přesnosti. Využili jsme k tomu kategorizaci Seebera (2001: 78) na anticipaci správnou, přibližnou, užití zástupného slova (*placeholder*), špatnou anticipaci a žádnou.

O správnou anticipaci se jednalo, když tlumočník použil přesný ekvivalent nebo synonymum sledovaného slovesa.

Jako přibližnou anticipaci jsme označili případy, kdy tlumočníkem zvolené sloveso nepředstavuje ekvivalent výchozího slovesa, ale je mu významově blízké. Zároveň jsme k tomuto druhu anticipace přiřadili i případy, kdy tlumočník sloveso očividně správně anticipoval, jelikož vystihl jeho význam, ale vyjádřil ho jinými jazykovými prostředky – např. v části analyzovaného textu, kde mluvčí uvádí, že podpora obnovitelných energií stoupá, jsme označili za přibližnou anticipaci, pokud tlumočník například řekl, že obnovitelné energie se podporují stále více. Tímto byla přesně vyjádřena původní myšlenka, takže k anticipaci muselo dojít, i když místo slovesa *stoupá* byl význam vyjádřen příslovečným určením *stále více*.

Užití zástupného slova znamená, že tlumočník použil obecné sloveso, aby mohl pokračovat ve sdělení. Seeber (2001: 78) píše, že jde o zcela správný postup, ale ve svém experimentu za něj tlumočnickům neuděloval žádné body, protože podle něj signalizuje, že se tlumočník anticipaci úmyslně vyhnul. Z tohoto důvodu jsme se snažili do této kategorie řadit případy, u nichž jsme se domnívali, že se nejedná o čistou anticipaci.

Špatná anticipace se týká případů, kdy přetlumočení vůbec nepředává obsah původního sdělení, ba mu dokonce protiřečí.

Za anticipaci byly při analýze považovány všechny případy, kde byl význam slovesa přetlumočen dříve, než sloveso zaznělo v originálu, nebo souběžně se zazněním v originálu. Za anticipaci byly považovány i případy, kdy tlumočník pronesl část slovesa (například první slabiku) ve stejném segmentu jako řečník, ale dořekl ho až v následujícím segmentu. V takových případech lze usuzovat, že tlumočník anticipoval, protože by jinak nebyl schopen zareagovat dostatečně rychle, aby zazněla část slovesa ještě v totéž

časovém segmentu. Za anticipaci nebyly považovány případy, kdy zaznělo přetlumočení po originálu, a to ani bezprostředně.

V některých situacích bylo obtížné rozhodnout, o který druh anticipace se jedná, případně zda se jedná o užití zástupného slova nebo zda je zobecnění už příliš velké a anticipace je tudíž špatná. Seeber měl zřejmě tentýž problém, proto byla každá zkoumaná část zhodnocena nezávisle na sobě třemi osobami. Autor se následně řídil názorem většiny (ve všech případech přiřadily sloveso alespoň dvě osoby pod stejný druh anticipace). Naše analýza vychází ze subjektivního hodnocení pouze jedné osoby, tedy autorky práce, takže je samozřejmě možné o kategorizaci jednotlivých případů dále diskutovat. U sloves, kde jsme považovali přiřazení za sporné, jsme se při analýze pokusili vysvětlit, proč jsme se rozhodli právě pro zvolenou kategorii.

5.8 Stimuly vedoucí k anticipaci

Kromě kategorizace druhu anticipace bylo při srovnání výchozích textů s originálem vždy stanoveno, který stimul zřejmě anticipaci způsobil.

Při kategorizaci stimulů jsme vycházeli z empirické části dizertační práce Liontouové (Liontou 2012: 204nn.), která k analýze použila projevy z Evropského parlamentu. Příčiny anticipace tak v této práci byly rozděleny na anticipaci vyvolanou znalostní standardních situací (*procedural cliché triggered anticipation*), anticipaci vyvolanou kolokacemi (*collocation triggered anticipation*), anticipaci vyvolanou syntaktickými stimuly *syntactic (cue triggered anticipation)* a anticipaci vyvolanou vědomostmi tlumočníka (*knowledge triggered anticipation*). Tyto čtyři kategorie již byly blíže popsány v teoretické části v kapitole 2.3.1. *Dělení anticipace dle stimulů* na straně 17.

V mnoha případech samozřejmě k anticipaci dochází vlivem více stimulů najednou. Při analýze textů jsme však vždy volili stimul, který hrál podle nás hlavní roli.

5.9 Analýza cílových textů

Tato část práce sestává ze 30 podkapitol, v každé z nichž se budeme blíže věnovat převodu jednoho slovesa. Nejdříve bude vysvětlen význam úseku a určen stimul, který podle nás k anticipaci vedl. Následně budou vyhodnoceny tlumočnické výkony studentů druhého ročníku, přičemž naše analýza je vždy doprovázena tabulkou s transkripcí daného

segmentu v němčině, pod níž následují transkripce nahrávek od probandů. Studenti prvního ročníku byli vždy hodnoceni po studentech druhého ročníku.

V tabulce s transkripcí je výchozí text označen jako *Original*, studenti druhého ročníku navazujícího magisterského studia jako *Druhák1–6* a studenti prvního ročníku jako *Prvák1–6*.

U všech studentů jsme kromě přesnosti anticipace také sledovali, jestli byl významový úsek přetlumočen, i když k anticipaci nedošlo. Jelikož skupinu B tvořili studenti, kteří se simultánním tlumočením teprve začínali, chtěli jsme orientačně zjistit, jestli v případech, kdy k anticipaci nedošlo, celý úsek vynechali, protože byla jejich kapacita natolik přetížená, že jim neumožňovala převod provést, nebo jestli preferovali či kvůli vysokým nárokům na kapacitu museli vyčkat na zaznění slovesa a následně teprve tlumočit. Cílem tohoto postupu nebylo měřit správnost či vynechávání informací, takže byl významový úsek považován za přetlumočený i v případě chybného, neúplného či zobecněného převodu.

5.9.1 Sloveso *wilkommen heißen*

První očekávaná anticipace se nachází hned v první větě projevu, kde řečnice účastníky konference *vítá* v Německu. Jedná se o anticipaci vyvolanou znalostí standardních situací – v oficiálním projevu na konferenci konající se v Německu lze očekávat, že zástupce této země účastníky na začátku projevu přivítá nebo jim poděkuje za účast. Jelikož stojí zájmeno *Sie* v akuzativu a bez předložky, může tlumočník předjímat přivítání.

Všichni studenti druhého ročníku zde anticipaci uplatnili a ve všech případech se jednalo o anticipaci správnou.

	1 [00:03.1]	2 [00:07.5]	3 [00:10.5]
Original [v]	ich möchte Sie alle ganz herzlich hier in Bonn –	und damit in der Bundesrepublik Deutschland –	willkommen heißen.
Druhák1 [v]	žené dámy a pánové, ráda bych vás všechny srde-	čně přivítala zde v Bonnu a tím	také v Německu.
Druhák2 [v]	Vážené dámy a pánové, ráda bych vás	zde v Bonnu srdečně uvítala.	A
Druhák3 [v]	Vážené dámy, vážení pánové, ráda bych vás dnes	všechny srdečně přivítala v Bonnu, a tím ta-	ké ve
Druhák4 [v]	my a pánové, ráda bych vás	zde přivítala v Bonnu, a tím	také v
Druhák5 [v]	Vážené dámy, vážení pánové,	ráda bych vás všechny přivítala zde v Bonnu,	ve Spolkové
Druhák6 [v]	vážení pánové, chtěla bych všech-	ny srdečně přivítat zde v Bonnu, a tedy	v Německu.

Tabulka 4: Sloveso *wilkommen heißen* – druhý ročník

I studenti prvního ročníku zde anticipovali ve velké míře. Pouze jeden student vyčkal na zaznění slovesa, načež ho také přetlumočil, zbývajících pět anticipovalo správně.

	1 [00:03.1]	2 [00:07.5]	3 [00:10.5]
Original [v]	ich möchte Sie alle ganz herzlich hier in Bonn –	und damit in der Bundesrepublik Deutschland –	willkommen heißen.
Prvák1 [v]	ženě dámy a pánové, chtěla bych vás uví-	tat tady v Bonnu a	ve Spol-
Prvák2 [v]	Dámy a pánové, srdeč-	ně vás vítám	v našem měs-
Prvák3 [v]	my a pánové, chtěla bych vás nejdříve	zde v Bonnu přivítat,	
Prvák4 [v]	Vážené dámy, vážení pánové,	ráda bych vás všechny	přivítala
Prvák5 [v]	Vážené dámy, vážení pánové,	všechny bych vás tady ráda v Bon-	nu
Prvák6 [v]	Dámy a pánové, chtěla bych vás	zde přivítat, zde v Bonnu, a	tím zároveň i v Něme-

Tabulka 5: Sloveso *willkommen heißen* – první ročník

5.9.2 Sloveso *befindet*

Hned v druhé větě mluvčí vyjadřuje hrdost, že *se* sídlo sekretariátu OSN *nachází* právě v Bonnu. Tuto anticipaci jsme kategorizovali jako vyvolanou syntaktickými stimuly, jelikož zvrtné zájmeno *sich* na počátku vedlejší věty silně naznačuje, že bude použito právě toto sloveso. Samozřejmě bude anticipace částečně vyvolána i kolokací *sídlu se nachází* a vědomostmi tlumočnicka.

Sloveso anticipovali čtyři studenti druhého ročníku, tři správně a jeden přibližně. Dva studenti sloveso neanticipovali, ale segment byl následně přetlumočen.

	5 [00:14.4]	6 [00:19.0]	7 [00:22.0]	8 [00:24.0]
Original [v]	dass sich der Sitz des UN-Klimasekretariats gerade hier,	in einer der ältesten Städte Deutschlands,	befindet.	Wir s
Druhák1 [v]	Jsme pyšní na to, že sídlo sekretariátu –	sekretariátu UNFCCC		po- n
Druhák2 [v]	Německo. Jsme velmi hrdí, že	předsednictvo sekretariátu	úmluvy OSN	o zm
Druhák3 [v]	Jsme velmi hrdí na to, že sídlo sekretariátu	úmluvy OSN o změně klimatu se nachází právě tady,	v jednom	z nejs
Druhák4 [v]	Jsme velmi hrdí, že se	sídlu UN sekretariá-	tu na-	cházi
Druhák5 [v]	Jsme velmi pyšní na to, že se	tady nachází právě sídlu sekretariá-	tu úmluvy	OSN
Druhák6 [v]	velmi pyšná na to, že nyní	zasedá sekretariát	úmluvy	OSN,

Tabulka 6: Sloveso *befindet* – druhý ročník

V prvním ročníku anticipovali tři studenti, dva správně a jeden přibližně. Ačkoli je sloveso *být* obecnější než originální *nacházet se*, v tomto kontextu jsme je považovali za synonyma. Nikoli však u studenta číslo 3, který navíc změnil podmět věty (*jsme sídlem*) a jehož tlumočení jsme označili jako anticipaci přibližnou, protože ve vzniklé větě již sloveso *být* nepředstavuje synonymum slovesa *nacházet se*. Tři tlumočníci neanticipovali, ale úsek byl následně převeden.

	5 [00:14.4]	6 [00:19.0]	7 [00:22.0]
Original [v]	dass sich der Sitz des UN-Klimasekretariats gerade hier,	in einer der ältesten Städte Deutschlands,	befindet.
Prvák1 [v]	Jsmo velmi pyšní, že se sídlo	sekretariátu úmluvy OSN	o změně klimatu
Prvák2 [v]	Jsem velmi hrdá na to, že	sekretariát úmluvy OSN o změně	klimatu
Prvák3 [v]	republiky Německo. Jsme pyšní na to,	že jsme sídlem sekre-	tariátu
Prvák4 [v]	Jsmo opravdu hrdí na to, že	je právě tady sídlo sekre-	tariátu
Prvák5 [v]	ferenci. Jsme velmi pyšní na to, že	zrovna sídlo sekretariátu úmluvy O-	SN o změ-
Prvák6 [v]	Jsmo velmi pyšní na to, že	je tedy výbor pro klima	OSN

Tabulka 7: Sloveso *befindet* – první ročník

5.9.3 Sloveso *stehen*

Následně řečnice varuje, že *stojíme* (lidstvo) před velkou výzvou. Anticipace byla opět označena jako vyvolaná syntaktickými stimuly, jelikož předložka *vor* napovídá, jaké sloveso bude následovat.

Všech šest studentů druhého ročníku anticipovalo, pět z nich správně a jeden přibližně. Slovesa *stojíme* a *čelíme* byla označena za správnou anticipaci, zatímco obecnější *jsme* za přibližnou.

	9 [00:26.0]	10 [00:29.7]	11 [00:34.0]
Original [v]	weil wir in diesem Moment vor einer Herausforderung,	wenn nicht sogar vor der zentralen Herausforderung der Menschheit	stehen.
Druhák1 [v]	Setkali jsme se zde, abych- protože v tu-	to chvíli stojíme před výzvou. Pokud to vůbec	není
Druhák2 [v]	měst Evropy. Sešli jsme se, proto-	že čelíme výzvě. Jde možná o cen-	trální
Druhák3 [v]	všichni spolu a přišli jsme sem, protože	jsme v tomto momentu – protože v tomto momentu sto-	jíme před
Druhák4 [v]	Německa. Setkali jsme se zde tady všich-	ni dohromady, protože jsme všichni před určitým	
Druhák5 [v]	Německa. Shromáždili jsme se zde, proto-	že stojíme v současné době před výzvou.	Můžeme říct,
Druhák6 [v]	kých měst. Sešli jsme se, protože nyní	stojíme před velkou výzvou. Možná bychom řekli,	že je to cen-

Tabulka 8: Sloveso *stehen* – druhý ročník

Z prvního ročníku anticipovalo také všech šest studentů: tři správně, jeden přibližně a dva použili zástupné slovo. Za přibližnou anticipaci zde bylo označeno sloveso *čeká*, které nepředstavuje ekvivalent ani synonymum slovesa *stát*, ale smyslově mu v tomto kontextu odpovídá.

Více zobecněn byl originál u studentů číslo 3 a 6, kteří použili slovesa *mluvit* a *hovořit*. Kdyby to tlumočnickům dovolil čas, mohli by význam následně konkretizovat – např. *budeme mluvit o výzvě, které čelíme*. Navzdory významovému posunu byl ale celkový smysl sdělení v obou případech zachován, ačkoli již k žádné konkretizaci nedošlo. Tyto dva případy jsme hodnotili jako snahu vyhnout se anticipaci.

	9 [00:26.0]	10 [00:29.7]	11 [00:34.0]
Original [v]	weil wir in diesem Moment vor einer Herausforderung,	wenn nicht sogar vor der zentralen Herausforderung der Menschheit	stehen.
Prvák1 [v]	v jednom z nejstarších měst Evropy. Jsme právě	tady, protože stojíme před určitou	
Prvák2 [v]	Sešli jsme se zde, protože	stojíme před velikou výzvou,	
Prvák3 [v]	Setkali jsme se zde, protože	budeme mluvit o takové výzvě,	
Prvák4 [v]	Sešli jsme se tady,	protože nás čeká výzva.	Je to
Prvák5 [v]	Sešli jsme se,	protože teď stojíme před velkou výzvou. A	to
Prvák6 [v]	Sešli jsme se, abychom	nyní hovořili o jedné výzvě. Výzvě, která	je

Tabulka 9: Sloveso *stehen* – první ročník

5.9.4 Sloveso *leben können*

Čtvrtý zkoumaný úsek vysvětluje, čeho se výzva týká – zda *budou moci* lidé i do budoucna *žít* na ostrovech v Tichém oceánu. Zde byla anticipace kategorizována jako vyvolaná vědomostmi tlumočnicka, jelikož otázka, zda se v budoucnu některé části světa zaplaví a nebudou vhodné k životu, je aktuální již léta. Předložka *auf* navíc napovídá, jaké sloveso bude následovat.

U skupiny A anticipace proběhla v pěti případech, ve čtyřech správně, v jednom případě špatně – sloveso *bojovat* zde výrazně mění význam, protože mluvčí vychází z toho, že účastníci jsou na konferenci právě proto, že proti klimatickým problémům něco podniknout chtějí. Tlumočnick, který neanticipoval (respektive anticipoval modální sloveso, ale nikoli to plnovýznamové), význam také převedl.

	15 [00:47.9]	16 [00:56.6]	17 [00:59.6]
Original [v]	ob Menschen angesichts des Meeresspiegelanstiegs auch in Zukunft noch zum Beispiel auf den Pazifikinseln –	Inseln wie Fidschi oder Tonga –	leben können.
Druhák1 [v]	Úplně konkrétně rozhoduje o tom, jestli – jestli lidé budou schopni žít i vůči –	i na ostrovech v Tichém o-	ceánu i navz-
Druhák2 [v]	je se o tom, zcela konkrétně, zda bude člověk bojovat proti zvyšující se hladině	oceánů. A tý-	ká se to
Druhák3 [v]	duje konkrétně o tom, jestli lidé s ohledem na zvyšující se hladiny oceánů ještě budou i v budoucnu	moci bydlet na pacifických	ostrovech jako
Druhák4 [v]	Konkrétně rozhoduje o tom, zda lidé se na základě zvyšující hladiny oceánů budou do budoucna	budou do budoucna mo-	ci
Druhák5 [v]	Tato otázka rozhoduje o tom, jestli lidé budou	moci žít na ostrovech v Pacifi-	ku právě kvůli :
Druhák6 [v]	krétně rozhoduje, jestli lidé budou moci kvůli zvyšující se hladině oceánů	ještě žít na Fidži	nebo na

Tabulka 10: Sloveso *leben können* – druhý ročník

Ze studentů prvního ročníku anticipovali tři, jeden správně a dva použili zástupné slovo. Tři tlumočníci neanticipovali, přičemž dva z nich významový úsek zcela vynechali.

V obou případech, kdy bylo použito zástupné slovo, došlo k významovému posunu:

..., *zda se zvýší hladina oceánu a zda se například zaplaví ostrovy v Pacifiku* – Toto sdělení sice plně neodpovídá originálu, ale logicky vzato znamená zaplavení ostrovů, že na nich nebudou lidé moci žít, proto jsme tuto anticipaci nepovažovali za chybnou.

..., *jestli nás bude ohrožovat v budoucnosti ohrožovat zvyšování tedy hladiny* – Zde je tomu podobně jako u předchozího studenta. Pokud budou lidé zvyšující se hladinou oceánů ohroženi, nebudou moci na zmíněných ostrovech žít.

V obou výše uvedených případech by bylo možné diskutovat, jestli se nejedná o špatnou anticipaci. Jelikož jsou však obě sdělení velmi obecná a smyslově nejsou příliš vzdálená od výchozího textu, označili jsme tuto anticipaci jako užití zástupného slova. Nejednalo se podle nás o čistou anticipaci, ale spíše tlumočníci pronesli obecné sdělení, aby se vyhnuli mlčení.

	15 [00:47.9]	16 [00:56.6]	17 [00:59.6]
Original [v]	ob Menschen angesichts des Meeresspiegelanstiegs auch in Zukunft noch zum Beispiel auf den Pazifikinseln –	Inseln wie Fidschi oder Tonga –	leben können.
Prvák1 [v]	všech a také o tom, jestli lidé, co se týče zvěšující se	hladiny oceánu, například Paci-	fického oceánu,
Prvák2 [v]	šení bude rozhodovat o životě nás všech. Samozřejmě budeme se	bavit například o zvyšující se hladině o-	ceánů.
Prvák3 [v]	o nás všech. Rozhoduje o to, jestli se zvýší hladina oceánu,	například v pacifických	oceánech.
Prvák4 [v]	blahu, nebo neblahu nás všech. Rozhodnou také o tom, jestli lidé budou i v budoucnu	moci žít na paci-	fických
Prvák5 [v]	dují totiž přesně konkrétně o tom, například - zda se zvýší	hladina oceánu a zda se například	zaplaví
Prvák6 [v]	A je rozhodující pro to, jestli nás bude ohrožovat v budoucnosti	ohrožovat zvyšování tedy	hladiny světový

Tabulka 11: Sloveso *leben können* – první ročník

5.9.5 Sloveso *übernommen hat*

V pátém analyzovaném úseku mluvčí zdůrazňuje význam toho, že Fidži jakožto ostrovní stát *převzal* předsednictví konference. Anticipace zde byla vyvolána kolokacemi, jelikož se slovo *předsednictví* pojí s jen omezeným počtem sloves.

K anticipaci došlo ve druhém ročníku ve čtyřech případech, jednou ke správné a třikrát k přibližné. Student číslo 6 sice slovo nedořekl a následně celý úsek zopakoval, ale jeho očekávání očividně odpovídalo originálu. Špatná anticipace nastala kvůli chybně předjímanému času, čímž došlo k výraznému významovému posunu (student 2). Jeden student neanticipoval, ale segment byl přetlumočen.

	19 [01:05.6]	20 [01:15.3]	21 [01:25.0]
Original [v]	dass die Republik Fidschi als Inselstaat die Präsidentschaft der UN-Klimakonferenz COP 23	übernommen hat.	Es is
Druhák1 [v]	velikou výpovědní hodnotu má, že republika Fidži jakožto ostrovní stát předsedá klimatic-	ké konferenci	COP
Druhák2 [v]	A proto je stále důležitější, jestli republika Fidži	pře-	bere
Druhák3 [v]	Takže je velmi rozhodující, že právě republika Fidži jako ostrovní stát má prezidenství a předsednictví		konf
Druhák4 [v]	ru. Například souostroví Fidži se	na konferen-	ci Oš
Druhák5 [v]	Je to vypovídající hodnota, že republika Fidži, které je ostrovním státem, předsedá	kon-	ferer
Druhák6 [v]	v Pacifiku. Je velmi důležité vědět, že republika Fidži jako ostrovní stát převza-		že te

Tabulka 12: Sloveso *übernommen hat* – druhý ročník

V prvním ročníku jsme našli dvě anticipace, obě přibližné. Zbytek studentů neanticipoval, ale úsek všichni přetlumočili.

	19 [01:05.6]	20 [01:15.3]
Original [v]	dass die Republik Fidschi als Inselstaat die Präsidentschaft der UN-Klimakonferenz COP 23	übernommen hat.
Prvák1 [v]	jak to bude probíhat dál. Republika Fidži	
Prvák2 [v]	Pacifiku přežijí, například Fidži. Republika Fidži je	nyní
Prvák3 [v]	Je- má to tedy - je to tedy velice důležité,	
Prvák4 [v]	zvyšování mořské hladiny.	Republika
Prvák5 [v]	Má to tedy velkou výpovědní hodnotu, když republika Fidži	
Prvák6 [v]	Například Fidži jako ostrovní stát má předsednictví	

Tabulka 13: Sloveso *übernommen hat* – první ročník

5.9.6 Sloveso *senken*

Šesté sloveso, u něhož byla sledována anticipace, jako jedno ze dvou v textu nepředstavuje přísudek, nýbrž přívlastek – mluvčí vysvětluje evropský cíl *snížit* emise. Tato anticipace byla vyvolaná vědomostmi tlumočníka, jelikož se o emisích skleníkových plynů vždy hovoří v souvislosti s jejich omezením.

Zřejmě právě kvůli běžnosti této kolokace všech šest studentů druhého ročníku anticipovalo správně, bez pochyby zde uplatnili i své obecné znalosti.

	24 [01:34.5]	25 [01:39.6]	26 [01:48.2]
Original [v]	Das europäische Ziel, das Ziel der Europäischen Union,	die Treibhausgasemissionen gegenüber 1990 um mindestens 40 Prozent bis 2030	zu senken,
Druhák1 [v]	jsme si vědomi naší odpovědnosti. Evropský cíl,	a Evropské unie, snížit emise skleníkových plynů minimálně o	4-
Druhák2 [v]	né si jsme své zodpovědnosti vědomi. Evropským cílem,	a Evropské unie, je omezit emise skleníkových plynů –	
Druhák3 [v]	me, že máme zodpovědnost. Uvědomujeme si svoji zodpovědnost. A cíl	Evropy a Evropské unie je snížit oproti roku 19-	19-
Druhák4 [v]	A jsme zodpovědní i my tady v Evropě. Evropský cíl, cíl	Evropské unie, je snížit skleníkové plyny o	40
Druhák5 [v]	víme, za co jsme zodpovědní. Evropský cíl,	cíl Evropské unie, snížit emise skleníkových plynů alespoň	o 40
Druhák6 [v]	o své zodpovědnosti. Evropský cíl, cíl	EU, snížit emise skleníkových plynů oproti roku 19-	90

Tabulka 14: Sloveso *senken* – druhý ročník

Podobně anticipovala i skupina B, v pěti případech správně. Jeden student neanticipoval, ale posléze sloveso také převedl.

	24 [01:34.5]	25 [01:39.6]	26 [01:48.2]
Original [v]	Das europäische Ziel, das Ziel der Europäischen Union,	die Treibhausgasemissionen gegenüber 1990 um mindestens 40 Prozent bis 2030	zu senken,
Prvák1 [v]	A chceme zaštitit ochranu	v této zemi. Evropská unie chce	
Prvák2 [v]	svět. A my v Evropě jsme za svět také zodpovědní.	Cíl Evropské unie je snížit emise skleníkových plynů	do roku
Prvák3 [v]	Jsme zodpovědní za Evropu. Evropský	cíl, cíl Evropské unie, snižovat emise skleníkových	ply-
Prvák4 [v]	My v Evropě známe své zodpovědnosti. Evropský cíl,	cíl Evropské unie, snížit emise skleníkových plynů	aspoň o
Prvák5 [v]	Musíme převzít odpovědnost.	Cíl Evropské unie, cíl Evropy snížit emisní hodnoty	
Prvák6 [v]	A v Evropě jsme si vědomi naší odpovědnosti Cíl Ev-	ropy, cíl Evropské unie, tedy snížit emise	o

Tabulka 15: Sloveso *senken* – první ročník

5.9.7 Sloveso *setzen müssen*

V sedmém segmentu řečnice upozorňuje, že si země *musejí stanovit* odpovídající pravidla, pokud chtějí svých klimatických cílů dosáhnout. Tato anticipace byla vyvolána kolokací.

Všech šest tlumočnicků skupiny A anticipovalo, dva správně a čtyři přibližně. Je zajímavé, že všichni probandi z druhého ročníku správně anticipovali modální sloveso *muset*. Plnovýznamové sloveso *zavést* bylo chápáno jako synonymum slovesa *stanovit*, jelikož vyjadřuje jistou míru závaznosti, zatímco sloveso *vytvořit* jsme přiřadili k anticipaci přibližné.

	30 [02:03.8]	31 [02:07.0]	32 [02:09.3]
Original [v]	dass wir dazu die entsprechenden Regeln,	zum Beispiel im Emissionshandel,	setzen müssen.
Druhák1 [v]	pu to znamená, že	musíme zavést	odpovídající pravid-
Druhák2 [v]	Pro Evropu to znamená,	že musíme zavést správ-	ná pravidla,
Druhák3 [v]	Evropu to znamená, že	pro to musíme mít odpovídají-	cí pravidla,
Druhák4 [v]	ropu to znamená, že k tomu	musíme udělat určitá pravid-	la, jako na-
Druhák5 [v]	Pro Evropu to znamená,	že k tomu musíme vytvořit odpoví-	dající
Druhák6 [v]	to znamená, že k to-	mu musíme vytvořit odpovídající	pra-

Tabulka 16: Sloveso *setzen müssen* – druhý ročník

Ve skupině B anticipovali tři studenti, dva přibližně, jeden špatně – došlo k velkému významovému posunu, když tlumočnick uvedl, že státy již pravidla *mají*, zatímco podle řečnice si je musejí teprve vytvořit. Zbývající tři studenti sloveso přetlumočili po zaznění originálu.

	30 [02:03.8]	31 [02:07.0]	32 [02:09.3]
Original [v]	dass wir dazu die entsprechenden Regeln,	zum Beispiel im Emissionshandel,	setzen müssen.
Prvák1 [v]	Pro Evropskou unií to zname-	ná, že	
Prvák2 [v]	programu musí podílet.	Máme k tomu	odpoví-
Prvák3 [v]	unie se o to musí zasadit.	Na-	příklad
Prvák4 [v]		Pro Evropu to znamená	určitá pra-
Prvák5 [v]	Pro Evropu to znamená,	že musíme	přistoupit k
Prvák6 [v]	Pro Evropu to znamená,	že musíme adoptovat	přísná

Tabulka 17: Sloveso *setzen müssen* – první ročník

5.9.8 Sloveso *festgelegt*

Osmé sledované sloveso je podobné tomu předchozímu, tentokrát mluvčí hovoří o tom, že si Německo *stanovilo* strategii pro ochranu klimatu. Jedná se o anticipaci vyvolanou kolokacemi. Jelikož sloveso *festlegen* také implikuje jistou oficiálnost či závaznost, bylo jeho přetlumočení slovesy *vyvinout* či *vytvořit* chápáno jako přibližná anticipace, kdežto sloveso *präsentieren* jako synonymum.

Zde anticipovali sloveso tři studenti druhého ročníku, jeden správně a dva přibližně. Tři studenti neanticipovali, ale úsek byl následně převeden.

	33 [02:10.4]	34 [02:15.5]	35 [02:20.6]
Original [v]	Mit dem Klimaschutzplan 2050	hat Deutschland seine mittel- und langfristige Strategie für die Zukunft	festgelegt.
Druhák1 [v]	la, pokud se týče třeba obchodu s emisemi, jednání –	prací s emisemi. Německu svou	krátkodobou –
Druhák2 [v]	jako třeba zákon o emisí skleníkových plynů.	Díky plánu	na ochranu
Druhák3 [v]	například co se týče emisí. S plánem	2050 ohledně ochrany klimatu také vyvinu-	lo Německo
Druhák4 [v]	příklad v rámci emisí sklení-	kových plynů. S ochranou klimatu do roku 2050 se	vyvinula
Druhák5 [v]	pravidla, co se týká třeba emisí. S plánem	na ochranu klimatu do roku 2050 Němec-	ko představilo svou
Druhák6 [v]	vidla, například co se týče obchodu s emi-	semi. Klimatický plán do roku 20-	50

Tabulka 18: Sloveso *festgelegt* – druhý ročník

V prvním ročníku anticipovali dva studenti, jeden správně a jeden přibližně. Zbývající probandi sice sloveso neprognozovali, ale následně byl významový úsek přetlumočen.

	33 [02:10.4]	34 [02:15.5]	35 [02:20.6]	36 [02:25.7]
Original [v]	Mit dem Klimaschutzplan 2050	hat Deutschland seine mittel- und langfristige Strategie für die Zukunft	festgelegt.	Der
Prvák1 [v]	musíme určit určitá pravidla.	S akčním plánem 2050	vytvo-	řila
Prvák2 [v]	dající pravidla, která musíme respektovat.	V plánu z roku 2015	stanovilo Němec-	ko
Prvák3 [v]	musíme nasadit	plán například	v roce	201
Prvák4 [v]	vidla. Musíme stanovovat určitá pravidla, například co se týče	regulace emisí.		Něm
Prvák5 [v]	určitým pravidlům.	S plánem ochrany klimatu 2050		jsm
Prvák6 [v]	pravidla.	S klimatickým plánem 2050, se tedy Něme-	cko	ado

Tabulka 19: Sloveso *festgelegt* – první ročník

5.9.9 Sloveso *vorgenommen*

V devátém analyzovaném případě zaznává, že *si* Německo *vytyčilo* cíle až do roku 2050. Jedná se o anticipaci vyvolanou kolokacemi, ale zvrtné zájmeno *sich* na počátku věty již napovídá, že bude použito toto sloveso.

Studenti skupiny A anticipovali všichni, čtyři správně, jeden přibližně a jeden použil zástupné slovo. Přetlumočení studenta číslo 2 bylo označeno jako použití zástupného slova (*máme cíle*), jelikož je velmi obecné a jednalo se podle nás o snahu vyhnout se anticipaci slovesa.

	38 [02:34.8]	39 [02:40.7]	40 [02:43.3]
Original [v]	ach. Wir haben uns Ziele für 2020, 2030	und eben auch 2050	vorgenommen.
Druhák1 [v]	Pro Německo to není jednoduché. Stanovili jsme si cíle do roku 2020,	2030 a také do roku	20-
Druhák2 [v]	mecku to také není jednoduché dodržet. Sice máme cíle do roku 20-	20, 2030 a také do ro-	ku 20-
Druhák3 [v]	ení to také v Německu jednoduché. Dali jsme si cíle pro roky	2020, 2030 a také 20-	
Druhák4 [v]	V Německu to není snadné. My jsme si udělali cíle pro rok 20-	20, 2030 a také pro	rok 20-
Druhák5 [v]	ani v Německu to není jednoduché. Stanovili jsme si cíle do roku 20-	20, pro rok 2030 a i	pro rok 20-
Druhák6 [v]	ku to není jednoduché. Dávali jsme si cíle pro rok 20-	20, 30 a také	50.

Tabulka 20: Sloveso *vorgenommen* – druhý ročník

Podobně si vedla i skupina B se dvěma správnými anticipacemi a čtyřmi ukázkami zástupného slova (*máme a jsou*).

	38 [02:34.8]	39 [02:40.7]	40 [02:43.3]
Original [v]	Wir haben uns Ziele für 2020, 2030	und eben auch 2050	vorgenommen.
Prvák1 [v]	V Německu to není ale jednoduché. Určili jsme si cíle pro rok	2020, 2030 a	2050.
Prvák2 [v]	A musíme přiznat, že pro Německo to vůbec není jednoduché. Máme cí-	le do roku 2020, do roku 20-	30 a do-
Prvák3 [v]	což však v Německu není nic jednoduchého. V Němec-	ku jsou cíle pro rok 2020	
Prvák4 [v]	Budu k vám teď úplně upřímná. Ani v Německu to není úplně jednoduché.	Máme stanovené cíle pro	20-
Prvák5 [v]	To není v Německu jednoduché.	Dali jsme si cíle na rok	2020,
Prvák6 [v]	Já bych tedy něco zmínila. V Německu to není tak leh-	ké. Máme tady plán na rok 2030, napří-	klad.

Tabulka 21: Sloveso *vorgenommen* – první ročník

5.9.10 Sloveso *gespielt*

V desátém případě můžeme jednoznačně mluvit o anticipaci vyvolané kolokacemi, když mluvčí dodává, že otázka klimatu *hrála* při sestavování vlády centrální roli. Identická kolokace existuje i v češtině a měla by se tlumočnickům vybavit, jakmile zazní substantivum *Rolle*.

Překvapivě zde v druhém ročníku anticipovali jen tři tlumočníci, jeden správně, dva použili zástupné slovo (*být*). Tři neanticipovali, ale následně úsek převedli.

	45 [03:05.6]	46 [03:10.6]	47 [03:14.8]
Original [v]	shlt. Gerade auch in den Gesprächen zur Bildung einer neuen Regierung	hat diese Frage in den letzten Tagen eine zentrale Rolle	gespielt.
Druhák1 [v]	nám chybí ještě veliký kus ujit na této cestě. Nyní se	vedou rozhovory, když jsme sestavo-	vali novou
Druhák2 [v]	že nám ještě trochu chybí, abychom toho dosáhli. Právě v rozhovo-	rech s vládou byla tato otáz-	ka jednou z
Druhák3 [v]	do roku 2020 ještě docela velký kousek chybí, právě v rámci roz-	hovorů ohledně sestavení nové vlády	se tato o-
Druhák4 [v]	mu chybí ještě dlouhá cesta. A zrovna v	rozhovorech k vytváření nové vlády byla v poslední	době otáz-
Druhák5 [v]	nám k splnění této podmínky chybí docela velký krok. Co se	týká vytváření nové vlády, tak	právě
Druhák6 [v]	toho k tomu dost chybí. Při projed-	návání nové vlády hrála tato	otáz-

Tabulka 22: Sloveso *gespielt* – druhý ročník

V prvním ročníku sice nikdo neanticipoval, ale všichni významový úsek následně převedli.

	45 [03:05.6]	46 [03:10.6]	47 [03:14.8]
Original [v]	Gerade auch in den Gesprächen zur Bildung einer neuen Regierung	hat diese Frage in den letzten Tagen eine zentrale Rolle	gespielt.
Prvák1 [v]	nám chybí ještě spousta času, abysme	ještě spousta úsilí.	
Prvák2 [v]	17 víme, že nám ještě mnoho schází.	Naše nová vláda	
Prvák3 [v]	víme, že nám ještě nějaký kus chybí, například	při pohovorech -	
Prvák4 [v]	ale víme, že nám do tohoto výsledku chybí ještě velký kus práce.	Tato	otázka
Prvák5 [v]	ještě jsme stále na cestě k tomuto cíli.		
Prvák6 [v]	že jsme úplně nenaplnili náš cíl.	Máme tady novou vládu	a

Tabulka 23: Sloveso *gespielt* – první ročník

5.9.11 Sloveso *vorhanden sind*

V jedenáctém případě nalezneme další ukázkou kolokace: I v bohaté zemi jako Německu *existují* (či více doslovně *jsou přítomny*) konflikty ve společnosti. Jelikož se však i slovo *vorhanden* nachází až na samém konci dlouhé věty, byla tato anticipace kategorizována jako vyvolaná vědomostmi tlumočníka.

Ve třech případech došlo k anticipaci, v jednom ke správné a ve dvou k přibližné. Tři tlumočníci neanticipovali, ale úsek byl následně převeden.

	49 [03:18.8]	50 [03:22.2]	51 [03:25.9]
Original [v]	dass auch in einem reichen Land, wie wir es sind,	natürlich erhebliche Konflikte in der Gesellschaft	vorhanden sind,
Druhák1 [v]	A já vám chci říci jenom, že i	v tak bohaté zemi, jako jsme my, dochází k	velkým
Druhák2 [v]	Ráda bych vám chtěla říci, že	v bohaté zemi, jako jsme třeba my, může-	me
Druhák3 [v]	Také – chtěla bych vám pouze říct, že –	že ti, kteří pocházejí	z takové bohaté země
Druhák4 [v]	Chci vám tedy říci, že i v	bohaté zemi, jako jsme my,	jsou
Druhák5 [v]	Já vám chci říct jen to, že i	v bohaté zemi, kterou je Německo, vznika-	jí velké
Druhák6 [v]	Chtěla bych vám říci, že	v tak bohatém stá-	tě, jako je Německo

Tabulka 24: Sloveso *vorhanden sind* – druhý ročník

Ve skupině B sice všichni vyčkali, až sloveso zazní, ale následně ho pět tlumočníků převedlo.

	49 [03:18.8]	50 [03:22.2]	51 [03:25.9]
Original [v]	dass auch in einem reichen Land, wie wir es sind,	natürlich erhebliche Konflikte in der Gesellschaft	vorhanden sind,
Prvák1 [v]	tedy tato problematika velkou roli.	ve vládě. Takže musím říct, že i bohatá	země jako Němec-
Prvák2 [v]	kou v posledních - v poslední době.	A	i přesto,
Prvák3 [v]	ků ve vládě bylo toto téma	velice aktuální.	
Prvák4 [v]	nových volbách. Ráda bych	vám tímto řekla, že také v bohaté	zemi, ja-
Prvák5 [v]	cíl hrál opravdu rozhodující roli.		
Prvák6 [v]	ka. A já bych řekla,	že i bohatá země jako Německo	

Tabulka 25: Sloveso *vorhanden sind* – první ročník

5.9.12 Sloveso *lösen müssen*

Dvanáctá očekávaná anticipace byla vyvolaná kolokacemi – zmíněné konflikty *musíme* rozumně *vyřešit*.

Zde anticipovali v druhém ročníku pouze dva studenti, jeden správně a jeden přibližně, když přesně převedl *lösen*, ale modální sloveso *müssen* nahradil spojením *je výzva*. Zbývající čtyři přetlumočili sloveso až po jeho zaznění. Vzhledem k nízké míře anticipace se lze zamýšlet nad tím, jestli většina tlumočníků neměla kapacitu anticipovat na jednu větu hned dvě slovesa. Zajímavé je v této souvislosti upozornit na strategii studenta číslo 3, který se (celkem logicky vzhledem k délce věty) rozhodl ukončit řetězec vedlejších vět a navázat novou větou hlavní.

	52 [03:27.1]	53 [03:31.6]
Original [v]	die wir vernünftig und verlässlich, aber vor allem friedlich	lösen müssen.
Druhák1 [v]	konfliktům ve společnosti, které chceme chyt-	ře
Druhák2 [v]	můžeme si všimnout velkých konfliktů	
Druhák3 [v]	ě jako my, tak se setkávají s konflikty v hospodářství.	
Druhák4 [v]	konflikty ve společnosti, které chceme	
Druhák5 [v]	konflikty ve společnosti, které musíme řešit s rozumem	a
Druhák6 [v]	je výzva	vyřešit

Tabulka 26: Sloveso *lösen müssen* – druhý ročník

Podobný výsledek vidíme u studentů prvního ročníku, z nichž nikdo neanticipoval, ale všichni sloveso přetlumočili.

	52 [03:27.1]	53 [03:31.6]
Original [v]	die wir vernünftig und verlässlich, aber vor allem friedlich	lösen müssen.
Prvák1 [v]	ko má určité konflikty ve své společnosti,	
Prvák2 [v]	že my jsme poměrně bohatá země, jsou v naší společnos-	ti stále
Prvák3 [v]		
Prvák4 [v]	ko je Německo, se vyskytují konflikty v rámci společnosti.	
Prvák5 [v]	Navíc tyto cíle vzbuzují velké kon-	flikty i
Prvák6 [v]	má ve své společnosti naprosto zásadní spory.	

Tabulka 27: Sloveso *lösen müssen* – první ročník

5.9.13 Sloveso *verwendet*

Třinácté sloveso bylo kategorizováno jako anticipace vyvolaná vědomostmi tlumočníka. Že Německo ještě ve velké míře *používá* uhlí, je obecně známá informace.

Zde anticipovali opět pouze dva studenti skupiny A, jeden správně a jeden přibližně, když místo *užívá* zvolil sloveso *vyváží*. Tímto sice došlo k významovému posunu, ale jelikož je toto sdělení pravdivé (tlumočník zde využívá své obecné znalosti) a v kontextu dává smysl (navíc země, která uhlí vyváží, logicky bude uhlí i používat), byla tato anticipace kategorizována jako přibližná. Zbývajících čtyři probandi sloveso úspěšně převedli bezprostředně po jeho zaznění.

	55 [03:35.5]	56 [03:39.1]	57 [03:43.9]
Original [v]	Wir wissen, dass Deutschland als ein Land,	das noch in hohem Maße Kohle, insbesondere Braunkohle,	verwendet,
Druhák1 [v]	Máme tady tvrdé diskuze. Víme,	že Německo jakožto země, která ještě ve velké míře po-	užívá hně-
Druhák2 [v]	mirově. Víme,	že Německo je země, které-	která
Druhák3 [v]	mírumilovně. Existují diskuze, které	jsou tvrdé. A víme, že Německo je země, která ještě ve velké míře	
Druhák4 [v]	mírumilovně.	Víme, že Německo, které vyváží	hně-
Druhák5 [v]	Jsou to těžké diskuze.	Víme, že Německo	hodně
Druhák6 [v]	efektivně a hlavně mírově.	Je tu velká diskuze, protože víme, že Němec-	ko

Tabulka 28: Sloveso *verwendet* – druhý ročník

I ve skupině B anticipovali dva studenti, oba správně. Ostatní přetlumočili úsek po zaznění slovesa.

	55 [03:35.5]	56 [03:39.1]	57 [03:43.9]
Original [v]	Wir wissen, dass Deutschland als ein Land,	das noch in hohem Maße Kohle, insbesondere Braunkohle,	verwendet,
Prvák1 [v]	Jsou to velké diskuze. Víme,	že Německo je zemí, která ještě používá	velmi mnoho
Prvák2 [v]	širn v míru. Musíme vést diskuze.	Víme, že Německo je zemí,	kde se
Prvák3 [v]	řešit mírovou cestou.	Německo	
Prvák4 [v]	v míru.	Je to tvrdá diskuze.	
Prvák5 [v]	Je to velká diskuze. Víme,	že Německo platí za zemi, kte-	rá -
Prvák6 [v]	mně. Budou tady velice ohni-	vé diskuze. Německo je zemí, která	využí-

Tabulka 29: Sloveso *verwendet* – první ročník

5.9.14 Sloveso *diskutieren müssen*

Čtrnáctá očekávaná anticipace byla vyvolána syntaktickými stimuly, konkrétně jde o předložkovou vazbu *darüber*, která evokuje, že bude následovat sloveso mluvení – o tom budeme na této konferenci *muset diskutovat*.

V tomto úseku bylo u skupiny A anticipováno ve třech případech, vždy přibližně – tlumočníci správně předjímali plnovýznamové sloveso, avšak nikoli to modální. Zbývající tři probandi neanticipovali, ale významový úsek byl opět převeden.

	59 [03:50.1]	60 [03:52.4]	61 [03:58.0]
Original [v]	Aber wie genau,	darüber werden wir in den nächsten Tagen auf dieser Konferenz miteinander präzise	diskutieren müssen.
Druhák1 [v]	změnit svou	činnost, aby těchto cílů dosáhlo. V příštích dnech se na této konferen-	ci budeme
Druhák2 [v]	a mělo by přispět k tomu, aby tyto	cíle byly dosaženy. Ale jak přesně? O tom budeme mluvit na této konferenci i v nás-	ledujících dnech.
Druhák3 [v]	musí snažit o to víc, aby	dosáhla těchto cílů. Ale jak konkrétně musí postupovat, o tom bychom chtěli v nej-	bližších dnech
Druhák4 [v]	velký – a	přispívá také k tomu, že máme skleníkové plyny. A pro-	to
Druhák5 [v]	vlastně přispět významně, aby	ty stanovené cíle byly splněny. Ale jak přesně, o tom budeme mluvit v následujících dnech	na této kon-
Druhák6 [v]	o to, aby tyto cíle byly spl-	něny. Ale tak přesně, o tom budeme mlu-	vit v dalších

Tabulka 30: Sloveso *diskutieren müssen* – druhý ročník

Ve skupině B anticipoval jen jeden student, a sice přibližně. Stejně jako ve skupině A neočekával modální sloveso. Ostatní probandi sloveso přetlumočili po jeho zaznění v originále.

	59 [03:50.1]	60 [03:52.4]	61 [03:58.0]
Original [v]	Aber wie genau,	darüber werden wir in den nächsten Tagen auf dieser Konferenz miteinander präzise	diskutieren müssen.
Prvák1 [v]	abychom splnili cíle, zbývá	velký kus práce, ale jak, o tom budeme mluvit v příštích	dnech této konferen-
Prvák2 [v]	A proto se musíme opravdu	snažit, abychom dostáli svých závazků. Jak kon-	krétně to uděláme,
Prvák3 [v]	bovává	zdroj uhlí a tak	přispívá
Prvák4 [v]	A to hlavně hnědé uhlí. To zna-	mená, že mu opravdu zbývá ještě hodně práce, která musí být udělaná.	Ale jak přes-
Prvák5 [v]	uhlí.	Ale - a musíme proti tomu bojo-	vat. Ale jak?
Prvák6 [v]	tedy k těmto cílům přistupovat od-	povědně a tedy vzít nějaká opatření, která nám tedy pomohou.	

Tabulka 31: Sloveso *diskutieren müssen* – první ročník

5.9.15 Sloveso *beschlossen*

U patnáctého zkoumaného slovesa byla anticipace vyvolána kolokacemi – Německo v roce 2017 *přijalo* akční plán skupiny G20.

Čtyři zkušenější tlumočníci sloveso anticipovali, dva správně, jeden přibližně (*se rozhodlo uskutečnit*) a jeden špatně. V posledním případě tlumočník úspěšně anticipoval sloveso, ale místo minulého čas použít čas budoucí, takže byla anticipace kategorizována jako špatná, protože v tomto případě dochází k výraznému významovému posunu. Dva tlumočníci neanticipovali, ale úsek následně přetlumočili.

	62 [03:59.4]	63 [04:05.2]	64 [04:12.6]
Original [v]	In diesem Jahr hat Deutschland in seiner G20-Präsidentschaft	den G20-Aktionsplan zu Klima und Energie für ein nachhaltigeres Wirtschaftswachstum	beschlossen.
Druhák1 [v]	právě o tomto problému diskutovat. Letos Německo	během předsednictví ve skupině G20 a v akčním plánu skupiny G20	pro klima
Druhák2 [v]	V tomto roce	je Německo předsednictvím skupiny G20. A představí akční plán	na-
Druhák3 [v]	precizně na této konferenci diskutovat. V tomto roku	bylo Německo předsedou G20 a také	
Druhák4 [v]	chceme v rámci této konference precizně diskutovat. Tento rok se Německo	v rámci G20 rozhodlo	us-
Druhák5 [v]	ferenci. Letos	předsedalo Německo G20 a představilo akční plán skupiny G20 pro klima a energii pro	udrži-
Druhák6 [v]	dnech na této konferenci. V tomto roce Němec-	ko představilo akční plán na summitu G20.	Jed-

Tabulka 32: Sloveso *beschlossen* – druhý ročník

V nižším ročníku úspěšně anticipovali tři probandi, dva správně a jeden přibližně. Tři tlumočníci neanticipovali, ale úsek přetlumočen byl.

	62 [03:59.4]	63 [04:05.2]	64 [04:12.6]
Original [v]	In diesem Jahr hat Deutschland in seiner G20-Präsidentschaft	den G20-Aktionsplan zu Klima und Energie für ein nachhaltigeres Wirtschaftswachstum	beschlossen.
Prvák1 [v]	- ce. Tento rok Německo ve své-	ve svém předsednictví G20, v akčním plánu skupiny	G20
Prvák2 [v]	o tom budeme v příštích dnech diskutovat na naší konferenci.	Zatím jsme vytvořili akční plán skupiny G20 pro	klima a
Prvák3 [v]	ke změně klimatu a o tom musíme v rámci této konference hovořit.		
Prvák4 [v]	ně toto uhlí nahradit. To je to, o čem budeme muset na této konferenci diskutovat.	Letos Německo při svém předsednictví skupiny G	20
Prvák5 [v]	O tom budeme precizně diskutovat na konferenci. V tomto roce	Německo v rámci svého prezidentsví G20 přijal akční plán sku-	piny
Prvák6 [v]	A je nutné se o tom bavit konstruktivně a precizně.	Německo ve svém předsednictví G20 představilo akční plán	pro

Tabulka 33: Sloveso *beschlossen* – první ročník

5.9.16 Sloveso *formiert*

Následně řečnice vysvětluje, že *se* v Americe *vytvořilo* spojení zvané *America's Pledge*. Anticipace byla označena jako vyvolaná syntaktickými stimuly, jelikož zvrátne zájmeno *sich* signalizuje nadcházející sloveso.

Termín *America's Pledge* byl studentům vysvětlen v glosáři, aby je nezarazil. Pokud by dopředu termín neznali, je možné, že by ho kvůli neporozumění zcela vynechali. Zaznívá sice až po anticipovaném slovesu, ale na základě kontextu a chronologicky seřazeného

glosáře mohli studenti předjímat, že mluvčí vysvětluje právě tento příslib, ještě než zazněl. Znalost termínu je navíc klíčová pro pochopení další věty.

Pět studentů anticipovalo, tři správně, jeden přibližně a jeden použil zástupné slovo (*existuje*). Pouze jeden student neanticipoval a celou první polovinu věty, kde je termín vysvětlen, zcela vynechal.

	69 [04:33.7]	70 [04:39.8]	71 [04:45.6]
Original [v]	Vor diesem Hintergrund hat sich auch in den Vereinigten Staaten von Amerika	ein breites Bündnis aus zahlreichen Staaten, Städten und Unternehmen	formiert,
Druhák1 [v]	pec mohli hospodařit úspěšně. Na základě tohoto pozadí i ve Spojených stá-	tech došli ke spojení mnoha států,	měst
Druhák2 [v]	e, že musíme mít – musíme se snažit a pak budeme mít teprve ús-	pěšná hospodářství.	
Druhák3 [v]	budeme mít úspěšné hospodářství.	To se děje také v Spojených státech amerických. Existuje velký svaz	
Druhák4 [v]	e tedy důležité pro hospodářství v budoucnosti. Také v Americe	se vytvořila svazek různých	měst,
Druhák5 [v]	mohli vůbec být úspěšní v hospodářství. I	ve Spojených státech amerických se sestavil takový spolek –	
Druhák6 [v]	chom vůbec mohli úspěšně hospodařit. Na pozadí této situace	stojí situace v USA, kde se vytvo-	řil

Tabulka 34: Sloveso *formiert* – druhý ročník

V prvním ročníku neanticipoval nikdo, ale ve třech případech byl úsek převeden do češtiny.

	69 [04:33.7]	70 [04:39.8]	71 [04:45.6]
Original [v]	Vor diesem Hintergrund hat sich auch in den Vereinigten Staaten von Amerika	ein breites Bündnis aus zahlreichen Staaten, Städten und Unternehmen	formiert,
Prvák1 [v]	me pouze zajistit tak, že se budeme snažit tyto cíle splnit.	Spojené státy americké	
Prvák2 [v]	○	tomto se jedná i ve Spojených státech amerických.	
Prvák3 [v]		Také v Americe se	spous-
Prvák4 [v]	Udržitelnost a ochrana přírody	je předpoklad k tomu, abychom vůbec v budoucnu mohli úspěšně existovat.	
Prvák5 [v]	Abychom mohli dále rozvíjet úspěšně naše hospodářství.		
Prvák6 [v]	budeme úspěšná ekonomika.	Podobné	kroky

Tabulka 35: Sloveso *formiert* – první ročník

5.9.17 Sloveso *unterstreicht*

Věta obsahující sedmnácté sloveso je obzvlášť náročná, protože do vedlejší věty, že America's Pledge *zdůrazňuje* význam ochrany klimatu v USA, byla vložena ještě dlouhá vsuvka o vystoupení USA z Pařížské dohody o změně klimatu. Anticipace byla vyvolaná kolokacemi.

Pět studentů druhého ročníku anticipovalo, jeden z nich správně. Čtyři z nich pomocí slovesa *být* vyjádřili myšlenku, že je v USA ochrana klimatu důležitá, ale nedošlo k přetlumočení mluvčím použitého slovesa. Proto byly tyto čtyři případy označeny za anticipaci s užitím zástupného slova, aby mohli studenti vytvořit větu a pokračovat v projevu dále. Jeden student neanticipoval, ale úsek přetlumočil.

	74 [04:54.3]	75 [04:59.1]
Original [v]	weil es die Bedeutung des Klimaschutzes in weiten Teilen der USA,	ungeachtet der Entscheidung von Präsident Trump,
Druhák1 [v]	Já to velice vítám, protože význam ochrany životního	prostředí ve velkých částech Spojených
Druhák2 [v]	Jsem velmi ráda, protože význam ochrany	prostředí je v USA vel-
Druhák3 [v]	Pledge. Tito lidé bych tady také chtěla přivítat. Protože vidí,	jak důležité
Druhák4 [v]	Já toto vítám, protože je to	důležité i v rámci ochrany příro-
Druhák5 [v]	Já tyto iniciativy velmi vítám, protože to ukazu-	je, jak důležitá je ochrana životního prostředí právě v
Druhák6 [v]	učinily jakýsi Američin slib: America's Pledge.	Velmi to vítám, protože

	76 [05:02.4]	77 [05:04.5]	78 [05:05.7]
Original [v]	aus dem Klimaabkommen von Paris	auszusteigen,	unterstreicht.
Druhák1 [v]	států		
Druhák2 [v]	mi důležitý a	bohužel	prezident
Druhák3 [v]	je chránit klima, na roz-	díl od	roz-
Druhák4 [v]	dy i v Americe		a je
Druhák5 [v]	USA a	ukazuje to	takovou protivá-
Druhák6 [v]	to byla reakce na vystou-	pení Donalda Trum-	pa z paříž-

Tabulka 36: Sloveso *unterstreicht* – druhý ročník

Ačkoli byl smysl tohoto segmentu velmi obecný, pět studentů prvního ročníku ho zcela vynechalo. Možná právě proto, že neobsahoval žádnou zásadní informaci. Jeden proband anticipoval špatně, když použil zápor. Jeho sdělení sice v daném kontextu dávalo smysl, ale protiřečilo si s originálem.

	75 [04:59.1]	76 [05:02.4]	77 [05:04.5]	78 [05:05.7]
Original [v]	ungeachtet der Entscheidung von Präsident Trump,	aus dem Klimaabkommen von Paris	auszusteigen,	unterstreicht.
Prvák1 [v]	to vysvětlila.	Rozhodly se te-	dy jednat	nezávisle na tom,
Prvák2 [v]		Nicméně v	Ameri-	ce
Prvák3 [v]		Což je		
Prvák4 [v]	stanovila povinnost America's Pledge.		Prezident	Trump se rozhodl
Prvák5 [v]	určitým způsobem přijmout	velmi přátelsky.		
Prvák6 [v]	- význam tedy	klimatické	ochrany	ve Spojených státech není

Tabulka 37: Sloveso *unterstreicht* – první ročník

5.9.18 Sloveso *bietet*

Osmnácté sloveso – že transformace na nízkouhlíkové hospodářství *nabízí* příležitost k růstu – bylo přiřazeno k anticipaci vyvolané vědomostmi tlumočnicka.

Ve skupině A bylo anticipováno ve dvou případech, v jednom přibližně (*má velký potenciál*) a v jednom za užití zástupného slova (*je důležité snažit se*). Zbývající čtyři studenti neanticipovali, jeden tento významový úsek zcela vynechal. Vzhledem k délce

a obtížnosti předchozí věty není překvapivé, že zde již většina tlumočnicků neměla na anticipaci kapacitu, případně čas.

	80 [05:113]	81 [05:199]
Original [v]	dass die Transformation hin zu einer emissionsarmen Wirtschaftsweise große Wachstumschancen für die ganze Welt	bietet.
Druhák1 [v]	bude respektovat dohodu z Paříže.	
Druhák2 [v]	se stále snaží dosáhnout společných cílů. Proto také	je důle-
Druhák3 [v]	Také to ukazuje přesvědčení, že změna k nízkouhlíkovému hospodářství	má vel-
Druhák4 [v]	našich dohod. To nás také vede k to-	mu, že
Druhák5 [v]	klimatické dohody. Ukazuje se, že transformace k nízkouhlíkovému hospodářství	mů-
Druhák6 [v]	to dohodu popřel. Omlouvám se, toto vystoupení popřel.	

Tabulka 38: Sloveso *bietet* – druhý ročník

Velmi podobných výsledků dosáhla také skupina B, kde také jeden proband anticipoval přibližně (*má velké šance*) a jeden použil zástupné slovo (*je zde tedy transformace*). Zbytek neanticipoval, ale také se pokusil myšlenku nějakým způsobem převést.

	80 [05:113]	81 [05:199]
Original [v]	dass die Transformation hin zu einer emissionsarmen Wirtschaftsweise große Wachstumschancen für die ganze Welt	bietet.
Prvák1 [v]	pít z pařížské dohody. To zajistí, že transformace k emisně nízkouhlíkovému	
Prvák2 [v]	toupit z pařížské klimatické dohody. Proto přechod na	nízkouhlíkové
Prvák3 [v]	prezidenta Trumpa, který se rozhodl vystoupit z pařížské klimatické dohody.	
Prvák4 [v]	tky.	
Prvák5 [v]	se děje i z přesvědčení, že transformace má	vel-
Prvák6 [v]	dobré, že to dělají. Pak je zde tedy transformace	

Tabulka 39: Sloveso *bietet* – první ročník

U obou studentů, kteří použili zástupné slovo, by bylo vhodné (kdyby k tomu měli čas a kapacitu) následně význam úseku konkretizovat, což se nestalo.

5.9.19 Sloveso *geworden sind*

V devatenáctém zkoumaném úseku řečnice uvádí, že *se* v Německu obnovitelné energie *staly* již nejsilnějším pilířem energetiky. Jedná se o anticipaci vyvolanou syntaktickými stimuly, jelikož zde máme předložku *zur* a za ní stojí substantivum v singuláru.

Studenti druhého ročníku všichni bez výjimky anticipovali: dva přibližně, čtyři použili zástupné slovo a předjímání slovesa se vyhnuli. Tlumočnický anticipující přibližně vedla předložka *zur* k prognóze slovesa *gehört* (*patří*), které se s ní také pojí. Výsledkem však

bylo sdělení, že jsou obnovitelné energie pouze jedním z nejdůležitějších zdrojů, čímž došlo k významovému posunu.

	85 [05:41.8]	86 [05:44.8]	87 [05:48.0]
Original [v]	dass in Deutschland erneuerbare Energien	bereits zur stärksten Säule der Energieversorgung	geworden sind
Druhák1 [v]	gicky. A já vám mohu říci, že v Něme-	cku už nyní pat-	ří obnovi-
Druhák2 [v]	důležitější. Říkám vám,	že v Německu stále posilu-	jí obnovitel-
Druhák3 [v]	dále tím víc. Chtěla bych vám také říci,	že v Německu je obnovitelná energie	už
Druhák4 [v]	Já vám mohu říci, že v Německu	jsou obnovitelné energie jed-	ním z nejdůle-
Druhák5 [v]	tržích. Já bych vám	mohu říci, že v Německu jsou	obnovitelné
Druhák6 [v]	ležitosti. Chtěla bych	říci, že v Německu patří obnovitel-	né ener-

Tabulka 40: Sloveso *geworden sind* – druhý ročník

V prvním ročníku anticipoval jeden student užitím zástupného slova. Pouze jeden z tlumočnicků, kteří neanticipovali, úsek vynechal.

	85 [05:41.8]	86 [05:44.8]	87 [05:48.0]
Original [v]	dass in Deutschland erneuerbare Energien	bereits zur stärksten Säule der Energieversorgung	geworden sind
Prvák1 [v]	těchto konferencích	v celém světě. Ráda bych řekla, že	
Prvák2 [v]	tázky, které jsou čím dál tím více zásadní.	V Německu	
Prvák3 [v]	bude v budoucnosti velice důležité.	Můžu vám říci, že	
Prvák4 [v]	po celém světě a podpoří to tedy ekono-	miku.	
Prvák5 [v]	káva stále na významu v celém světě.	V Německu jsou	obno-
Prvák6 [v]	energie a šetření energie tedy získávají na	trhu svůj prim.	

Tabulka 41: Sloveso *geworden sind* – první ročník

5.9.20 Sloveso *steigt*

V druhé části téže věty byla vysoká pravděpodobnost anticipace u ještě jednoho slovesa. A sice když řečnice uvádí, že relativně rychlým tempem *stoupá* podpora obnovitelných energií. Jedná se o anticipaci vyvolanou vědomostmi tlumočnicka.

Všech šest studentů druhého ročníku sloveso předjímalo. Ve čtyřech případech se jednalo o anticipaci přibližnou, zatímco student číslo 4 použil zástupné slovo a následně význam konkretizoval: ..., *že se to děje ve velmi rychlém tempu a je to velmi důležitá podpora obnovitelných zdrojů a roste popularita solárních zdrojů a tak dále.*

Anticipace číslo 3 byla označena za špatnou, protože tlumočnick vůbec nevyjádřil smysl originálu a zároveň z jeho tlumočení vyplývá, že se v Německu obnovitelné zdroje staly nejdůležitějším pilířem energetiky rychle.

	89 [05:50.9]	90 [05:56.6]	91 [06:00.1]
Original [v]	dass in einem relativ schnellen Tempo die Unterstützung für erneuerbare Energien	wie zum Beispiel Solarenergie oder Windenergie weiter	steigt.
Druhák1 [v]	k základním pilířům energetického hospodářství. A rychlým tempem	budeme podporovat další obno-	vitelné
Druhák2 [v]	a zažijeme to, jak bude	obnovitelná energie podporována –	její rozvoj
Druhák3 [v]	řem k získávání energií. A to se udělo všechno v docela rychlém tempu,	díky podpoře	díky podpoře
Druhák4 [v]	dářství a zažíváme, že se to děje ve velmi rychlém tempu	a je to velmi důležitá podpora	obnovitelných
Druhák5 [v]	energetiky. Jsme svědky toho, že docela rychle	získáváme podporu pro obnovitelnou energii	jako
Druhák6 [v]	pilířům a nyní vidíme, že jsou tyto ener-	gie podporovány stále více. Podporuje	se nap-

Tabulka 42: Sloveso *steigt* – druhý ročník

V prvním ročníku sloveso prognózovalo pět probandů. Ve dvou případech se jednalo o přibližnou anticipaci, studenti číslo 1 a 6 použili zástupné slovo. Student číslo 6 následně význam konkretizoval, i když ne bez významového posunu (*Jsou to třeba solární nebo větrné elektrárny, které by měly růst.*).

Jako špatná anticipace byl označen převod probanda číslo 4 (*A proběhlo to tedy opravdu rychle.*). Jelikož z příslovečného určení času učinil samostatnou větu v minulém čase, chápal by z jeho tlumočení cílový posluchač, že odkazuje na rychlost, s níž se v Německu obnovitelné zdroje staly nejsilnějším pilířem energetiky. V následující větě student správně převádí zbytek sdělení (*A zdroje solární energie anebo větrné energie se pořád ještě jejich počet zvětšuje.*).

Student, který neanticipoval, následně významový úsek přetlumočil.

	89 [05:50.9]	90 [05:56.6]	91 [06:00.1]
Original [v]	dass in einem relativ schnellen Tempo die Unterstützung für erneuerbare Energien	wie zum Beispiel Solarenergie oder Windenergie weiter	steigt.
Prvák1 [v]	by měly být to nejdůležitější, z čeho čerpáme.	Jsou to třeba	solární
Prvák2 [v]	část energie energií obnovitelnou.	A čím dál tím více podporuje-	me
Prvák3 [v]	gie se staly v Německu jedním z nejdůležitějších zdrojů.	Na-	příklad
Prvák4 [v]	udržitelné zdroje energie staly nejsilnějším pilířem zdrojů energie.	A proběhlo to tedy opravdu rych-	le.
Prvák5 [v]	le na vzestupu, a to	velmi rychlým tempem, se rozvíjí.	
Prvák6 [v]	Obnovitelné zdroje energie jsou v Německu nyní rostoucím trendem.	A je důležité te-	dy tyto druhy

Tabulka 43: Sloveso *steigt* – první ročník

5.9.21 Sloveso *zugutekommen*

V jednadvacáté zkoumané části zaznívá, že by měly inovační příležitosti *prospět* všem zemím světa. Vzhledem k předmětu v dativu jsme tuto pasáž označili jako anticipaci vyvolanou syntaktickými stimuly.

Ze skupiny A anticipovalo pět studentů, a sice za užití zástupného slova. Ve třech případech tlumočníci po užití zástupného slova významový úsek dodatečně upřesnili. Jeden člověk neanticipoval, ale významový úsek také převedl.

	92 [06:00.8]	93 [06:08.3]	94 [06:10.5]
Original [v]	Die Innovationschancen sollen selbstverständlich möglichst allen Ländern auf der Welt,	gerade auch den ärmeren,	zugutekommen.
Druhák1 [v]	energie jako třeba větrnou. Šance na inovaci	mají být na všech –	ve
Druhák2 [v]	bude podporován velmi rychle. Týká se to například solární energie. Šance na inovaci jsou samozřejmě	možné ve všech zemích	světa.
Druhák3 [v]	obnovitelných energií jako například slunečné energie.	Stejně šance by ale měly mít všechny země sv-	ta, hlavně ta-
Druhák4 [v]	zdrojů a roste popularita solární energie a tak dále.	To by tedy mělo být k dispozici všem	
Druhák5 [v]	třeba solární nebo větrnou energii. Podpora vůči těmto energiím roste.	Opatření	
Druhák6 [v]	příklad solární či větrná energie. Inovační šance by měly být	dostupné všem	

Tabulka 44: Sloveso *zugutekommen* – druhý ročník

Ve skupině B anticipovali tři studenti – použili zástupné slovo. Tlumočník číslo 5 následně sloveso upřesnil (*by měly být stejné na celém světě a měly by přispět každému*). Tři studenti neanticipovali, ale dva významový úsek převedli.

	92 [06:00.8]	93 [06:08.3]	94 [06:10.5]
Original [v]	Die Innovationschancen sollen selbstverständlich möglichst allen Ländern auf der Welt,	gerade auch den ärmeren,	zugutekommen.
Prvák1 [v]	nebo větrné elektrárny, které by měly růst.	Tyto možnosti by měly být -	
Prvák2 [v]	obnovitelnou energii, jako je například solární energie nebo větrná energie.		
Prvák3 [v]	používání solární energie stále stoupá.	Tato ino-	vativní
Prvák4 [v]	A zdroje solární energie anebo větrné energie se pořád ještě jejich počet	zvětšuje.	
Prvák5 [v]	Inovační šance	by měly být	stejně
Prvák6 [v]	energie jako solární energii tedy podporovat. Inovační šance	by měly být nasazený	v každé

Tabulka 45: Sloveso *zugutekommen* – první ročník

5.9.22 Sloveso *unterstützen*

Následující zkoumané sloveso opět představuje přívlastek – Německo si stojí za svým příslibem *podporovat* rozvojové země ročně částkou 100 miliard dolarů. Jednalo se o anticipaci vyvolanou syntaktickými stimuly, konkrétně substantivem *rozvojové země* v akuzativu a uvedenou peněžní částkou následující předložku *mit*.

Ve druhém ročníku anticipovalo pět studentů: dva správně a tři přibližně. Jeden student neanticipoval, ale následně úsek převedl.

	96 [06:18.5]	97 [06:25.7]	98 [06:29.1]
Original [v]	Entwicklungsländer ab 2020 jährlich mit 100 Milliarden US-Dollar	an öffentlichem und privatem Kapital	zu unterstützen.
Druhák1 [v]	vinutými zeměmi před cílem od roku 20-	20 přispět roz-	vojovým
Druhák2 [v]	patří Německo k rozvinutým zemím.		A Německo se
Druhák3 [v]	rozvinutými zeměmi snaží, aby od roku 2020 rozvojové	země dostávaly ročně	100
Druhák4 [v]	s- podářískými zeměmi pro to, aby se do roku 2020	zásobovaly skoro 2	miliardami
Druhák5 [v]	další industriální země je pro to, aby rozvíjející se	země ročně dostávaly 100 milionů	dolarů od
Druhák6 [v]	tedy slíbilo od roku 2020 pomo-	ci 100 miliardy	eur

Tabulka 46: Sloveso *unterstützen* – druhý ročník

V prvním ročníku anticipovali tři probandi: dva správně a jeden přibližně. Tři studenti neanticipovali, ale úsek byl posléze přetlumočen.

	96 [06:18.5]	97 [06:25.7]	98 [06:29.1]
Original [v]	Entwicklungsländer ab 2020 jährlich mit 100 Milliarden US-Dollar	an öffentlichem und privatem Kapital	zu unterstützen.
Prvák1 [v]	Pařížská dohoda se také rozhodla, že od roku 2020	by každý rok 1 mili-	ardou
Prvák2 [v]	ších zemích světa je toto poněkud problematické. Od roku 2020	bychom	měli
Prvák3 [v]	země světa.		
Prvák4 [v]	ostatními rozvinutými zeměmi	se snaží podporovat rozvojové země	
Prvák5 [v]	Rozvojové země by do roku	2020 měly být dotovány mili-	onem ame-
Prvák6 [v]	Německo s dalšími vyspělými zeměmi, tedy pomoci rozvojovým	zemím více než miliardou dolarů	

Tabulka 47: Sloveso *unterstützen* – první ročník

5.9.23 Sloveso *vorgesehen haben*

Řečnice navazuje na předchozí sdělení a praví, že příslib finančně podporovat rozvojové země je důvodem, proč v Německu *naplánovali* do roku 2020 zdvojnásobení veřejných prostředků na ochranu klimatu. Anticipace byla vyvolána vědomostmi tlumočnicka, jelikož německá vláda dlouhodobě financování ochrany klimatu zintenzivňuje.

Ve skupině A sloveso prognózovalo pět studentů, dva z nich přibližně. Tři použili zástupné slovo, a sice *máme* a *nacházíme se*. Student, který na sloveso čekal, ho nakonec přetlumočil také.

	100 [06:33.3]	101 [06:40.3]
Original [v]	warum wir in Deutschland eine Verdoppelung der öffentlichen Klimafinanzierung bis 2020	vorgesehen haben.
Druhák1 [v]	To je také důvod, proč v Německu máme zdvojnásobení fi-	nancování
Druhák2 [v]	2020 ročně částkou 100 miliard dolarů. A proto bychom v Německu měli	do roku
Druhák3 [v]	ru. Také je to důvodem pro to, že v Německu máme zdvojení	ve-
Druhák4 [v]	je také důvod k tomu, proč se v Německu nacházíme ve	dva-
Druhák5 [v]	kromě i veřejný kapitál. Proto také v Německu se zasazujeme	o zdvojnásobení
Druhák6 [v]	Toto bude pomoc pro rozvojové státy a do roku	20-

Tabulka 48: Sloveso *vorgesehen hat* – druhý ročník

Ve skupině B anticipovali tři probandi. Jako přibližnou anticipace jsme označili případy 2 a 6, kde probandi úspěšně vyjádřili myšlenku, že mluvčí do budoucna očekává dvakrát větší náklady na ochranu klimatu. Proband 5 použil sloveso *máme*, které zde zní velmi neurčitě, proto jsme ho kategorizovali jako zástupné slovo. Tři studenti neanticipovali, ale dva úsek přetlumočili.

	100 [06:33.3]	101 [06:40.3]
Original [v]	warum wir in Deutschland eine Verdoppelung der öffentlichen Klimafinanzierung bis 2020	vorgesehen haben.
Prvák1 [v]	podpořila tyto země, co se týče rozvojových - obnovitelných energií.	
Prvák2 [v]	miliardou amerických dolarů. Proto musíme dvoj-	násobit
Prvák3 [v]	země by měly být podpořeni a financování kapitálem.	
Prvák4 [v]	I to-	to je důvodem,
Prvák5 [v]	To je také důvod pro to, proč máme v Německu zdvojení	finan-
Prvák6 [v]	poruje. A to je důvod také pro to, proč Německo zvýšilo	dvojnásobně

Tabulka 49: Sloveso *vorgesehen hat* – první ročník

5.9.24 Sloveso *eingeladen hat*

Ve čtyřicetáté analyzované části mluvčí oceňuje, že prezident Macron spolu s dalšími významnými činiteli *pozval* na summit o financování ochrany klimatu. Jedná se o anticipaci vyvolanou syntaktickými stimuly, konkrétně jde o předmět následující předložku *zu*. Ze syntaktického hlediska je však pro posluchače zároveň matoucí, že sdělení postrádá bezpředložkový předmět v akuzativu, což je u slovesa *einladen* stejně jako u českého *pozvat* neobvyklé. Zřejmě proto si zde mnoho probandů vypomohlo zástupným slovem a anticipaci se vyhnulo.

V této větě si někteří studenti neuvědomili, že je 12. prosinec v době projevu v budoucnu. Předpokládáme, že to by se v reálné situaci nestalo, a proto jsme zde nepovažovali užití minulého času za chybu.

Z pěti anticipací tak byla ve skupině A jedna přibližná a ve třech případech bylo užito zástupné slovo. Jednu anticipaci jsme označili za špatnou, jelikož podle tlumočnicka řečnice oceňuje, že prezident Macron s pozváním souhlasil, což nedává smysl, když byl jedním z iniciátorů tohoto pozvání. Jeden student neanticipoval, ale úsek převedl.

	108 [07:18.6]
Original [v]	dass Staatspräsident Macron gemeinsam mit dem UN-Generalsekretär und dem Präsidenten der Weltbank
Druhák1 [v]	proto mohu jenom uvítat, že prezident Macron společně s generálním tajemníkem OSN
Druhák2 [v]	se zde měli snažit a posílit tuto snahu. Prezident Macron s gene-
Druhák3 [v]	rovat. Proto můžu pouze uvítat, že francouzský prezident Emanuel Macron společně s generálním tajemní-
Druhák4 [v]	tuto roli měly pouze podporovat, a proto já jsem velmi ráda, že prezident Macron a
Druhák5 [v]	Proto vítám, že francouzský prezident Emanuel Macron spolu s generálním tajemníkem OS-
Druhák6 [v]	měli podpořit, a proto vítám, že prezident Macron společně s generálním tajemníkem OS-

	109 [07:26.5]	110 [07:33.5]
Original [v]	k zu einem Gipfel mit dem Schwerpunkt Klimafinanzierung in Paris am 12. Dezember	eingeladen hat.
Druhák1 [v]	a předsedou Světové banky řešili v Paříži	12.
Druhák2 [v]	rálním tajemníkem OSN se na summitu budou ba-	vit
Druhák3 [v]	ni- kem OSN a předsedou rozvojové banky se snaží podporovat v Paříži –	
Druhák4 [v]	prezident rozvojové banky a generální tajemník souhlasili	12.
Druhák5 [v]	N a prezidentem Světové banky zorganizovali summit v Paříži,	a
Druhák6 [v]	N a prezidentem světové banky	bude

Tabulka 50: Sloveso *eingeladen hat* – druhý ročník

Ve skupině B došlo ke třem přibližným anticipacím a jednomu užití zástupného slova. Dva studenti neanticipovali, ale v jejich tlumočení úsek zazněl.

	108 [07:18.6]
Original [v]	dass Staatspräsident Macron gemeinsam mit dem UN-Generalsekretär und dem Präsidenten der Weltbank
Prvák1 [v]	podpořit, a proto uvítám, že francouzský prezident Macron
Prvák2 [v]	co nejlépe posilovat. Francouzský prezident Emanuel Macron
Prvák3 [v]	vitelných zdrojů je velice významná a my bychom ji chtěli jediné podpořit.
Prvák4 [v]	roli měli posilovat. Prezident Macron společně s generál-
Prvák5 [v]	roli podpořit v tomto ohledu. Francouzský prezident Macron
Prvák6 [v]	svoji roli zásadně zvýšit. Například francouzský prezident Macron

	109 [07:26.5]	110 [07:33.5]
Original [v]	zu einem Gipfel mit dem Schwerpunkt Klimafinanzierung in Paris am 12. Dezember	eingeladen hat.
Prvák1 [v]	společně s prezidentem Světové banky se rozhodli	
Prvák2 [v]	a tajem- a generální tajemník OSN se	12.
Prvák3 [v]	A tak se prezident Macron	
Prvák4 [v]	ním tajemníkem a společně se Světovou bankou uskuteč-	nili summit.
Prvák5 [v]	s generálním tajemníkem OSN se set-	kali
Prvák6 [v]	společně se šéfem Světové banky konají	

Tabulka 51: Sloveso *eingeladen hat* – první ročník

5.9.25 Sloveso *darstellt*

Den konání summitu dle řečnice *představuje* pro ochranu klimatu magické datum. Tuto anticipaci jsme zařadili jako vyvolanou vědomostmi tlumočníka.

Ve skupině A anticipovali čtyři studenti správně, dva sloveso přetlumočili až po jeho zaznění.

	111 [07:34.5]	112 [07:36.9]	113 [07:44.0]
Original [v]	Wir alle wissen,	dass der 12. Dezember für Paris und den Klimaschutz ein ganz spezielles, magisches Datum	darstellt.
Druhák1 [v]	prosinec	tohoto roku právě tyto otázky. Víme, že 12. prosinec v Paříži byl -	bylo
Druhák2 [v]	12. pro-	since v Paříži a budou mluvit o financování ochrany klimatu.	
Druhák3 [v]	se snaží podporovat	ochranu klima a že se setkali v Paříži 12. prosince 2017. Vidíme, že	
Druhák4 [v]	pro-	since s pozváním. 12. prosinec je pro Paříž a pro	klima
Druhák5 [v]	to 12. prosince.	Tam vlastně zajistili toto pozvání. Víme, že 12. prosinec je pro Paříž a ochranu život-	ního prostředí
Druhák6 [v]	jednat	12.12. o klimatu a pařížské klimatické dohodě. Víme, že	je to

Tabulka 52: Sloveso *darstellt* – druhý ročník

Ačkoli byla tato věta celkem jednoduchá, ve skupině B anticipoval pouze jeden proband, a to správně. Dva tlumočníci tuto část zcela vynechali. Domníváme se, že studenty předchozí úsek natolik vyčerpal, že již na další anticipaci neměli kapacitu.

	111 [07:34.5]	112 [07:36.9]	113 [07:44.0]
Original [v]	Wir alle wissen,	dass der 12. Dezember für Paris und den Klimaschutz ein ganz spezielles, magisches Datum	darstellt.
Prvák1 [v]	12.	prosinec - se rozhodli sejt se a diskutovat o tom.	
Prvák2 [v]		prosinec sejdou v Paříži. 12. prosinec je pro Paříž	a pro
Prvák3 [v]	12. - tak	prezident Macron pozval 12. prosince k setkání,	
Prvák4 [v]		Summit ohledně klimatických změn. A to sledávám za velmi kladné.	
Prvák5 [v]	- byli pozváni	19. prosince na debatu ohledně tohoto problému.	
Prvák6 [v]	26. prosince	konferenci právě na toto téma.	

Tabulka 53: Sloveso *darstellt* – první ročník

5.9.26 Sloveso (*zur Verfügung*) *gestellt*

Dalším případem očekávané anticipace je verbonominální vazba – na podporu rozvojových zemí *dalo* Německo v roce 2016 *k dispozici* 1,4 miliardy eur. Jedná se o anticipaci vyvolanou kolokacemi.

Mezi studenty druhého ročníku anticipovali dva přibližně. Zbytek skupiny sloveso neprognózoval, ale všichni ho přetlumočili.

	117 [08:07.1]	118 [08:14.0]
Original [v]	hat Deutschland im Jahr 2016 1,4 Milliarden Euro zur Verfügung	gestellt.
Druhák1 [v]	aby se mohly přizpůsobit dopadům globálního oteplování.	Na to
Druhák2 [v]	Jde o to, že se musíme přizpůsobit změnám klimatu.	A
Druhák3 [v]	My se už nemůžeme přizpůsobovat, a proto Německo v roce 2016	
Druhák4 [v]	Abychom se mohli přizpůsobovat klimatickým změnám, tak se v roce 2016	daly do
Druhák5 [v]	nejvíce důsledky klimatu. Tento cíl už jsme si stanovili v roce	2016
Druhák6 [v]	rozvojové země, a proto v roce 2016 investo-	valo Německo

Tabulka 54: Sloveso (*zur Verfügung*) *gestellt* – druhý ročník

Mezi studenty prvního ročníku došlo k jedné přibližné anticipaci. Ostatní tlumočníci neanticipovali a dva úsek zcela vynechali.

	117 [08:07.1]	118 [08:14.0]
Original [v]	hat Deutschland im Jahr 2016 1,4 Milliarden Euro zur Verfügung	gestellt.
Prvák1 [v]	V roce 2016	
Prvák2 [v]	zamezili ještě dalším klimatickým změnám, vyčle-	nílo
Prvák3 [v]	rozvojové země,	
Prvák4 [v]	Kromě toho jde také o návrhy, jak se můžeme přizpůsobit klimatic-	kým
Prvák5 [v]	Německo v roce 2016	
Prvák6 [v]	Je důležité si klást otázku, jestli se můžeme adaptovat na tyto změny.	

Tabulka 55: Sloveso (*zur Verfügung*) *gestellt* – první ročník

5.9.27 Sloveso *helfen können*

V sedmadvacátém zkoumaném úseku řečnice slibuje, že Německo přispěje ještě další částkou, aby *mohlo pomoci* méně rozvinutým zemím. Jedná se o anticipaci vyvolanou syntaktickými stimuly. Sloveso indikují oba předměty, jeden v dativu a druhý s předložkou *bei*.

Tři studenti druhého ročníku zde správně anticipovali. Ostatní zkoumaný úsek přetlumočili také, ale až po zaznění slovesa.

	120 [08:22.3]	121 [08:29.9]
Original [v]	damit wir den am wenigsten entwickelten Ländern, vor allem Ländern in Afrika, bei dieser schwierigen Aufgabe	helfen können.
Druhák1 [v]	lionů euro na adaptační fond, abychom těm nejméně rozvinutým zemím, zejména v Africe, mohli	pomoci
Druhák2 [v]	a dále bude investovat dalších 100 miliard dolarů do	rozvojových ze-
Druhák3 [v]	dáváme dalších 100 milionů eur na adaptační fond, hlavně	zemím v Af-
Druhák4 [v]	100 milionů euro do fondů, abychom mohli pomoci zemím například v Africe	a moh-
Druhák5 [v]	právě na adaptační fond, abychom mohli těm nejméně rozvinutým zemím, především v Africe,	pomoci
Druhák6 [v]	tisíc eur k přizpůsobení špatně rozvinutých, například afri-	kých, zemí,

Tabulka 56: Sloveso *helfen können* – druhý ročník

V ročníku prvním správně anticipovali dva probandi. Ostatní sloveso neprognózovali a dva úsek zcela vynechali.

	120 [08:22.3]	121 [08:29.9]
Original [v]	damit wir den am wenigsten entwickelten Ländern, vor allem Ländern in Afrika, bei dieser schwierigen Aufgabe	helfen können.
Prvák1 [v]	milionů euro investovat a další -	další
Prvák2 [v]	Dalších 100 milionů vyčlenilo Německo pro adaptační fond,	který pomůže
Prvák3 [v]	právě obnovitelné energie.	
Prvák4 [v]	Německo bude finančně podporovat	tyto cíle
Prvák5 [v]	ti životního prostředí. Měli bychom dávat i pozor na to, abychom nejméně	rozvinutých
Prvák6 [v]	A tento-ty adaptační fondy mají sloužit k tomu, aby	ulehčily

Tabulka 57: Sloveso *helfen können* – první ročník

5.9.28 Sloveso *gegründet haben*

Řečnice následně vyzdvihuje, že Německo společně se Světovou bankou *založilo* globální partnerství pro pomoc rozvojovým zemím. Jedná se o anticipaci vyvolanou kolokací.

Všichni účastníci ve skupině A zde anticipovali: tři správně, jeden přibližně, jeden použil zástupné slovo (*tady máme globální partnerství*) a jeden anticipoval špatně. V případě špatné anticipace u převodu číslo 2 zřejmě student neslyšel nebo nepochopil originál, protože došlo k příliš velkému významovému posunu, aby mohla být anticipace pokládána za úspěšnou.

	123 [08:34.7]
Original [v]	dass wir gestern mit der Weltbank eine globale Partnerschaft für Klimarisikoversicherungen in Entwicklungsländern als eine gemeinsame Initiative der G20
Druhák1 [v]	těší mě, že včera jsme se Světovou bankou uzavřeli globální partnerství pro pomoc rozvojových – pro rozvojové země
Druhák2 [v]	zlepšena ochrana životního prostředí a změny klimatu. Jsem ráda, že banky se dnes také účastní a
Druhák3 [v]	né dámy, vážení pánové, těší mě, že díky hostům z rozvojové banky tady máme globální partnerství a že můžeme rozvíjet
Druhák4 [v]	Dámy a pánové, jsem velmi ráda, že jsme včera uzavřeli smlouvu s rozvojovou bankou v rámci rozvojových zemí,
Druhák5 [v]	Dámy a pánové, jsem velmi ráda, že jsme včera společně s rozvojovou – Světovou bankou uzavřeli globální partnerství pro pojištění proti
Druhák6 [v]	se klimatické změně. Dámy a pánové, jsem ráda, že včera jsme zajistili partnerství a společné ini-

	124 [08:46.4]	125 [08:49.7]
Original [v]	und der vom Klimawandel besonders betroffenen Länder	gegründet haben.
Druhák1 [v]		
Druhák2 [v]	pomohou nám dnes na konferenci	získat no-
Druhák3 [v]	společně investice v rámci G20. A	také
Druhák4 [v]	a je to v rámci akčního plánu skupiny	G20
Druhák5 [v]	klimatickým rizikům. Je to společná iniciativa G20	a
Druhák6 [v]	ciativy	v pomo-

Tabulka 58: Sloveso *gegründet haben* – druhý ročník

I u skupiny B byla míra anticipace vysoká. Ve třech případech se jednalo o anticipaci správnou, v jednom o přibližnou a v jednom o užití zástupného slova (*máme partnerství*). Jeden student neanticipoval, ale významový úsek v jeho tlumočení také zazněl.

	123 [08:34.7]
Original [v]	dass wir gestern mit der Weltbank eine globale Partnerschaft für Klimarisikoversicherungen in Entwicklungsländern als eine gemeinsame Initiative der G20
Prvák1 [v]	rozvíjejícím se ekonomikám. Mám radost, že máme partnerství s OSN - globální partnerství pro pojištění proti klimatickým
Prvák2 [v]	pět k ochraně klimatu. Dámy a pánové, těší mě, že jsme včera se Světovou bankou
Prvák3 [v]	chtějí pomoci zemím jako například v Africe, aby se taky mohly zapojit.
Prvák4 [v]	Vážené dámy a pánové, moc mě těší, že jsme se Světovou bankou včera vytvořili globální partner-
Prvák5 [v]	my. Vážené dámy, vážené pánové, velmi mě těší, že rozvíjíme globální partnerství o - jako společnou ini-
Prvák6 [v]	Dámy a pánové, velice mě těší, že jsme tedy uzavřeli globální partnerství k prevenci klimatických

	124 [08:46.4]	125 [08:49.7]
Original [v]	und der vom Klimawandel besonders betroffenen Länder	gegründet haben.
Prvák1 [v]	rizikům, což je iniciativa G20 -	G20.
Prvák2 [v]	vytvořili společnou inici-	ativu G20.
Prvák3 [v]	Dámy a pánové, těší mě,	
Prvák4 [v]	ství pro pojištění proti klimatickým rizikům jakožto	iniciativu
Prvák5 [v]	ciativu G20, kde	kli-
Prvák6 [v]	změn	a

Tabulka 59: Sloveso *gegründet haben* – první ročník

5.9.29 Sloveso *angewachsen ist*

Dobrou zprávou je, že *se* již partnerství *Nationally Determined Contributions* rozrostlo na více než sto členů. Jednalo se o anticipaci vyvolanou syntaktickými stimuly, sloveso bylo možné předjímat díky předložce *auf* následované počty členů. Pojem *Nationally Determined Contributions* byl vysvětlen v glosáři, abychom studentům usnadnili pochopení originálu.

Všech šest studentů druhého ročníku zde anticipovalo, pět přibližně a jeden pomocí zástupného slova (*je podporováno*).

	127 [08:53.9]
Original [v]	dass die von Marokko und Deutschland initiierte „Nationally Determined Contributions“-Partnerschaft
Druhák1 [v]	těmto zemím. Dobrá zpráva je také, že Maroko a Německo iniciovaly
Druhák2 [v]	dobré, že-
Druhák3 [v]	země, které jsou obzvlášť postižené. Také je dobrou zprávou, že v Maroku Německo inicio-
Druhák4 [v]	valy smlouvu. Dobrou zprávou je také to, že Maroko a Německo, které ini-
Druhák5 [v]	postíženy nejvíce. Dobrou zprávou je, že partnerství Nationally determined contributions, které
Druhák6 [v]	týká, které jsou klimatickou změnou především ohrožené. Nationally determined

	128 [09:01.6]	129 [09:11.6]
Original [v]	mittlerweile auf 70 Entwicklungs- und Schwellenländer, 17 Industrieländer sowie 20 internationale Organisationen	angewachsen ist.
Druhák1 [v]	partnerství Nationally determined contributions, které má pomáhat rozvíjejícím se – do něhož se zapojily rozvíjející se ekonomiky	a 20 mezi-
Druhák2 [v]	že partnerství Nationally determined contributions je podporováno Německem, Marokem	a 17
Druhák3 [v]	valo partnerství Nationally determined contributions, kam patří také rozvojové země,	17 průmyslo-
Druhák4 [v]	ciovalo partnerství Nationally determined contributions, se rozprostírá na zhruba 70 zemích	a z 20
Druhák5 [v]	organizuje Německo a Maroko, nyní se už vztahuje na 70 rozvojových zemí, 20 mezi-	národních organizací
Druhák6 [v]	contributions, to je partnerství iniciované Marokem a cílí na 70	rozvojových a

Tabulka 60: Sloveso *angewachsen ist* – druhý ročník

V prvním ročníku anticipoval jeden student přibližně, zatímco dva použili zástupné slovo (*se rozhodlo podpořit, je Německem podporováno*). Tři studenti neanticipovali a tato část v jejich tlumočení vůbec nezazněla.

	127 [08:53.9]
Original [v]	dass die von Marokko und Deutschland initiierte „Nationally Determined Contributions“-Partnerschaft
Prvák1 [v]	vytvořili. Dobrou zprávou je také, že v Maroku vytvořená -
Prvák2 [v]	A další dobrou zprávou je, že
Prvák3 [v]	že se zde setkáváme a tuto situaci řešíme. Dobrou zprávou je, že -
Prvák4 [v]	Další dobrou zprávou je, že tak zvaná Nationally
Prvák5 [v]	velmi významné. V Na-
Prvák6 [v]	vice zasaženy. Dobrá zpráva je ta, že například Maroko zde v Německu iniciuje

	128 [09:01.6]	129 [09:11.6]
Original [v]	mittlerweile auf 70 Entwicklungs- und Schwellenländer, 17 Industrieländer sowie 20 internationale Organisationen	angewachsen ist.
Prvák1 [v]	vytvořené partnerství Nationally determined contributions se rozhodlo 17 - se rozhodlo	podpořit
Prvák2 [v]	v Německu byla iniciována Nationally determined contributions-Partnerschaft,	tedy partner-
Prvák3 [v]	že v Maroku bylo dohodnuto partnerství Nationally determined contributions.	
Prvák4 [v]	determined contribution, tedy partnerství mezi Německem a Marokem, nyní zahr-	nuje čím dál
Prvák5 [v]	nally determined contribution je Německem podporováno.	Stejně jako dal-
Prvák6 [v]	partnerství, tedy 50 rozvojových zemí, a	společně tedy se země-

Tabulka 61: Sloveso *angewachsen ist* – první ročník

5.9.30 Sloveso *wünschen*

V závěru projevu *přeje* řečnice všem, kdo se angažují za ochranu klimatu, odvahu a sílu. Tuto anticipaci jsme označili jako vyvolanou znalostí standardních situací, jelikož ke konci

projevu bude mluvčí nejspíše děkovat nebo přát účastníkům něco pozitivního. O poděkování zde jít nemůže kvůli bezpředložkovému předmětu v dativu.

Vzhledem k délce věty se rozhodli všichni studenti skupiny A pro anticipaci. Tři antipovali správně, přičemž nejdříve použili zástupné slovo (číslo 1 a 5 všem poděkovali; číslo 2 použil obecné *chtěla bych vám říci*) a následně ještě před zazněním v originálu sloveso upřesnili. Jeden tlumočník antipoval přibližně (*chtěla bych všem dodat*) a dva použili zástupné slovo – jeden všem poděkoval, načež sdělení po vyslyšení originálu konkretizoval, a jeden účastníky poprosil, aby se za ochranu klimatu zasazovali i nadále.

	133 [09:32.5]
Original [v]	Daher möchte ich allen, die sich für den Klimaschutz engagieren –
Druhák1 [v]	To nebude jednoduché, a proto chci poděkovat
Druhák2 [v]	Není to jednoduché. A proto
Druhák3 [v]	-nat. Nebude to jednoduché. A proto bych všem, kte-
Druhák4 [v]	lonit tedy k činům. Nebude to jednoduché, a proto
Druhák5 [v]	Nebude to jednoduché, a proto bych chtěla
Druhák6 [v]	mluvit. Nebude to jednoduché, a proto bych

	134 [09:37.3]
Original [v]	sei es, dass Sie als Vertretung Ihrer Staaten hier sind, sei es, dass Sie sich als Nichtregierungsorganisationen für dieses Ziel stark machen –,
Druhák1 [v]	všem, kteří se angažují pro ochranu životního prostředí, ať už jsou na úrovni států, ať už to jsou nevládní neziskové orga-
Druhák2 [v]	bych chtěla říci všem, kteří se snaží o ochranu klimatu, všem zástupcům států, ať už jsou to nevládní organizace,
Druhák3 [v]	ří se angažují pro ochranu klimatu, ať už to je v zastupitelství vlastní země, nebo jako nezisková nevládní organi-
Druhák4 [v]	chci poprosit, aby ti, kteří se zajímají o ochranu přírodního prostředí, a ti, kteří jsou zde tady
Druhák5 [v]	poděkovat všem, kteří se angažují pro ochranu klimatu, ať už jsou tady jako zástupci zemí, ať už jsou zástupci nevládních organiza-
Druhák6 [v]	chtěla ocenit všechny, kteří se angažují v ochraně klimatu, je jedno, jestli se

	135 [09:47.2]	136 [09:51.5]
Original [v]	guten Mut, guten Willen und viel Tatkraft	wünschen.
Druhák1 [v]	nizace, a přeji jim dobrou –	
Druhák2 [v]	nebo státní, chtěla bych všem dodat odvalu,	vůli
Druhák3 [v]	zace, přeji vám tedy dobrou	
Druhák4 [v]	ve vládních organizacích, ale také ti	privátní
Druhák5 [v]	cí. Přeji vám všem odvahu,	pevnou vůli
Druhák6 [v]	jedná o NGOs nebo	státní

Tabulka 62: Sloveso *wünschen* – druhý ročník

V prvním ročníku antipovalo pět studentů, všichni užitím zástupného slova pronesli něco velmi obecného a čtyři z nich po vyslyšení originálu ještě sloveso konkretizovali. Jeden tlumočník neantipoval, ale následně sloveso také převedl.

	133 [09:32.5]
Original [v]	Daher möchte ich allen, die sich für den Klimaschutz engagieren –
Prvák1 [v]	našim slovům a učinit něco. Všichni,
Prvák2 [v]	v jaké těžké situaci se nyní nacházíme. A pro-
Prvák3 [v]	také dělat nějaké činy. A tak bych
Prvák4 [v]	naše slova doprovodit činy.
Prvák5 [v]	držet a své sliby. A měli bychom je realizovat.
Prvák6 [v]	Nebude lehké se s tím vyrovnat. Nebude lehké na tom pracovat.

	134 [09:37.3]
Original [v]	sei es, dass Sie als Vertretung Ihrer Staaten hier sind, sei es, dass Sie sich als Nichtregierungsorganisationen für dieses Ziel stark machen –,
Prvák1 [v]	kterí se angažují pro životní prostředí, tak by je rád poprosil - poprosila, aby
Prvák2 [v]	to bych ráda poprosila ty, kteří se zabývají životním prostředím a jeho ochranou,
Prvák3 [v]	chtěla říci všem, kteří se zajímají o toto téma, že -
Prvák4 [v]	Všem, kteří se za klimatickou - za ochranu klimatu zasazují, ať už je to kdokoli,
Prvák5 [v]	Měli bychom se angažovat k ochraně životního prostředí
Prvák6 [v]	Ale pokud se budeme angažovat proti klimatické změně, tak můžeme

	135 [09:47.2]	136 [09:51.5]
Original [v]	guten Mut, guten Willen und viel Tatkraft	wünschen.
Prvák1 [v]	aby - aby - poprosila, aby	
Prvák2 [v]	aby	
Prvák3 [v]	že za to	
Prvák4 [v]	třeba neziskové organizace nebo jednotliví jedinci,	
Prvák5 [v]	a měli bychom mít	
Prvák6 [v]	tedy inspirovat a mobilizovat ostat-	ní

Tabulka 63: Sloveso *wünschen* – první ročník

6. Vyhodnocení a zodpovězení otázek

Když se podíváme níže na tabulku shrnující výsledky analýzy, je první otázka okamžitě zodpovězena.

Užívají studenti při simultánním tlumočení z němčiny do češtiny strategii anticipace, aby překonali syntaktické a strukturní rozdíly mezi jazyky? Ano, a to i méně zkušení studenti, kteří se simultánním tlumočením teprve začínají.

Pokud nebudeme užití zástupného slova považovat za anticipaci, dojdeme z tabulky níže k závěru, že studenti prvního ročníku anticipovali v 57 případech z celkových 180 zkoumaných segmentů. Ve druhém ročníku byl počet téměř dvakrát vyšší, a sice 106 ze 180.

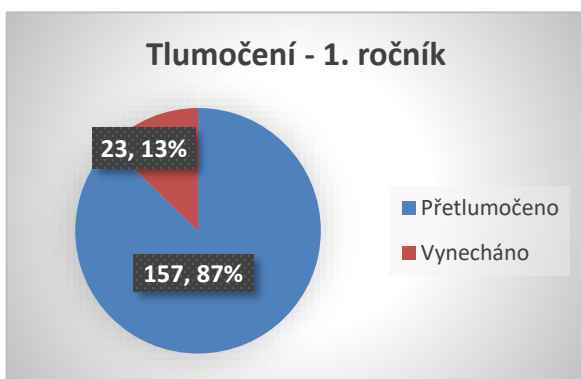
	První ročník	Druhý ročník
Správná anticipace	31	57
Přibližná anticipace	23	43
Zástupné slovo	23	29
Špatná anticipace	3	6
Žádná anticipace	100	45

Tabulka 64: Počet případů anticipace

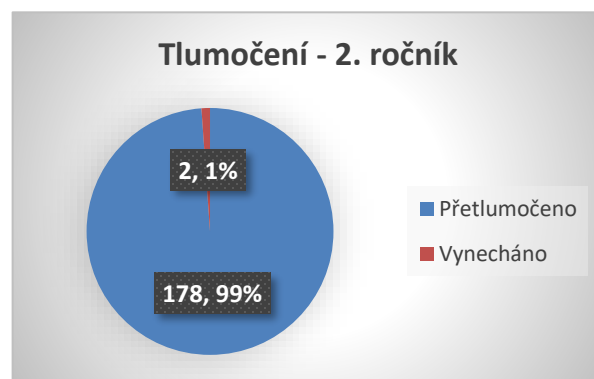
V jaké míře dochází k anticipaci v této jazykové kombinaci a jak se míra bude lišit u studentů tlumočení v prvním vs. druhém ročníku?

Jak se dalo očekávat, anticipovali zkušenější tlumočníci častěji, celkem u 75 % sledovaných případů, ale i studenti prvního ročníku si touto strategií často vypomáhali, a to ve 45 % sledovaných případů. Když nebudeme při hodnocení tlumočení dle vzoru Seebera (2001: 78) do anticipace započítávat užití zástupného slova, činí míra anticipace u studentů druhého ročníku 59 % a u studentů prvního ročníku 32 %, což stále ukazuje, že je anticipace již pro začínající tlumočnický velmi užitečným a často používaným nástrojem. Znamená to, že zkušenější tlumočníci anticipovali v průměru téměř 1,8 krát za minutu, zatímco nižší ročník anticipoval téměř 1 krát za minutu.

Výsledky kromě toho ukázaly, že se méně zkušení tlumočníci častěji uchýlovali k vynechání celého významového celku. Jak ale názorně ilustruje graf níže, v naprosté většině případů byl významový celek obsahující sledované sloveso nějakým způsobem převeden, a to u obou skupin. V prvním ročníku proběhl převod v 157 případech a v druhém ročníku ve 178 případech z celkových 180. To znamená, že mezi studenty druhého ročníku byla zkoumaná část textu vynechána pouze dvakrát. Jak již bylo zmíněno, nehodnotili jsme správnost ani úplnost tlumočnických výkonů. Úsek byl považován za přetlumočen, pokud se proband nějakým způsobem pokusil vystihnout jeho smysl.

Graf 1: Počet vynechaných segmentů v 1. ročníku

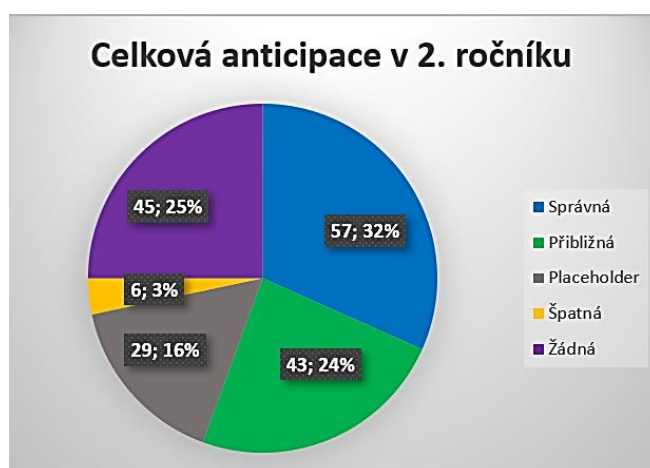

Graf 2: Počet vynechaných segmentů v 2. ročníku

6.1 Vyhodnocení přesnosti anticipace

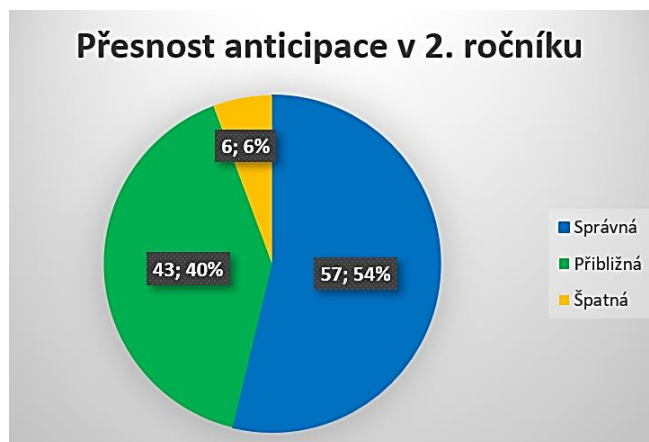
S jakou přesností studenti anticipují a jak se přesnost bude lišit u studentů tlumočení v prvním vs. druhém ročníku?

Jak je patrné z grafu níže, anticipovali studenti druhého ročníku sloveso ve většině zkoumaných segmentů. Téměř ve třetině případů (32 %) se jednalo o anticipaci správnou, tedy užití přesného ekvivalentu nebo synonyma výchozího sloveso. Skoro ve čtvrtině případů (24 %) anticipovali tlumočníci přibližně a v méně než šestině případů (16 %) použili zástupné slovo (*placeholder*). Ke špatné anticipaci došlo pouze ve 3 % případů, z čehož můžeme usuzovat, že tlumočníci v případě nejistoty spíše vyčkávají nebo použijí zástupné slovo s obecným významem, než aby riskovali, že budou prognózovat chybně.

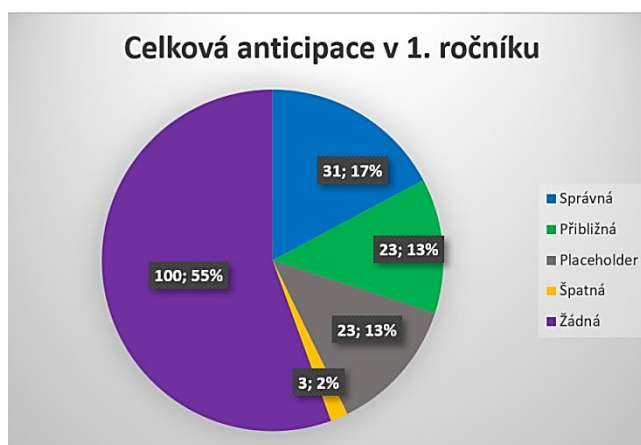
Graf 3: Celková anticipace v 2. ročníku

Níže ještě pro ilustraci dodáváme graf zachycující pouze „čistou“ anticipaci, neobsahuje tedy kategorie žádná anticipace a zástupné slovo. Jak vidíme, u více než poloviny anticipovaných sloves tlumočníci použili přesný ekvivalent či synonymum.

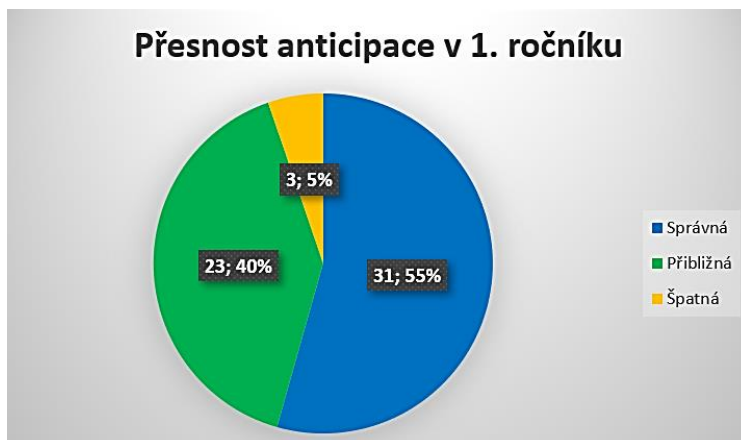
Graf 4: Přesnost anticipace v 2. ročníku

V prvním ročníku byla sice míra anticipace zhruba o třetinu nižší než u zkušenějších kolegů, ale rozhodně nebyla zanedbatelná. Nejvíce studentů také anticipovalo správně (17 %). Na rozdíl od druhého ročníku se však častěji uchýlovali k užití zástupného slova, které mělo stejný výskyt jako anticipace přibližná (13 %). U této skupiny došlo k ještě méně případům špatné anticipace než ve vyšším ročníku – jednalo se o pouhých 2 %, z čehož můžeme usuzovat, že méně zkušení studenti jsou při anticipaci velmi obezřetní a také spíše vyčkávají nebo použijí zástupné slovo, než aby riskovali chybný převod.

Graf 5: Celková anticipace v 1. ročníku

Níže v grafu opět ukazujeme pouze kategorie spadající pod „čistou“ anticipaci. Stejně jako zkušenější kolegové anticipovali studenti prvního ročníku ve více než polovině případů užitím ekvivalentu či synonyma.

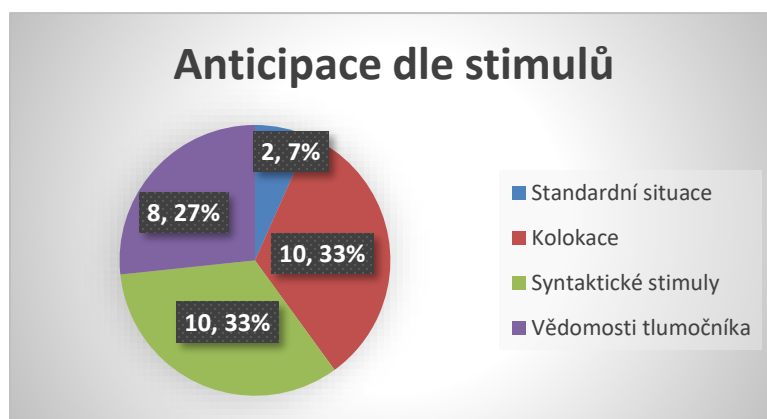

Graf 6: Přesnost anticipace v 1. ročníku

6.2 Vyhodnocení stimulů vedoucích k anticipaci

Dále jsme se v empirické části této práce snažili zjistit, jaké stimuly k anticipaci vedou. Jak vyplývá z grafu níže, v našem textu nejčastěji k anticipaci vedly syntaktické stimuly, tedy gramatické prvky, a kolokace – v obou případech činil výskyt 33 %. Vědomosti tlumočnicka byly příčinou anticipace ve 27 % a v pouhých 7 % případů byla anticipací vyvolaná znalostí standardních situací.

Na základě těchto výsledků můžeme zdůraznit, jak důležitá je pro tlumočníky perfektní znalost jazyka, a to po stránce gramatické i lexikální. Pokud tlumočnick jazyk dostatečně neovládá, nemusejí vést stimuly k úspěšné anticipaci. Obecné znalosti však hrají také velmi významnou roli, a to i v případech, kdy nebyly označeny za hlavní stimul vedoucí k anticipaci.

Graf 7: Anticipace dle stimulů

7. Diskuze

Vzhledem k omezenému počtu účastníků experimentu samozřejmě z výsledků analýzy nelze vyvozovat jednoznačné závěry, ale myslíme, že můžeme s jistotou konstatovat, že již začínající tlumočníci používají k překonání syntaktických a strukturních rozdílů mezi němčinou a češtinou jako strategii anticipaci.

Tuto hypotézu potvrdila analýza zhruba 120 minut přetlumočeného textu, který byl získán od studentů tlumočení v prvním a druhém ročníku navazujícího magisterského studia. Počet účastníků experimentu by mimochodem stejný jako u Jörga (1995: 217nn.), tedy dvě skupiny po 6 osobách, jedna skupina méně a druhá více zkušená. Na našem experimentu se však nepodíleli žádní rodilí mluvčí němčiny. Stejně jako Jörg jsme pro účely experimentu použili oficiální projev německého politika se spíše obecným obsahem. Text jsme navíc zkrátali a upravili.

Porovnáme-li Jörgovy výsledky zahrnující všechny účastníky s výkonem studentů v druhém ročníku, vidíme, že jsou si podobné. Během našeho experimentu došlo k anticipaci v 59 % sledovaných sloves, u Jörga tomu bylo v 52 %. U nás se jednalo v 32 % o anticipaci správnou, u Jörga činila 30 %. U přibližné anticipace byl poměr 24 % u nás a 20 % u Jörga. K nesprávné anticipaci došlo u nás ve 3 % případů, u Jörga ve 2 %. Götzová (Götz 2014) a Liantouová (Liantou 2012) obě vycházely z korpusových materiálů a nezaměřovaly se pouze na slovesa, ale hodnocení nahrávek ukázalo, že se při anticipaci v naprosté většině případů o sloveso jednalo. I jejich výsledky se shodují s našimi:

k anticipaci došlo v 51 % vs. 62 % sledovaných segmentů. Z nich činila správná anticipace 50 % vs. 56 % (u nás 54 %), přibližná 41 % vs. 37 % (u nás 40 %) a špatně anticipovalo 9 % vs. 7 % (u nás 6 %).

Srovnáme-li výsledky studentů druhého ročníku s ročníkem prvním (viz grafy 3–6), vidíme, že by za rok praxe, než budou studenti připraveni tlumočit profesionálně, mohlo dojít zhruba ke zdvojnásobení frekvence správné i přibližné anticipace.

Co se týče stimulů vedoucích k anticipaci, naše výsledky se poměrně lišily od analýzy Götzové. Tato badatelka označila jako příčinu u 46 % případů anticipace kolokace, u nás to bylo 33 %. Následovala anticipace vyvolaná vědomostmi tlumočnicka s 36 %, u nás to bylo 27 %. Na třetím místě stály syntaktické stimuly s výskytem 18 %, u nás to bylo 33 %. Anticipace vyvolaná znalostí standardních situací se v jejích výsledcích vůbec neobjevila, u nás činila 8 %. Liontouová ve svém hodnocení uvedla, že byly všechny zkoumané segmenty částečně vyvolány vědomostmi tlumočnicka, a takto striktně mezi druhy stimulů nerozlišovala.

Porovnání našich výsledků s prací Götzové má minimální výpovědní hodnotu – Götzová k číslům došla na základě analýzy 22 textových segmentů, my na základě 30 segmentů. Vzorek je příliš malý, než abychom mohli dojít k jasným závěrům. Rozhodně ale lze tvrdit, že je pro tlumočnicka velmi důležitá gramatická a lexikální zdatnost, ale i obecné povědomí.

Výsledky této práce samozřejmě nejsou obecně platné. Kromě omezené velikosti vzorku je nutné zmínit, že každé hodnocení je zčásti subjektivní. Náš výzkum se však shoduje s podobnými experimenty v tom, že je anticipace jako strategie při simultánním tlumočení mezi strukturně odlišnými jazyky neodmyslitelná. Do budoucna by bylo jistě zajímavé experiment v jazykové kombinaci němčina-čeština zopakovat, případně ho rozšířit o profesionální tlumočnický nebo rodilý mluvčí němčiny, kteří by tak tlumočili do cizího jazyka.

ZÁVĚR

Teoretická část práce je rozdělena do čtyř kapitol. Nejdříve nabízíme obecné poznatky k simultánnímu tlumočení, výzvy s ním spojené a krátký přehled tlumočnických strategií. V následující kapitole vysvětlujeme pojem anticipace a její dělení podle různých kritérií. Dále uvádíme krátký přehled studií a experimentů, které se tímto tématem zabývaly před námi. Ačkoli se mnoho odborníků stejně jako my soustředilo na výzkum anticipace při tlumočení z němčiny do strukturně odlišného jazyka, nikdo dosud nevěnoval bližší pozornost jazykovému páru němčina–čeština. Na konci teoretické části stručně poukazujeme na syntaktické prvky němčiny (pozici přísudku a negace), které při simultánním tlumočení do jazyka s větnou strukturou SVO mohou způsobovat problémy.

Empirická část sestává ze tří kapitol. V úvodu uvádíme cíle výzkumu, výzkumné otázky a metodologii. Popisujeme přípravu experimentu, jeho průběh a zpracování výsledků, které následně vyhodnocujeme.

Cílem práce bylo zjistit, jestli studenti, kteří teprve začínají se simultánním tlumočením, využívají anticipaci k překonání strukturních rozdílů mezi němčinou a češtinou. Za tímto účelem jsme analyzovali tlumočnické nahrávky dvou skupin studentů: jedna skupina absolvovala pouze jeden semestr výuky simultánního tlumočení, druhá skupina tři semestry. Z práce sice nelze vzhledem k počtu účastníků vyvozovat jednoznačné závěry, ale náš výzkum stejně jako podobné experimenty v jiných jazykových kombinacích potvrdil, že k anticipaci při simultánním tlumočení z němčiny do češtiny dochází ve značné míře a ve většině případů tlumočníci anticipují úspěšně. Kromě míry anticipace jsme se zaměřili také na její přesnost a na stimuly, které k anticipaci vedou. Vyhodnocení nahrávek tlumočnických výkonů ukázalo, že zkušenější probandi anticipovali častěji a přesněji než jejich kolegové z nižšího ročníku.

Z našeho experimentu tedy vyplývá, že anticipace představuje pro simultánní tlumočníky velmi cenný nástroj, který jim umožňuje řešit obtíže spojené s rozdíly mezi syntaktickou strukturou němčiny a češtiny. Toto platí již pro začínající tlumočníky. S přibývajícím zkušenostmi dokážou tlumočníci anticipovat častěji a s větší mírou přesnosti.

BIBLIOGRAFIE

1. Tištěné zdroje

- AITCHISON, Jean. 1998. *The Articulate Mammal*. London & New York: Routledge.
- BEVILACQUA, Lorenzo. 2009. *The Position of the Verb in Germanic languages and Simultaneous Interpretation*. *The Interpreters' Newsletter*, 14, 1–31.
- BENEŠOVÁ, Rút. 2019. *Otto Kade a jeho přínos translatologii*. Praha: Univerzita Karlova. Diplomová práce.
- ČEŇKOVÁ, Ivana a kol. 2001. *Teorie a didaktika tlumočení I*. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta.
- ČEŇKOVÁ, Ivana. 2008. *Úvod do teorie tlumočení*. Druhé, opravené vydání. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka.
- ČERNOV, Gelij Vasil'jevič. 1994. *Message redundancy and message anticipation in simultaneous interpreting*. In: LAMBERT, Sylvie (eds.) *Bridging the gap*. Amsterdam: John Benjamins, 139–153.
- ČERNOV, Gelij Vasil'jevič. 2004. *Inference and anticipation in simultaneous interpreting: a probability-prediction model*. Amsterdam: Benjamins.
- DE BOT, Kees. 2000. *Simultaneous interpreting as language production*. In ENGLUND DIMITROVA, B.; HYLSTENSTAM, K. (eds.) *Language Processing and Simultaneous Interpreting*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 65–88.
- DONATO, Valentina. 2003. *Strategies adopted by student interpreters in SI: a comparison between the English-Italian and the German-Italian language-pairs*. *The Interpreters' Newsletter* 12, 101–134.
- DUDEN. 2009. *Die Grammatik*. Mannheim: Dudenverlag
- GILE, Daniel. 2009. *Basic Concepts and Models for Interpreter and Translator Training*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- GÖTZ, Sandra. 2014. *Antizipation beim Simultandolmetschen – ein Beitrag zum Sprachenpaar Deutsch-Spanisch*. Wien: Universität Wien. Diplomová práce.
- HARTJE, Wolfgang; POECK, Klaus. 2006. *Klinische Neuropsychologie*. Stuttgart: Georg Thieme Verlag KG
- HELBIG, Gerhard; BUSCHA, Joachim. 2001. *Deutsche Grammatik*. Berlin/München: Langenscheidt KG

HERBERT, Jean. 1952. *The Interpreter's handbook: How to become a conference interpreter*. Geneve: Georg.

HURON, David. 2007. *Sweet Anticipation: music and the psychology of expectation*. Cambridge, Mass: MIT Press.

JONES, Roderick. 2014. *Conference Interpreting Explained*. Manchester: St. Jerome Publishing.

JÖRG, Udo. 1995. *Bridging the gap: Verb anticipation in German-English simultaneous interpreting*. In SNELL-HORNBY, Mary; JETTMAROVÁ, Zuzana; KAINDL, Klaus (eds.). *Translation as Intercultural Communication – Selected papers from the East congress – Prague 1995*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 217–228.

KADE, Otto. 1968. *Zufall und Gesetzmäßigkeit in der Übersetzung*. Leipzig: Enzyklopädie. Beihefte zur Zeitschrift Fremdsprachen; I.

KALINA, Sylvia. 1998. *Strategische Prozesse beim Dolmetschen: Theoretische Grundlagen, empirische Fallstudien, didaktische Konsequenzen*. Tübingen: Gunter Narr.

KIRCHHOFF, Helene. 1976. *Das Simultandolmetschen: Interdependenzen der Variablen im Dolmetschprozeß, Dolmetschmodelle und Dolmetschstrategien*. In: DRESCHER, Horst W., SCHEFFZEK, Signe. 1976. *Theorie und Praxis des Übersetzens und Dolmetschens*. Bern: Peter Lang, 59–71.

KOHN, Kurt; KALINA, Sylvia. 1996. *The Strategic Dimension of Interpreting*. *Meta: Journal Des Traducteurs*, 41, 118–138.

KUCHARSKA, Anna. 2009. *Simultandolmetschen in defizitären Situationen. Strategien der translatorischen Optimierung*. Berlin: Frank & Timme.

KURZ, Ingrid; FÄRBER, Birgit. 2003. *Anticipation in German-English simultaneous interpreting*. *Forum 1*, 123–150.

LEDERER, Marianne. 1978. *Simultaneous Interpretation: Units of Meaning and Other Features*. In GERVER, David; Sinaiko, H. Wallace (eds.): *Language Interpretation and Communication*, New York/London: Plenum Press, 323–333.

LEDERER, Marianne. 1981. *La traduction simultanée: Expérience et théorie*. Paris: Minard.

LE NY, Jean-Francois. 1978. *Psychosemantics and simultaneous interpretation*. In GERVER, David; SINAICO, H. Wallace (eds.): *Language Interpretation and Communication*. New York/London: Plenum Press, 289–298.

LIONTOU, Konstantina. 2012. *Anticipation in German to Greek Simultaneous Interpreting: A corpus based Approach*. Wien: Universität Wien. Dizertační práce.

MALKOVSKÁ, Alžběta. 2012. *KISS: strategie tlumočnicka při simultánním tlumočení do mateřštiny a do aktivního cizího jazyka*. Praha: Univerzita Karlova. Diplomová práce.

MATTERN, Nanza. 1974. *Anticipation in German–English simultaneous interpretation*. Saarbrücken: Universität des Saarlandes. Diplomová práce.

MOSER-MERCER, Barbara. 1978. *Simultaneous Interpretation: A Hypothetical Model and its Practical Application*. In GERVER, David; SINAIKO, H. Wallace (eds.): *Language Interpretation and Communication*. New York/London: Plenum Press, s. 353–368.

MOSER-MERCER, Barbara. 1994. *Paradigms Gained or the Art of Productive Disagreement*. In: LAMBERT, Sylvia, (ed.) *Bridging the Gap. Empirical Research in Simultaneous Interpretation*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, s. 17–24.

NICHOLS, Ralph G.; STEVENS, Leonard A. 1954. “Listening to People”. *Harvard Business Review*.

NOVÁKOVÁ, Taida. 1993. *Tlmočenie: teória – výučba – prax*. Bratislava: Univerzita Komenského.

PÖCHHACKER, Franz. 2004. *Introducing Interpreting Studies*. London/New York: Routledge.

RICCARDI, Alessandra. 1996. *Language specific strategies in simultaneous interpreting*. In: DOLLERUP, Cay; APPEL, Vibeke (eds.) *Teaching Translation and Interpreting 3*, Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins, 213–222.

RICCARDI, Alessandra. 2005. *On the Evolution of Interpreting Strategies in Simultaneous Interpreting*. *Meta: Journal Des Traducteurs*, 50, 753–767.

RICCARDI, Alessandra. 2012. *Simultandolmetschen – Kompetenzerwerb, Strategien und Qualität*. In ZYBATOW, Lew N.; MAŁGORZEWICZ, Anna. *Sprachenvielfalt in der EU und Translation. Translationstheorie trifft Translationspraxis. SummerTrans-Lektionen zur Translationswissenschaft*. Dresden: Neisse, 73–88.

ROST, Michael. 1994. *Introducing Listening*. London: Penguin.

SEEBER, Kilian G. 2001. *Intonation and anticipation in simultaneous interpreting*. *Cahiers de Linguistique Française*, 23, 61–97.

SEEBER, Kilian G. 2005. *Temporale Aspekte der Antizipation beim Simultandolmetschen von SOV-Strukturen aus dem Deutschen. Vereinigung für angewandte Linguistik in der Schweiz (VALS-ASLA)*, 81: 123–140

SEEBER, Kilian G. 2011. *Cognitive load in simultaneous interpreting: Existing theories – new models*. *Interpreting*, 13, 176–204.

SELESKOVITCH, Danica. 1978. *Interpreting for international conferences: Problems of Language and Communication*. Washington, DC: Pen and Booth.

SETTON, Robin. 1999. *Simultaneous interpretation: A cognitive-pragmatic analysis*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.

STENZL, Catherine. 1983. *Simultaneous interpretation: Groundwork towards a comprehensive model*. Londýn: University of London. Diplomová práce.

ŠIRJAJEV, Anatolij F. 1979. *Sinchronnyj perevod: dejatel'nost' sinchronnogo perevodčika i metodika prepodavanija sinchronnogo perevoda*. Moskva: Voenizdat.

VAN BESIEN, Fred. 1999. *Anticipation in Simultaneous Interpretation*. *Meta*, 44, 250-290.

VANDEPITTE, Sonia. 2001. *Anticipation in Conference Interpreting: A Cognitive Process*. In *Revista Alicantina de Estudios Ingleses*, 14, 323–335.

WIEMER, Claudia. 1999. *Aspekte des Hörverstehens im fremdsprachlichen Lernprozess*. In EGGERS, Dietrich: *Sprachandragogik Jahrbuch 1998. Hörverstehen aus andragogischer Sicht. Sprachlern- und Erwerbsstrategien im Fremdsprachenunterricht mit Erwachsenen*. Frankfurt: Langenscheidt, 3–55.

WILSS, Wolfram. 1978. *Syntactic Anticipation in German-English Simultaneous Interpreting*. In GERVER, David; SINAIKO, H. Wallace (eds): *Language Interpretation and Communication*. New York/London: Plenum Press, 343–352.

WÖRRLEIN, Marion. 2007. *Der Simultandolmetschprozess. Eine empirische Untersuchung*. München: Martin Meidenbauer.

WRIGHT, M.J.; BISHOP, D.T.; JACKSON, R.C.; ABERNETHY, B. 2011. *Cortical fMRI activation to opponents' body kinematics in sport-related anticipation: Expert-novice differences with normal and point-light video*. *Neuroscience Letters*, Vol.500 (3), 216–221

ZANETTI, Roberta. 1999. *Relevance of anticipation and possible strategies in the simultaneous interpretation from English into Italian*. *The Interpreters' Newsletter* 9, 79–98.

2. Internetové zdroje

EXMARaLDA Partitur-Editor. [cit. 2019-05-13]. Dostupné z: <https://exmaralda.org>

Projev německé kanclérky Merkelové na COP 23. [cit. 2019-03-29]. Dostupné z: <https://www.bundesregierung.de/breg-de/aktuelles/rede-von-bundestkanzlerin-merkel-im-rahmen-der-un-klimakonferenz-cop-23-am-15-november-2017-in-bonn-445896>

PŘÍLOHY

Mezi přílohami k této práci se nachází celý výchozí text, který studenti během experimentu tlumočili, glosář a instrukce v podobě, kterou obdrželi studenti před experimentem, transkripce 12 nahrávek, které během experimentu vznikly, a nakonec vzor souhlasu se zpracováním dat.